

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

Fakulta biomedicínského inženýrství

Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

**Analýza možnosti použití sil a prostředků k řešení migrační vlny
velkého rozsahu v rámci České republiky**

**Analysis of the possibility of the use of forces and sources to tackle
large-scale wave of migration within the Czech republic**

Diplomová práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva
Studijní obor: Civilní nouzové plánování – kombinovaná forma studia
Vedoucí práce: Ing. Jiří Halaška Ph.D. / FBMI - KZOO

Bc. Jiří Kolářík

Kladno, květen 2017

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Jiří Kolářík**
Studijní obor: Civilní nouzové plánování
Téma: **Analýza možnosti použití sil a prostředků k řešení migrační vlny velkého rozsahu v rámci České republiky**
Téma anglicky: Analysis of the Possibility of the Use of Forces and Resources to Tackle Large-scale Wave of Migration within the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

Předmětem diplomové práce bude zhodnocení současných sil a prostředků využitelných pro bezpečnostní opatření při krizové situaci migrační vlna velkého rozsahu a navržení konkrétních opatření, které povedou k jejich zefektivnění. V teoretické části bude zhodnocen současný stav dané problematiky, možnosti využití sil a prostředků a dále připravenost odpovědných orgánů na řešení této situace. V praktické části práce budou navrženy moderní postupy pro využití sil a prostředků při realizaci opatření při krizové situaci migrační vlna velkého rozsahu. Prostřednictvím SWOT analýzy budou tyto postupy evaluovány a dále budou komparovány s dosavadní policejní praxí některých států. Výsledkem práce bude návrh pro zefektivnění sil a přijetí opatření vedoucích k minimalizaci dopadů migračních vln velkého rozsahu pro ČR.

Seznam odborné literatury:

- [1] BRÁZOVÁ, Věra-Karin, EZZEDINE, Petra a kolektiv, Migrace a rozvoj. Rozvojový potenciál mezinárodní migrace, ed. 1., Praha: Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy, 2011, ISBN 978-80-87404-10-2
- [2] GEDDES, Andrew, The Politics of migration and immigration in Europe, ed. 1., London, Great Britain: Sage Publications, 2005, ISBN 978-07-619-5669-3
- [3] SCHEU, Harald Ch., Migrace a kulturní konflikty, ed. 1., Praha: Auditorium, 2011, ISBN 978-80-87284-07-0

Vedoucí: Ing. Jiří Halaška, Ph.D.

Zadání platné dd: 20.08.2018

.....
vedoucí katedry / pracoviště

.....
děkan

V Kladně dne 12.12.2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem „Analýza možnosti použití sil a prostředků k řešení migrační vlny velkého rozsahu v rámci České republiky“ vyhotovil samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Praze dne 19. května 2017

.....
podpis

Poděkování

V této části práce bych rád poděkoval svému vedoucímu práce, Ing. Jiřímu Halaškovi Ph.D., za cenné rady a pomoc při získávání informací z oblasti sil a prostředků pro řešení krizové situace migrační vlna velkého rozsahu v rámci České republiky. Rovněž bych chtěl poděkovat pracovníkům PČR za jejich náměty a zajímavé informace z praxe.

Abstrakt

Předmětem diplomové práce je zhodnocení současných sil a prostředků využitelných pro bezpečnostní opatření při krizové situaci migrační vlna velkého rozsahu a navržení konkrétních opatření, které povedou k jejich zefektivnění. V teoretické části práce jsou popsány zásadní pojmy s migrací a jejím vývojem na území České republiky související; jsou blíže analyzovány příčiny migrace a její dopady na současnou tvář Evropy a jejích členských států a v souvislosti s vlastním cílem práce je popsána bezpečnostní hrozba migrační vlna velkého rozsahu v rámci České republiky včetně rozboru platné legislativy v návaznosti na migrační evropskou migrační politiku a migrační politiku České republiky. Praktická část práce řeší pomocí strukturovaného rozhovoru problematiku hotspotů a dále síly a prostředky České republiky v souvislosti se zvládnutím krizové situace migrační vlna velkého rozsahu, které jsou vyhodnoceny pomocí SWOT analýzy. Cílem práce je zjištění připravenosti České republiky a příslušných odpovědných orgánů na řešení této situace a navržení zefektivnění pomocí přijetí opatření, které povedou k minimalizaci dopadů migračních vln velkého rozsahu pro Českou republiku.

Klíčová slova

Migrační vlna velkého rozsahu; migrační politika ČR a EU, krizová situace; bezpečnostní opatření; síly a prostředky ČR; SWOT analýza.

Abstract

The aim of the diploma thesis is to evaluate the current forces and means that can be used for security measures in the crisis situation of large-scale migration wave and to propose specific measures that will make them more effective. The theoretical part describes the basic concepts of migration and its development on the territory of the Czech Republic; the causes of migration and its impacts on the contemporary face of Europe and its member states are analyzed and the security threat of the large-scale migration wave within the Czech Republic is described in connection with the actual aim of the work including an analysis of valid legislation in connection with migration policy and migration policy the Czech Republic. Practical part of the thesis solves the problem of hotspots and the forces and resources of the Czech Republic in the context of managing the large-scale migration wave crisis situation, which are evaluated using SWOT analysis. The aim of the thesis is to find out the readiness of the Czech Republic and relevant responsible bodies to solve this situation and to propose streamlining by adopting measures that will minimize the impacts of large-scale migration waves on the Czech Republic.

Keywords

Migration wave of large scale; Migration policy of the Czech Republic and the EU, crisis situation; safety precautions; forces and sources of the Czech Republic; SWOT analysis.

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Současný stav.....	12
2.1	Úvod do řešené problematiky.....	12
2.1.1	Migrace a migrační vývoj na území dnešní České republiky.....	12
2.2	Analýza příčin a dopadů velkých migračních vln v letech 2015 a 2016 ve střední Evropě.....	22
2.2.1	Příčiny migrace a postup 2015 a 2016.....	22
2.2.2	Nelegální migrace.....	30
2.2.3	Globální přístup k migraci a rozvoji a postoj vybraných mezinárodních organizací.....	34
2.2.4	Evropská a česká migrační politika.....	36
2.2.5	Dopady globální ekonomické krize na migraci a migranty v Česku.....	37
2.2.6	Důsledky Evropy bez hranic.....	40
2.2.7	Bezpečnostní situace.....	41
2.3	Analýza výše uvedených poznatků pro naplnění cílů diplomové práce.....	44
2.3.1	Migrační vlna velkého rozsahu v České republice.....	44
3	Cíl práce a hypotézy.....	51
3.1	Cíle práce.....	51
3.2	Výzkumné otázky.....	51
4	Metodika.....	52
4.1	Použité metody zkoumání.....	52
4.2	Obsahová náplň vlastní práce.....	52
4.3	Použité metody.....	53

5	Výsledky	54
5.1	Analýza Národního plánu ochrany hranic ČR.....	54
5.1.1	SWOT analýza bezpečnostního prostředí ČR v oblasti migrace v kontextu EU	57
5.2	Úkoly, schopnosti a připravenost PČR pro řešení migrační krize	61
5.2.1	Úkoly a schopnosti PČR při řešení krizové situace migrační vlna velkého rozsahu	62
5.2.2	Připravenost policie ČR na migrační vlnu.....	63
5.2.3	SWOT analýza PČR v souvislosti s krizovou situací migrační vlna velkého rozsahu	64
5.3	Analýza současného stavu sil a prostředků AČR pro řešení úkolu migrace velkého rozsahu	65
5.3.1	Analýza typového plánu krizové situace "Migrační vlna velkého rozsahu"	66
5.3.2	Posouzení typového plánu krizové situace "Migrační vlna velkého rozsahu" v souvislosti s možností využití síly a schopnosti AČR pro řešení krizové situace spojené s migrací velkého rozsahu.....	72
5.4	Výsledky současného stavu v zabezpečování možných úkolů AČR v oblasti zajišťování vnitřní bezpečnosti pomocí SWOT analýzy	78
5.5	Analýza hotspotových pracovišť	80
5.5.1	Výsledky z provedených strukturovaných rozhovorů u pěti krizových pracovníků hotspotu.....	81
6	Diskuze	88
6.1	Migrace a její dopady na ČR	88
6.1.1	Nelegální migrace v ČR za rok 2016 a mezinárodní spolupráce v rámci zemí EU současný stav.....	89

6.2	Opatření EU při boji s migrací - hotspoty	91
6.3	Návrhy změn ke zlepšení současného stavu PČR ve vztahu k migrační vlně velkého rozsahu na základě vyhotovené SWOT analýzy	96
6.4	Návrh změn ke zlepšení současného stavu v zabezpečování možných úkolů AČR v oblasti zajišťování vnitřní bezpečnosti pomocí SWOT analýzy	97
6.5	Nadnárodní spolupráce z důvodu migrační krize mezi ČR a vybranými státy a jejich postupy pro zvládnání migrační krize	101
6.6	Možné návrhy moderních postupů pro zefektivnění sil a přijetí opatření vedoucích k minimalizaci dopadů migračních vln velkého rozsahu pro ČR	105
6.7	Zodpovězení výzkumných otázek	106
7	Závěr	108
8	Seznam použitých zkratk	110
9	Seznam použité literatury	114
10	Seznam použitých obrázků	122
11	Seznam použitých tabulek	123
12	Seznam Příloh	124
	Strukturovaný rozhovor na téma	VIII
	" Silné a slabé stránky hotspotů"	VIII

1 ÚVOD

Evropa se potýká se zhoršenou bezpečnostní situací vyplývající z evropské migrační krize v roce 2015 a 2016. Po utlumení hospodářské krize posledních let, jež otřásla důvěrou evropské veřejnosti v některé aspekty integrace, tak Evropa musí čelit mimořádné migrační vlně, jež přináší celou řadu palčivých otázek na sociální, humanitární, politické a kulturní úrovni a vyvolává obavy ze ztráty tváře Evropy takové, jakou ji známe. Po téměř dvou desítkách let v Evropě opět vypukl ozbrojený konflikt, došlo k anexi části území suverénního státu. Na periferii Evropy i v jejím blízkém sousedství se v posledních letech dramaticky zhoršila bezpečnostní situace ve všech ohledech včetně aspektu vojenského. Po letech se tak EU musí vypořádat s komplikovanou mezinárodní situací a potenciální vojenskou hrozbou nejen ve vzdáleném zahraničí, ale ve své bezprostřední blízkosti. Téma diplomové práce bylo zvoleno z důvodu jeho aktuálnosti, neboť migrační krize vyvolává celou řadu reakcí a podnětů v souvislosti s tím, jakým způsobem migrační krizi úspěšně zvládnout jak z pohledu skutečných žadatelů o azyl, tak z pohledu samotných obyvatel jednotlivých evropských států, kteří se oprávněně obávají o svou vlastní bezpečnost a státní suverenitu.

Tato diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část, přičemž v teoretické části jsou popsány zásadní pojmy s migrací a jejím vývojem na území České republiky související. Dále jsou blíže analyzovány příčiny migrace a její dopady na současnou tvář Evropy a jejích členských států. V souvislosti s vlastním cílem práce je popsána bezpečnostní hrozba migrační vlna velkého rozsahu v rámci České republiky včetně rozboru platné legislativy v návaznosti na migrační evropskou migrační politiku a migrační politiku České republiky. Praktická část práce řeší pomocí strukturovaných rozhovorů problematiku hotspotů a dále síly a prostředky České republiky v souvislosti se zvládnutím krizové situace migrační vlna velkého rozsahu, které jsou vyhodnoceny pomocí SWOT analýzy. Důraz je kladen na zjištění připravenosti České republiky a příslušných odpovědných

orgánů na řešení této situace a navržení zefektivnění pomocí přijetí opatření, které povedou k minimalizaci dopadů migrační vlny velkého rozsahu pro Českou republiku.

2 SOUČASNÝ STAV

Migrace je komplexním a dynamickým jevem, který má na Českou republiku společenské a ekonomické dopady. Vstup, pobyt a integrace cizinců na území České republiky jsou procesy s možnými pozitivními i negativními důsledky pro českou společnost, které jsou do značné míry závislé na aktivním a flexibilním přístupu ČR. [1]

2.1 Úvod do řešené problematiky

2.1.1 Migrace a migrační vývoj na území dnešní České republiky

Je nezbytné připomenout, že v dlouhodobém historickém pohledu patřilo území dnešní České republiky až do začátku 19. století k imigrační oblasti, přičemž se jednalo zejména o typ kolonizační migrace z oblasti západní Evropy. Zásadní pak byly vlny kolonistů ve 13. století a poté v průběhu 16. století, kdy se odhaduje, že ve 13. století tvořil přírůstek touto migrací 20-25 % obyvatelstva Českých zemí. Krátkodobé emigrační vlny přímo souvisely s tehdejšími válečnými událostmi (husitské války v první polovině 15. století nebo třicetiletá válka v 17. století). Společně s nástupem industrializace a urbanizace docházelo rovněž ke změnám v populačním vývoji, kdy lze v Českých zemích pozorovat trendy související s obecným konceptem demografické revoluce, kdy díky zlepšení úmrtnostních poměrů vedlo ke zvyšování přirozeného přírůstku, který se v 19. století pohyboval mezi 2 až 12 ‰. Společně s uvolňováním pracovních sil ze zemědělství postupně docházelo k vytváření populačního přetlaku, který zapříčinil nárůst emigrace. Vzhledem k neexistenci migrační statistiky Českých zemí v 19. století, odhadovala se migrační bilance pomocí diferenční metody, tedy rozdílu mezi bilancí přirozené reprodukce a výsledky sčítání lidu. Z těchto údajů se potvrzuje jasně emigrační charakter Českých zemí, které v období 1850-1914 ztratily migrací více, než 1,5 milionu obyvatel viz Tabulka 1. Emigraci ve sledovaném období je možné dle cílové oblasti a charakteru migrantů rozdělit na několik typů, přičemž svým

rozsahem byla nejvýznamnější metropolitní migrace, která směřovala do hlavního města monarchie Vídně.

Emigrační proud tohoto typu měl dlouhodobý charakter, přičemž tehdy migranti pracovali zejména jako drobní řemeslníci, služebnictvo či nižší úředníci. K dalším typům se řadila průmyslová emigrace, která směřovala do oblastí v západní Evropě, jakými byly Vestfálsko, Sasko nebo Severní Francie, kde se těžily nerostné suroviny a rozvíjel se těžký průmysl. K třetí nejčastěji volenou migrací byl odchod do USA a Kanady. Specifický charakter pak měla emigrace do jihovýchodního pohraničí monarchie mající výrazně zemědělský charakter, jednalo se o Banát a Vojvodinu a Volyň v Rusku. *“Podle odhadů žilo před první světovou válkou mimo území Českých zemí asi 1,2 milionu rodáku (tj. osob narozených v Českých zemích) - 750 tisíc v západní části monarchie (hlavně Dolní Rakousy a Vídeň), asi 100 tisíc v Sasku, 80 až 110 tisíc v Prusku, 30 tisíc v Rusku a okolo 180 tisíc v USA.”* [2]

Tabulka 1 Migrační saldo Českých zemí, 1850-1914 [2]

Období	Migrační saldo v tis. za období	Saldo na 1000 obyvatel ročně	Podíl salda na přirozeném přírůstku (v %)
1850-1854	-127	-3,4	35,7
1855-1859	-79	-2,4	27,3
1860-1864	-112	-3,0	30,1
1865-1869	-86	-1,5	34,2
1870-1874	-124	-3,4	31,0
1875-1879	-121	-3,1	30,5

1880-1884	-131	-3,2	36,0
1885-1889	-139	-3,3	38,5
1890-1894	-51	-0,7	13,4
1895-1899	-141	-3,8	28,4
1900-1904	-168	-4,2	32,1
1905-1909	-119	-2,4	25,4
1910-1914	-140	-2,8	33,0
1850-1899	-1 111	-2,8	30,2
1850-1914	-1 538	-2,9	30,6

Nárůst migrační mobility v 19. století vedl rovněž k postupným změnám migrační politiky v Rakousku-Uhersku, kdy od roku 1850 docházelo k postupné liberalizaci vystěhovalectví. V souvislosti s dnešní situací je zajímavé připomenout také zásady politiky monarchie při udělování občanství, kdy byl institut občanství primárně spojen s principem "jus sanguinis" (princip původu, "společné krve"), kdy však existovaly rovněž další naturalizační možnosti (například prostřednictvím založení obchodní společnosti, absolvováním vojenské služby nebo desetiletým pobytem v zemi, avšak bez právního nároku na takový zisk občanství. [3]

V roce 1918 došlo ke vzniku samostatné Československé republiky, samotné České země bez Slovenska a Podkarpatské Rusi měly v roce 1921 přibližně 10 milionů obyvatel, kdy 67,7 % tvořili Češi, 30,6 % Němci a 1 % Poláci. Dalšími

významnějšími menšinami byli Židé a Slováci. [4] České země v této době patřily k průmyslově vyspělé části rakousko-uherské monarchie a jejich ekonomický vývoj byl v rámci nově vzniklého státu v první polovině 20. let poznamenán krizí vyvolanou dopady první světové války a rozpadem společného trhu původní monarchie, kdy druhá polovina dvacátých let byla obdobím ekonomické prosperity. V letech 1925 až 1929 vzrostl hrubý domácí produkt na osobu o více než 30 %. Světová hospodářská krize České země zasáhla s určitým zpožděním, přičemž maximálního počtu 900 tisíc nezaměstnaných bylo dosaženo v roce 1933. V tomtéž roce klesl HDP na osobu na úroveň poloviny 20. let a jeho maximálních hodnot z období 1929-1930 již do konce 30. let nebylo dosaženo. [5]

Během sčítání lidu v roce 1930 bylo zjištěno v Českých zemích přibližně 300 tisíc osob narozených v cizině (2,9 % obyvatelstva). Velká část z nich však připadala na osoby, které se narodily v zemích bývalé rakousko-uherské monarchie a jejich migrace tak historicky souvisela s tímto státním útvarem. Údaje, které mapují zahraniční stěhování za Československé republiky (1918-1939) vycházejí z průběžné registrace vydávání vystěhovaleckých pasů a policejní evidence. Vysoký počet emigrantů se pak po první světové válce významně snížil. V letech 1920-1924 se do zahraničí, převážně do USA, Francie a Německa vystěhovalo přibližně 111 tisíc osob, v období 1925-1929 jen kolem 45 tisíc osob. Za důležitý faktor snižování migrace je považováno zejména zpřísnění imigračních zákonů v USA a v dalších zemích. Celkově odešlo z Českých zemí v letech 1920-1939 asi 230 tisíc obyvatel, přičemž migrační ztráty představovaly asi jednu desetinu přirozeného přírůstku v tomto období, viz Tabulka 2. [6]

Tabulka 2 Mezinárodní migrace v Českých zemích, 1920-1939 [6]

Období	Imigrace	Emigrace	Migrační saldo
1920-1924	50 500	110 690	-60 190

1925-1929	12 635	45 415	-32 780
1930-1934	6 380	16 960	-10 580
1935-1939	72 360	56 980	15 380
Celkem	141 875	230 045	-88 170

Velký vliv na imigraci pak měl vznik samostatného Československého státu, který se projevil nejprve reemigrační vlnou v první polovině 20. let, kdy se do vlasti začali postupně vracet krajané z USA a Rakouska. Stejně tak další imigrační proudy neměly primárně ekonomický podtext. *"Československá republika přijala po první světové válce ruské emigranty, jejichž počet se odhaduje na 20 tisíc. Praha se stala po Paříži druhým nejdůležitějším centrem ruské porevoluční emigrace. Další politicky podmíněnou imigraci reprezentovali přistěhovalci, kteří přicházeli ve třicátých letech z Německa po nástupu nacismu."*^[2]

Migrační politika tehdy nově vzniklého Československa navazovala na předchozí politiku rakousko-uherské monarchie jak v oblasti naturalizace, tak rovněž i emigrace, kdy emigrační zákon přijatý v roce 1922 byl značně liberální s výrazným zaměřením na ochranu práv československých vystěhovalců. Československo však bylo daleko více aktivní v oblasti regulace imigrace a to zejména v období ekonomické krize v souvislosti s politicko-ekonomickou situací v sousedních státech. Za zásadní regulační nástroj je považován zákon na ochranu pracovního trhu přijatý koncem dvacátých let, kdy podnikatelé, kteří měli zájem zaměstnávat zahraniční pracovníky, k tomuto potřebovali zvláštní povolení vydávané pouze za příznivé situace na pracovním trhu, kdy volná místa nebylo možno obsadit místními pracovníky. [3] Tento typ regulačních opatření byl zaveden v reakci na podobné kroky, které již v této souvislosti přijaly sousední

státy. Současně však tento zákon měl za úkol řešit problémy s tehdejší vizovým režimem, jehož nastavení neumožňovalo dostatečným způsobem omezovat vstup cizinců na pracovní trh. [7] Pozvolné zhoršování mezinárodněpolitické situace v průběhu třicátých let nakonec vyústilo k uplatnění celé řady dalších restriktivních opatření v imigrační legislativě. V roce 1935 došlo k přijetí zákona o pobytu cizinců, který stanovil pro cizí státní příslušníky s výjimkou uprchlíků povinnost žádat na policejní stanici o povolení k pobytu trvajícím déle než dva měsíce. Kromě tohoto registraci podléhalo rovněž stěhování cizinců v rámci Československa. [8] Po přijetí mnichovské dohody se restriktivní opatření ještě více přiosťřila a obzvlášť došlo ke zhoršení postavení uprchlíků, kteří museli nově žádat o povolení k pobytu. Těsně před vytvořením Protektorátu Čechy a Morava se na území Českých zemí stanovilo, že imigranti jsou povinni opustit Československo na základě příkazu vyššího státního úředníka. [3]

Masivní přesuny obyvatelstva v období po druhé světové válce zasáhly celou Evropu včetně Československa, kdy se odhaduje, že jen v Československu bylo mezi lety 1945-1947 v pohybu více než 5 milionů osob, z čehož asi 4 miliony v Českých zemích. V průběhu těchto let bylo z Československa vysídleno a odsunuto ve třech vlnách asi 2,8 milionu Němců, většinou z příhraničních regionů Českých zemí. Přibližně 90 tisíc Maďarů se vrátilo především z jižních oblastí Slovenska do Maďarska a dále okol 50 tisíc osob bylo vystěhováno z Československa na Ukrajinu a do dalších částí tehdejšího Sovětského svazu (SSSR). [9] *"Politická situace v socialistickém Československu vedla i po roce 1948 k pokračujícímu vystěhovalectví etnických Němců. Odchod německého etnika tak nejvýrazněji přispěl k národnostní homogenizace země, kdy v roce 2001 se k české, moravské a slezské národnosti dohromady přihlásilo více než 94 % obyvatel."* [2] Vylidněné české pohraničí bylo postupně osidlováno domácí populací z ostatních regionů Československa i migranty a krajany ze zahraničí. V časovém rozmezí 1945-1949 přišlo do Českých zemí přibližně 130 tisíc reemigrantů. Nejvýznamnější skupinou bylo 33 tisíc Volyňských Čechů. [10] Z Rumunska dále došlo k přesídlení kolem 21 tisíc

převážně Slováků ze Sedmihradska a v letech 1946 a 1947 se přistěhovalo přibližně 12 tisíc bulharských zemědělců, kteří se rovněž účastnili osidlování českého a moravského pohraničí. Další skupina si 4 tisíc Bulharů přišla roku 1954. [9] Do pohraničí směřovaly rovněž silné migrační proudy ze Slovenska, kdy vedle Slováků byli jejich součástí rovněž slovenští Romové a Maďaři. Pro rok 1947 se odhaduje, že se zejména do českého pohraničí přistěhovalo 17 tisíc Romů ze Slovenska. [11] Specifickou skupinu imigrantů pak tvořili řečtí političtí uprchlíci, kteří opustili Řecko kvůli občanské válce probíhající mezi roku 1946-1949 a kterým Československo poskytlo azyl. V této občanské válce byly poraženy levicové síly, což vedlo k silné emigrační vlně zejména ze severních oblastí Řecka do tehdejších socialistických států střední a východní Evropy, kdy se dokládá, že do Československa takto přišlo nejméně 14 tisíc řeckých uprchlíků, kteří se usídlili zejména na severní Moravě (okresy Jeseník, Šumperk či Bruntál). I přesto že se očekával jejich pozdější návrat do vlasti, většina z nich díky tamější politické situaci zůstala v Československu dlouhodobě. [12]

Tabulka 3 Mezinárodní migrace v Českých zemích, 1945-1947 [9]

Rok	Imigrace	Emigrace	Migrační saldo
1945	35 000	1 177 000	-1 142 000
1946	45 000	1 630 000	-1 585 000
1947	51 100	1 300	49 800
Celkem	131 100	2 808 300	-2 677 200

Po roce 1948 se migrační politika vyvíjela v dosti specifickém politickém, ekonomickém a demografickém kontextu, kdy bylo dokončeno prakticky plné

znárodnění v oblasti výroby a služeb a proběhla kolektivizace zemědělství. V rámci centrálního plánování se podporoval především rozvoj těžkého průmyslu a těžby nerostných surovin a sektor služeb zaostával. Díky neefektivnímu zaměstnávání prakticky neexistovala nezaměstnanost a v této souvislosti extenzivně se rozvíjející ekonomice chyběly pracovní síly, na což reagovala migrační i populační politika státu. Ve srovnání s přirozeným přírůstkem vykazovala migrační bilance po celé poválečné období záporné saldo. Zásadní úlohu zde hrála především nelegální emigrace, jejíž velikost pro období 1948-1989 je odhadována na 550 tisíc obyvatel. [6] V tomto období nebyla explicitně zformulována imigrační politika s výjimkou azylové, které pak byla v roce 1960 uzpůsobena socialistickému zákonodárství. Migrace československých občanů podléhala tzv. vízové politice státu, který tak umožňoval velmi omezenému počtu občanů vycestovat do nesocialistických zemí. Opuštění státu bez úředního povolení bylo protizákonné a tito nelegální emigranti automaticky ztráceli československé, resp. české státní občanství a byli odsuzováni k několikaletému trestu vězení. V průběhu let 1948-1989 došlo ke dvěma zásadním emigračním vlnám, které reagovaly na politické události. První z nich byl nástup komunistické strany k moci roku 1948 a druhou pak okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968 viz Tabulka 4. [2]

Tabulka 4 Migrační ztráty Českých zemí [9, vlastní zpracování]

Období	Saldo legální migrace	Nelegální emigrace	Celkem
1948-1949	3 900	-250 000	-246 100
1950-1960	-2 400	-32 500	-34 900
1961-1970	-47 700	-116 800	-164 500

1971-1980	-7 800	-43 200	-51 100
1981-1990	-13 700	-40 000	-53 700
Celkem	-67 700	-482 500	-550 300

Prvotně politické důvody emigrace byly rovněž často propojeny s ekonomickými důvody, kdy zejména mladí lidé s průměrným věkem okolo 35 let i s rodinami vycestovali s vidinou úspěšnějšího profesního života nejčastěji do Rakouska, Německa, USA a Kanady. V polovině 70. let se v československém parlamentu řešil problém nedostatku pracovních sil a nutnosti o prosazení aktivnější imigrační politiky. Výsledkem byla dočasná imigrace především učňů a dělníků z ostatních socialistických zemí. V rámci mezivládních dohod pak v souvislosti s tzv. internacionální pomocí přicházeli pracovníci z Polska, Vietnamu, Kuby, Angoly, Mongolska, Severní Korey, Jugoslávie a Maďarska. Nejvyšší počet polských občanů dlouhodobě zaměstnaných na českém území dle uzavřených mezinárodních smluv byl zaznamenán v roce 1974, kdy se jednalo o 20 825 osob. Rovněž dlouhodobá spolupráce existovala s Vietnamskou socialistickou republikou, kdy v souvislosti s uzavřenou dohodou z roku 1979 přijelo do Československa v dalších letech 8 700 vietnamských žáků a 23 300 praktikantů a stážistů. Taktéž dohoda uzavřená roku 1980 přivedla ke konci roku 1983 zatím nejvyšší počet těchto pracovníků, kdy se jednalo o 27 100 osob. Třetí nejvýznamnější zaměstnávanou skupinou dle mezivládních dohod byli občané Kuby, jichž bylo v období 1978-1989 přijato kolem 23 tisíc. *"Československé podniky (zejména ty průmyslové) zaměstnávaly dle oficiálních statistik na konci roku 1989 asi 46 tisíc pracovníků ze zahraničí, z toho 33,2 tisíc z Vietnamu, 6,4 tisíc z Kuby, 4,7 tisíc z Polska, 0,8 tisíc z Mongolska, 0,3 tisíc z Maďarska, 0,2 tisíc z Angoly a další. Dále působilo v Československu téměř 40 tisíc polských občanů pracujících zde na základě*

kontraktů pro polské stavební a stavebně-montážní firmy, kteří se uplatňovali zejména při modernizace hutnictví, objektů průmyslu paliv a energetiky, účastnily se například budování čističek odpadních vod či technické infrastruktury." ^[13] Ještě je v souvislosti s migrační bilancí nezbytné zmínit Slovensko, kdy se až do roku 1992 jednalo o vnitrostátní migraci, která se v porovnání v mezistátní migrací vyznačovala minimem administrativních bariér či restriktivních opatření. V období 1945-1992 se mezi oběma zeměmi stěhovalo v úhrnu přibližně 1,2 milionu obyvatel, s celkovým migračním ziskem pro České země 300 tisíc osob. [14]

Zásadním způsobem ovlivnily další vývoj mezinárodní migrace v Česku politické změny v roce 1989, kdy k významným faktorům bezesporu patřil pád železné opony a politická a ekonomická transformace, rozdělení Československa a vznik samostatné České republiky k 1. 1. 1993 a v neposlední řadě vstup ČR do EU k 1. 5. 2004. Tyto události se výrazně podílely na nárůstu mezinárodní migrace a přinesly zcela zásadní změnu oproti předchozím vývojovým etapám v podobě velkého nárůstu imigrace. V průběhu první poloviny 90. let se Česko stalo tranzitní zemí s dominantními proudy z Východu na Západ, avšak postupem času se stále více měnilo v zemi cílovou. Na začátku nové migrační éry v roce 1990 tvořili cizí státní příslušníci přibližně 0,3 % populace tehdejšího Československa, v roce 2008 se pak již jednalo o podíl v Česku 3,9 %, což v absolutním vyjádření činilo k 31. 12. 2008 celkem 407 564 cizinců s povolením k pobytu, kdy se jedná o srovnatelný podíl přistěhovalců například v Portugalsku, Slovinsku, Itálii či Finsku. [2] Statistické údaje pocházejí ze sčítání lidu a z průběžné evidence obyvatelstva, tedy z Informačního systému evidence obyvatelstva (ISEO), který obsahuje rovněž informace o cizincích přebírané z informačního systému cizinecké policie. [15]

2.2 Analýza příčin a dopadů velkých migračních vln v letech 2015 a 2016 ve střední Evropě

2.2.1 Příčiny migrace a postup 2015 a 2016

Ozbrojené konflikty a politická nestabilita v bezprostřední blízkosti hranic EU mají na svědomí, že se v okolí Evropy nachází největší počet uprchlíků od konce druhé světové války. OSN odhaduje, že se jedná přibližně o 25 milionů osob. Migrační toky, které v letech 2015 a 2016 zasáhly Evropu, nemají na starém kontinentě obdoby od konce druhé světové války. V roce 2015 vstoupilo nelegálně na území členských států EU 1 820 000 migrantů, což je šestkrát více než v roce 2014. Někteří však vstoupili dvakrát, nejprve do Řecka a potom do Maďarska, Chorvatska či Slovinska, čímž je odhadováno, že reálně do EU vstoupilo něco přes 1,1 milion běženců. Podle informací Evropské agentury pro pohraniční a pobřežní stráž (FRONTEX) nejčastěji překračovali hranici EU na řeckých ostrovech (více než 885 tisíc) a mezi Libyí a Itálií (154 tisíc). [16]

Názory na příčiny současné migrační krize se liší, ale bývá uváděno, že krize byla způsobena kombinací několika faktorů současně. Nejčastěji zmiňovanou příčinou je absence ochrany hranic Evropské unie. [17] Rovněž jsou uváděny „migrační průmysl“ (převaděčský byznys), probíhající válečné konflikty, využívání systému sociálních dávek, převážně v západních státech EU, demografické změny a populační exploze a náboženský, etnický a ekonomický útlak v zemích původu a vzestup Islámského státu. [18, 19, 20, 21]

NATO a některé tajné služby mimo jiné spekulují o ruských snahách pomocí migrační krize destabilizovat EU. [22] Naopak jiní vidí příčiny krize právě v počínání NATO. Konkrétně slovenský premiér Robert Fico [23], jihoafrický prezident Jacob Zuma [24], americký senátor Rand Paul [25] se domnívají, že k destabilizaci Blízkého východu a k následné migrační vlně přispěly právě vojenské intervence ze strany NATO, západních států v Libyi a Iráku i podpora povstalců v

Sýrii. ÚV KSČM [26] směřuje kritiku k akcím prováděným nebo podporovaným především Spojenými státy americkými a některými západoevropskými státy, jako jsou Spojené království, Francie, Itálie či Německo. Rovněž někteří vojenští odborníci kritizují státy NATO za destabilizaci severoafrického a regionu blízkého východu. Podle těchto kritiků nedosáhly tyto operace žádných úspěchů a jejich výsledkem došlo k rozpadu režimů, které sice byly autoritativní a nedemokratické, ale udržovaly v oblasti klid a byly jistou hrází proti migraci (například v Libyi). [27, 28] Podle jiných kritiků naopak neudělaly Spojené státy dost pro to, aby podpořily povstalce a sesadily syrského prezidenta Bašára al-Asada. [29]

Jiří Peha uvádí, že špatná bezpečnostní situace či válka v daných státech nebyly primárně způsobeny vojenskými intervencemi a po nějakém čase by se objevily v ještě větším měřítku. Dalším argumentem odpůrců příčin migrace způsobených pouze vojenskými intervencemi je rovněž to, že některé intervence byly provedeny již před delší dobou, ale k výraznému zesílení proudu migrantů došlo až s odstupem času. Velký podíl imigrantů navíc přichází z oblastí, které vojensky intervenovány vůbec nebyly. Podle údajů Ministerstva vnitra Spolkové republiky Německo bylo za 11 měsíců roku 2015 registrováno celkem 965 000 uprchlíků, z čehož Syřané tvořili přibližně polovinu a další uprchlíci přicházeli ze západního Balkánu. Některé státy, zejména pak v určitých oblastech Afriky, jsou nestabilní dlouhodobě, již od zániku statusu daného státu jako zámořské kolonie některých západoevropských zemí (často Francie nebo Spojeného království) a nabytí nezávislosti. *"Část lidí je toho názoru, že zastavení imigrační vlny je velmi obtížné, jelikož státy, odkud běženci přicházejí, jsou hluboce etnicky i nábožensky rozděleny. Vládnoucí strany jak v Africe, tak na Blízkém východě často utlačují příslušníky národnostních menšin, kteří kvůli pronásledování nebo strachu o svůj život emigrují z těchto zemí. Dle Jiřího Pehe byly intervence západních států málo důsledné a problémy vznikly neexistencí dalších plánů pro tyto oblasti."* [21]

Dle dalšího významně zmiňovaného názoru je primárním problémem krize samotný islám, který v sobě obsahuje některé prvky neslučitelné s demokracií. V této souvislosti je kritizován např. islámský právní systém šaría, postavení žen, homosexuálů a nevěřících podle islámského učení, pojetí džihádu jako jednoho ze základních témat islámu i morální stránka údajného proroka Mohameda. S touto problematikou souvisí také islámský terorismus a hlavní cíl většiny islámských teroristických organizací, vycházející z Koránu - vznik chalífátu, státu řízeného dle islámských pravidel (např. v roce 2014 vyhlásila mezinárodně neuznaný chalífát organizace Islámský stát na části území Sýrie a Iráku). Vzhledem ke zmíněným faktorům je dle zastánců tohoto názoru velmi obtížné bez zásadní reformace islámu stabilizovat a následně rozvíjet oblasti, odkud migranti přicházejí. [30]

Velmi často se taktéž uplatňuje názor, že hlavním důvodem imigrace je touha běženců po snadnějším životě ve vyspělých zemích západní Evropy. Vysoký počet migrantů, kteří se chtějí dostat do Evropy, významně podporuje také sociální politika a vstřícný přístup k jejich přijímání ze strany některých států západní a severní Evropy, které zároveň patří k nejčastějším cílům migrantů (zvláště Německo, do konce roku 2015 také Norsko, Švédsko nebo Rakousko). [31]

Migrační a uprchlická krize v roce 2015

Díky silnému nárůstu migračních toků a tragédii ve Středomoří na jaře 2015 byla pozornost veřejnosti i evropských lídrů soustředěna k nutnosti různým způsobem řešit aktuálně vzniklou situaci. Dle návrhu Komise se proto členské státy v dubnu zavázaly přijmout rychlá opatření nutná k záchraně životů a ke zvýšení aktivity EU v oblasti migrace, např. ztrojnásobením rozpočtu pro námořní operaci Triton. Několik dnů poté bylo přijato rovněž usnesení Evropského parlamentu. V květnu 2015 předložila Komise první balíček prováděcích pravidel mimo jiné obsahující návrhy týkající se relokace a přesídlení, zřízení tzv. ohniskových přístupů (hotspotů), akční plán EU proti převaděčům migrantů a

evropský program pro migraci Agenda pro migraci. [16] Návrh Evropské Komise coby ucelený plán řízení migrace obsahoval:

- *"sjednocení azylové politiky EU, což znamená i vytvoření společného evropského seznamu bezpečných zemí původu (ne všichni migranti jsou uprchlíky – ty, kteří nemají nárok na mezinárodní ochranu, je třeba vracet zpět do zemí jejich původu);*
- *efektivní posílení návratové politiky všech, kteří na legální pobyt v EU nemají právo;*
- *zlepšení ochrany vnějších hranic EU za spolupráce všech zemí schengenské zóny a v koordinaci s evropskými agenturami např. FRONTEX, EASO či EUROPOL;*
- *zefektivnění boje proti organizovaným zločineckým sítím;*
- *zavedení distribučního mechanismu pro žadatele o azyl v rámci EU v momentech krize;*
- *vytvoření systému záchytných míst na hranicích, tzv. hotspots v těch regionech, kde je situace nejpálčivější tak, aby bylo možno včas rozlišit ekonomické migranty, kteří by měli být navraceni do zemí původu, od uprchlíků, kteří na mezinárodní ochranu mají právo;*
- *aktivace dalších evropských fondů na řešení situace v členských státech,*
- *navýšení humanitární pomoci, rozvojové spolupráce a dialogu se zeměmi původu a tranzitu migračních cest."* [32]

V létě 2015 pokračovaly i nadále intenzivní diskuse mezi členskými zeměmi EU nad navrženými opatřeními a současně proudil směrem k EU bezprecedentní počet migrantů a uprchlíků. Hraniční členské státy byly v té době vystaveny mimořádné situaci a opakovaně apelovaly na solidaritu ostatních zemí a institucí EU. Došlo ke spuštění mechanismu krizové pomoci, materiální i finanční, např. pro Itálii, Maďarsko, Řecko a později i Slovinsko a další. V září pak Komise předložila další komplexní balíček prováděcích pravidel, který mj. obsahoval návrh mimořádně relokovat 120 tisíc lidí, kteří zcela nezbytně potřebují mezinárodní ochranu, z nejvíce zasažených zemí (Řecko, Itálie a Maďarsko) do ostatních členských zemí EU. K dalším návrhům patří Společný evropský seznam

bezpečných zemí původu, akční plán pro efektivní návratovou politiku, Svěrenecký fond pro Afriku a také revize dublinského nařízení vnášející více rovnováhy pro sdílení břemene mezi členskými státy ve vyřizování žádostí o azyl. Na konci listopadu se EU dohodla na užší spolupráci při hledání řešení migrační krize s africkými zeměmi a Tureckem a v prosinci Komise přijala návrhy důležitých opatření ke správě vnějších hranic EU a k ochraně schengenského prostoru. Mezi hlavní body patří např. návrh na vytvoření evropské pohraniční a pobřežní stráže. [16]

Migrační a uprchlická krize v roce 2016

Uprchlická krize byla klíčovým evropským tématem rovněž v roce 2016. Za účelem rychlejšího řešení humanitárních krizí uvnitř EU Komise začátkem března navrhla **nový nástroj mimořádné pomoci**. Takový mechanismus EU doposud postrádala a na jeho potřebu upozornila právě probíhající migrační krize. Nástroj mohly využít například státy, na jejichž území se nachází velký počet běženců, a jejichž kapacity na vyřešení krizové situace nestačí. Komise vyčlenila na jeho realizaci 700 milionů eur, které mají být vyčerpány v následujících třech letech. Jeho cílem je zejména zajistit základní potřeby, jako je jídlo, přístřeší či léky, pro velké počty lidí. Evropská komise předložila v prvním březnovém týdnu 2016 také **plán pro obnovu fungování schengenského prostoru**. Společný prostor bez vnitřních hranic přinesl značný prospěch lidem i firmám v Evropě, avšak v posledních dvou letech prochází kvůli uprchlické krizi ohromnou zatěžkávací zkouškou. Některé země byly nuceny kvůli migračním tlakům zavést dočasné hraniční kontroly omezující volný pohyb osob, které navíc znamenají značné ekonomické náklady. Komise odhaduje, že obnovení plné ochrany hranic v schengenském prostoru by znamenalo okamžité přímé náklady od 5 do 18 miliard eur ročně (tj. 0,05 % – 0,13 % HDP). Plán pro obnovu fungování Schengenu obsahuje konkrétní úkoly a termíny na jejich splnění do konce roku 2016. Řešení migrační krize bylo také hlavním bodem programu společného **summitu EU-**

Turecko, který se konal 7. března 2016. Zde se evropští lídři s Ankarou předběžně dohodli na přelomovém plánu, jehož cílem je narušení kriminálního byznysového modelu pašeráků. Dohoda byla stvrzena o deset dní později na dalším jednání Evropské rady. Podle dojednaného plánu má být na území Turecka vrácen každý migrant, který odtud přijde do Řecka. Země EU se výměnou za to zavázaly, že za každého syrského uprchlíka vráceného do Turecka přijmou jednoho Syřana přímo z tureckého území. Představitelé EU rovněž přistoupili na urychlení vízové liberalizace s Tureckem a přístupových jednáních. [16]

Řešení migrace vyžaduje komplexní postup na několika frontách, zejména v oblasti ostrahy hranic. Z tohoto důvodu po prosincovém návrhu o hraniční a pobřežní strážci navázala Komise v dubnu 2016 s návrhem na zřízení systému automatizované evidence vstupů a výstupů na a z území EU tzv. Entry/Exit System. Tento systém má výrazně napomoci při kontrole hranic a využít moderních technologií, kterými již mnohé státy jako USA či Austrálie disponují, a registrovat otisky prstů cizinců vstupujících a vystupujících do a z EU. Výhodou systému je poskytnutí nutného přehledu o povolených krátkodobých pobytech a tím výrazné zlepšení odhalování padělaných dokladů nebo případů zneužívání totožnosti. Vztahovat se bude na všechny občany třetích zemí s povolením ke krátkodobému pobytu v schengenském prostoru (tzn. maximálně 90 dní během 180denního období). *"V evidenci bude uvedeno jméno, druh cestovního dokladu, biometrické údaje a datum a místo vstupu a výstupu osoby. Schengenské státy tak budou mít přehled, kdo na jejich území vstoupil legálně a kdy má odjet. Velký počet žadatelů o azyl se totiž tradičně rekrutuje z cizinců přijíždějících legálně na Schengenská víza, ale území v termínu neopustí."*^[32]

S cílem v co nejzazší době **vytvořit spravedlivý a fungující evropský azylový systém** Komise v dubnu 2016 představila sérii nápravných praktických i legislativních opatření v pravidlech fungování azylového systému. Kromě změny kritérií pro udělování azylu, přiblížení procedur mezi jednotlivými zeměmi či

návrhům v legální řízené migraci Komise představila i dvě varianty na reformu tzv. dublinského nařízení. První možnost počítala s doplněním současného dublinského systému (za zpracování žádosti o azyl je odpovědná první země vstupu) o zavedení krizového mechanismu, podle kterého by se v případě nadměrného migračního tlaku měly ostatní státy EU s dotčenou zemí o velký počet běženců podělit. Druhá varianta dublinský systém zcela nahradila – členské země by se pak automaticky dělily o každého migranta, který do EU přijde. O těchto variantách proběhla diskuze mezi ministry vnitra zemí EU a následně Komise v květnu 2016 předložila legislativní návrh v souladu s první variantou. Nový azylový systém založený na solidaritě má automaticky určit, zda se země EU potýká s nepřiměřeným počtem žádostí o azyl a v takovém případě mají být všichni noví žadatelé v dané zemi relokováni v rámci EU, dokud se počty nově příchozích neustálí. Členské státy mají mít možnost se přerozdělení žadatelů neúčastnit. V takovém případě ale zaplatí zemi, která za ně odpovědnost převezme, 250 tisíc eur. Návrh mimo jiné počítá také s posílením systému Eurodac a se zřízením nové agentury EU pro otázky azylu, která vznikne přeměnou současného úřadu EASO. Jednalo se o první sérii návrhů, jejichž cílem je reforma Společného evropského azylového systému (CEAS). Začátkem června 2016 Komise představila plány **nového partnerského rámce**, v rámci kterého má EU s klíčovými třetími zeměmi uzavírat individuální „pakty“. Podoba jednotlivých dohod se bude odvíjet od toho, zda se jedná o zemi původu, tranzitu nebo o stát, který se potýká s vysokým počtem vysídlených osob. Komise si naplánovala uzavřít pakty například s Jordánskem nebo Libanonem a jejich cílem je především omezení nelegální migrace a řešení základních příčin toho, proč lidé z těchto zemí do EU odcházejí. U příležitosti Světového dne uprchlíků Evropská komise 20. června 2016 zahájila činnost Znalostního centra pro otázky migrace a demografie, které má být poskytováním analýz nápomocné jak eurokomisařům, tak jednotlivým členským státům. K 30. červnu 2016 Komise předložila **návrh rozpočtu na rok 2017**, jehož hlavním cílem bylo kromě oživení ekonomiky rovněž nalezení řešení

bezpečnostních a humanitárních problémů v sousedních zemích. Komise z toho důvodu vyčlenila více finančních prostředků na ochranu vnějších hranic, posílení bezpečnosti uvnitř i vně Unie, na podporu přijímání a integrace uprchlíků a řešení prvotních příčin migrace v zemích původu a tranzitu a 13. července 2016 Komise představila druhou sérii návrhů na **dokončení reformy společného azylového systému (CEAS)**. Cílem bylo zkrátit azylové řízení, zlepšit vyhlídky na integraci azylantů a odradit žadatele od druhotného pohybu po EU, aby si nemohli vybírat cílovou destinaci pobytu. Na základě nových pravidel mají mít žadatelé o azyl například právo na osobní pohovor nebo bezplatnou právní pomoc a nejpozději pět dnů po podání žádosti má být nezletilým bez doprovodu dospělé osoby přidělen opatrovník. Nové povinnosti však vznikají také samotným žadatelům, kterým zároveň hrozí přísnější následky, pokud je nebudou plnit. Komise zde rovněž vyjasňuje pojem „bezpečná země“ a zavádí její povinné používání. Cíl zlepšit integraci azylantů má být dosažen například rychlejším přístupem na trh práce nebo poskytnutím některých druhů sociální pomoci pouze pod podmínkou účasti v integračních projektech. Ve stejný den Komise rovněž představila **společný rámec EU pro přesídlování**, který doplnil snahu o vytvoření společného azylového systému a navázal na dlouhodobou politiku lepšího řízení migrace. Společný rámec pro přesídlení vycházejícího z již desetiletí používaného systému přesídlování UNHCR (Vysokého komisařství OSN pro uprchlíky) měl těm nejzranitelnějším uprchlíkům zajistit bezpečnou cestu do Evropy, a tím omezit jejich příchod do Evropy nelegální cestou. *"Nový evropský rámec má nahradit současný systém individuálních postupů jednotlivých zemí EU a fungovat jako celek. Roční plány EU pro přesídlování mají stanovit maximální počet osob a prioritní oblasti, odkud mají být běženci přijímáni. Za každou přesídlenou osobu v rámci společného evropského rámce má Komise členskému státu poskytnout 10 tisíc eur z rozpočtu EU."* ^[16]

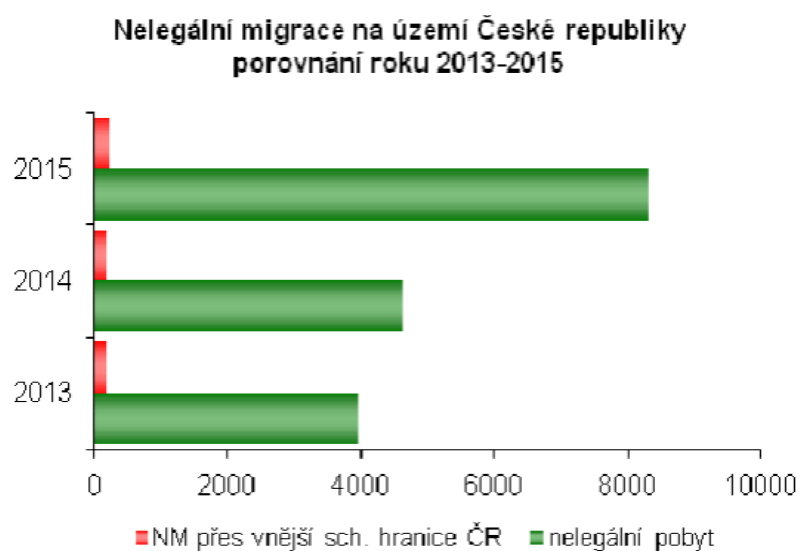
2.2.2 Nelegální migrace

Od roku 2008 jsou na území České republiky sledovány dvě základní kategorie nelegální migrace. Nelegální překročení vnější schengenské hranice České republiky a Nelegální pobyt. V kategorii nelegálního překročení vnější schengenské hranice České republiky jsou sledovány osoby (cizinci a občané České republiky), které nedovoleně překročily nebo se pokusily o nedovolené překročení vnější schengenské hranice (ML) České republiky. V kategorii nelegálního pobytu se vykazují cizinci zjištění na území České republiky, včetně tranzitního prostoru na letištích, kteří porušují zákonem předepsané podmínky pro pobyt cizince. Ačkoli vývoj v posledních letech ukazuje, že pro mnohé cizince se Česká republika stává zemí cílovou, je nadále využívána cizinci k nelegální migraci do dalších evropských zemí. Jelikož vnější schengenskou hranici tvoří pouze vzdušná hranice, jsou osoby při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici vykazovány jen u ŘSCP, kam bylo v roce 2008 organizačně začleněno 5 inspektorátů cizinecké policie na mezinárodních letištích. V rámci hodnocení dlouhodobého vývoje nelegální migrace po vstupu České republiky do schengenského prostoru k 21. 12. 2007 byl v roce 2015 vykázán dosud nejvyšší roční počet neregulérních migrantů. [33]

Obrázek 1 Vývoj nelegální migrace na území České republiky v letech 2005-2015 [33]

“V období od 1. 1. do 31. 12. 2015 bylo při nelegální migraci na území České republiky zjištěno celkem 8 563 osob. Ve srovnání s rokem 2014 došlo k vysokému nárůstu o 3 741 osob (tj. +77,6 %). Z uvedeného celkového počtu bylo při nelegálním pobytu odhaleno 8 323 osob (tj. 97,2 %) a 240 osob zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici České republiky.” [33]

Obrázek 2 Vývoj nelegální migrace na území České republiky v letech 2013-2015 [33]

Tabulka 5 Nelegální migrace v České republice – rok 2015 – TOP 10 dle kategorií [33]

Nelegální migrace v České republice 1. 1. - 31. 12. 2015					
		Nelegální migrace přes VSH			
Celkem	8	100	Celkem	240	100
z toho občané EU	160	1,9	z toho občané EU	4	1,7
občané 3. státu	8	98,1	občané 3. státu	236	98,3
z toho 10 nejčtetnějších státních příslušností			z toho 10 nejčtetnějších státních příslušností		
Sýrie	2	24,2	Rusko	47	19,6
Ukrajina	1	14,7	uprchlík	38	15,8
Kuvajt	588	7,1	Ukrajina	32	13,3
Afgánistán	583	7,0	Albánie	21	8,8
Irák	403	4,8	Turecko	11	4,6
Rusko	358	4,3	Čína	9	3,8
Pákistán	276	3,3	Pákistán	6	2,5
Kosovo	264	3,2	Saudská	4	1,7
Saudská	258	3,1	Kazachs	4	1,7
Vietnam	229	2,8	Spojené	4	1,7

Z hlediska státních příslušností byli od roku 2008 dlouhodobě nejpočetnější skupinou odhalených osob při nelegální migraci občané Ukrajiny, v roce 2015 však došlo ke změně, viz. tabulka 8 a 9. Občané Ukrajiny (1 256, tj. 14,7 %) byli odsunuti z prvního místa občany Sýrie (2 016 osob, tj. 23,5 %). Občané Sýrie přes území České republiky nelegálně tranzitovali, tedy území České republiky pro ně nebylo cílovou destinací, na rozdíl od většiny občanů Ukrajiny, pro které je Česká republika cílovou zemí. Na dalších místech se ve statistice umístili občané Kuvajtu (591 osob, tj. 6,9 %), Afghánistánu (585, tj. 6,8 %), Ruska (405, tj. 4,7 %), Iráku (404, tj. 4,7 %), Pákistánu (282 tj. 3,3 %), Kosova (264, tj. 3,1 %), Saudské Arábie (262, tj. 3,1 %) a Vietnamu (232, tj. 2,7 %). Těchto 10 státních příslušností se na celkovém počtu zjištěných osob při nelegální migraci podílejí z více než 70 %. V rámci dlouhodobějšího vývoje tak došlo v TOP 10 státních příslušností k výrazným změnám. [33]

Tabulka 6 Nelegální migrace v České republice - TOP 10 - porovnání roku 2014/2015 [33]

Období rok	1.1.-31.12.		1.1.-31.12.		Změna oproti předchozímu	
					v [%]	absolutn
Celkem	4	100,	8	100,	77,6	3 741
z toho TOP 10: v roce 2015						
Sýrie	146	3,0	2	23,	1	1 870
Ukrajina	1	21,	1	14,	21,4	221
Kuvajt	451	9,4	591	6,9	31,0	140
Afghánistán	73	1,5	585	6,8	701,4	512
Rusko	435	9,0	405	4,7	-6,9	-30
Irák	17	0,4	404	4,7	2 276, 5	387
Pákistán	23	0,5	282	3,3	1	259
Kosovo	183	3,8	264	3,1	44,3	81
Saudská Arábie	231	4,8	262	3,1	13,4	31
Vietnam	304	6,3	231	2,7	-24,0	-73

Výše uvedených 10 státních příslušností se na celkovém počtu zjištěných osob při nelegální migraci podílelo více než z 80 %. Státní příslušníci Afghánistánu, Sýrie a Kosova se v TOP 10 objevili již v roce 2014, ale zejména u státních příslušníků Sýrie došlo ke zvýšení počtu (v roce 2014 se umístili na 8. místě se 146 státními příslušníky, v roce 2015 se jedná již o 1. místo ve statistice s 2 016 státními

příslušníky). Nově se v TOP 10 objevili také státní příslušníci Pákistánu a Iráku. Při rozdělení nelegálních migrantů na děti (do 18 let) a dospělé (nad 18 let), pak v meziročním srovnání došlo ke zvýšení podílu u dětí. Zatímco v roce 2014 podíl u dětí na celkovém počtu činil 10,8 %, v roce 2015 se jednalo již o 17,4 %. Tento vyšší podíl odpovídá situaci, kdy při tranzitní nelegální migraci byly odhalovány také celé rodiny (rodiče i s více dětmi). *"V roce 2015 také byly některé děti, zejména ve věku od 16 do 18 let, zjištěny bez doprovodu příbuzné dospělé osoby. V roce 2015 byla skutečnost, že dítě nelegálně cestuje bez doprovodu dospělé osoby, zjištěna u 151 dětí, zatímco v roce 2014 se jednalo pouze o 23 dětí. Při nelegální migraci v České republice bylo v roce 2015 evidováno 582 osob opakovaně 72 (tj. 6,8 % z celkového počtu 8 563 osob odhalených při nelegální migraci). V porovnání s rokem 2014 došlo k mírnému poklesu, a to o 51 osob (tj. -8,1 %). Na prvním místě ve statistice jsou státní příslušníci Ukrajiny (152 osob, tj. 26,1 % z celkového počtu osob zjištěných při nelegální migraci opakovaně). Další místa obsadili státní příslušníci Kuvajtu (107 osob), Saudské Arábie (55 osob), Vietnamu (54 osob), a Libye (42 osob)."* [33]

V souvislosti s problematikou nelegální migrace je nezbytné zmínit pojem regularizace. Regularizace je jinými slovy legalizace neregulérního statutu imigrantů prostřednictvím zákona, která je na jedné straně jedním z účinných řešení nelegality cizinců, avšak na straně druhé patří mezi nejvíce diskutované nástroje řízení migrace, neboť významně oslabuje moc státu při kontrole migračních pohybů na jeho území. Regularizace může nabírat mnoho podob a může se týkat různých skupin migrantů. Podle jejího rozsahu je možné jednotlivé regularizace rozdělit na generální, tj. pro všechny cizince bez oprávnění k pobytu, a regularizace speciální, tj. pouze pro určitou přesně vymezenou skupinu cizinců. K zemím, které k regularizaci nelegální migrace přistoupily, se řadí například Itálie, Řecko, Velká Británie, Portugalsko či Španělsko. Tyto země zvolily zpravidla amnestii pro žadatele o azyl a nebo amnestii pro lidi bez oprávnění k pobytu. Regularizace je předmětem diskuze po celé Evropě, přičemž postoj k ní je ze strany České republiky spíše obezřetný. [34]

2.2.3 Globální přístup k migraci a rozvoji a postoj vybraných mezinárodních organizací

Pokud se týká spolupráce v oblasti azylu, migrace, integrace a ochrany státních hranic, tak Česká republika rozvíjí dlouhodobou spolupráci s hlavními tranzitními a zdrojovými zeměmi imigrace do České republiky, zvláště pak v zemích sousedících s Evropskou unií. Na úrovni Evropské unie se Česká republika podílí na rozvoji a implementaci nástrojů zejména Globálního přístupu k migraci a mobilitě představující koncepční rámec vnější migrační politiky Evropské unie. Pro Českou republiku je významný rozvoj východní a jihovýchodní dimenze Globálního přístupu k migraci, zejména prostřednictvím Pražského procesu, který představuje hlavní multilaterální migrační dialog členských států EU s východními a jihovýchodními sousedy EU. Ten je rozvíjen zejména prostřednictvím čtyř pilotních projektů Cílené iniciativy na implementaci Akčního plánu Pražského procesu. Tato iniciativa byla podpořena Evropskou komisí ve formě dotace ve výši 600 000 EUR, což umožní realizace dalších 3 projektů, v nichž se Česká republika aktivně angažuje. V rámci Tematického programu pro spolupráci se třetími zeměmi v souvislosti se zajištěním azylu a migrace Evropské komise vede Česká republika projekt zaměřený na problematiku integrace cizinců v Ruské federaci s názvem Development of Joint Principles, Procedures and Standards on the Integration of Labour Immigrants between the Russian Federation and European partners (ERIS). Jedná se o projekt spolupráce migračních orgánů ČR, Ruské Federace a Rakouska v oblasti integrace cizinců, jehož implementace započala v únoru 2013. [35]

Pro Českou republiku jsou pak zásadní rovněž dialogy s východními partnery v rámci Východního partnerství, kdy se Česká republika aktivně účastní zasedání panelů Východního partnerství k migrační problematice. Jedno ze zasedání Panelu Východního partnerství k otázkám integrace cizinců a azylantů Česká republika hostila v listopadu 2013. Stěžejní je účast na uzavřených Partnerství pro mobilitu s Moldavskem, Gruzii a s Arménií. V rámci Partnerství pro mobilitu s těmito

zeměmi Česká republika implementuje či implementovala projekty na posilování migračních kapacit. Ministerstvo vnitra ČR například implementovalo jako vedoucí stát v letech 2010 - 2013 vlajkový projekt v rámci Partnerství pro mobilitu s Gruzii. Česká republika se pravidelně účastní migračních dialogů i s dalšími důležitými zeměmi a regiony relevantními pro migrační situaci Evropské unie (např. Migrační dialog EU-Rusko). Za důležité je považováno vyjednávání v rámci Migračního dialogu EU-Čína. [35]

"Pro realizaci svých priorit v oblasti azylu a migrace úzce spolupracuje Česká republika s mezinárodními organizacemi, především pak s Mezinárodní organizací pro migraci (IOM), Mezinárodním centrem pro rozvoj migračních politik (ICMPD) a Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR). Ve spolupráci s IOM byl především realizován multilaterální projekt Podpora reintegrace gruzínských navrátilců a implementace readmisní dohody mezi EU a Gruzii v rámci Partnerství pro mobilitu s Gruzii. S ICMPD spolupracuje Česká republika například v rámci Pražského procesu (administrace Pilotního projektu na rozvoj a migraci). V případě UNHCR se spolupráce orientuje na problematiku pomoci uprchlíkům v zemích a regionech původu a přesídlování."^[35]

V posledních letech ČR poskytuje významné finanční příspěvky převážně pro syrské uprchlíky v Jordánsku, Libanonu a Turecku. Jedná se o prostředky určené na podporu migračních systémů evropských států výrazně přetíženými současnou migrační situací (např. Řecko, Srbsko, Bulharsko) či humanitární pomoc pro vnitřně vysídlené osoby i syrské uprchlíky v Iráku. V roce 2015 ČR poskytla humanitární pomoc UNHCR v celkové výši 70 mil. Kč (příspěvek na Regionální plán pomoci Sýrii, budování infrastruktury v uprchlickém táboru Zaatari v Jordánsku a v iráckém táboru pro vnitřně vysídlené osoby v Ashti). IOM byl vedle povinného členského příspěvku do administrativní části rozpočtu pro rok 2015 ve výši 4,6 mil. Kč poskytnut dobrovolný příspěvek z humanitárního rozpočtu MZV ve výši 3 mil. Kč na pomoc vnitřně vysídleným osobám v Jemenu. [36]

2.2.4 Evropská a česká migrační politika

Migrační politika České republiky je pevně zakotvena v rámci společných politik Evropské unie a její provádění do značné míry vyplývá ze společných právních nástrojů Unie. Mezi specifické oblasti migrace, které jsou nejvíce regulovány společnými politikami Evropské unie, patří především mezinárodní ochrana (azyl), ochrana vnější hranice Evropské unie a oblast návratů (včetně vyhošťování neoprávněně pobývajících cizinců). V oblastech legální migrace a integrace cizinců si členské státy Unie zachovaly poměrně vysokou míru diskrece. Všechny uvedené oblasti, bez ohledu na míru jejich harmonizace na unijní úrovni, utvářejí propojený systémový rámec. Česká republika tak musí ve svém přístupu k otázkám migrace brát ohled nejen na specifické potřeby a možnosti státu, ale současně také na situaci na úrovni Evropské unie, a aktivně se podílet na řešeních v rámci jejích společných politik. Společný schengenský prostor s absencí kontrol na jeho vnitřních hranicích, kterého je Česká republika součástí, jí přináší významnou výhodu v podobě volného pohybu osob, služeb a zboží. Volný pohyb však přináší také nové bezpečnostní výzvy a v tomto ohledu klade vysoké nároky na spolupráci jednotlivých členů. Cílem České republiky by mělo být udržení bezpečného, funkčního a stabilního schengenského prostoru, a to i prostřednictvím účinnější a zodpovědnější migrační politiky jak na úrovni unijní, tak i na úrovni národní. Česká republika, i Evropská unie jako celek, proto musí prosazovat a účinně provádět migrační politiku s jednoznačnými východisky:

- přijímat legální migranty a usnadnit vstupní procesy se zřetelem na potřebu zachování konkurenceschopnosti v globálním ekonomickém prostředí,
- migrantům, kteří vědomě nezvolí legální cestu do Evropské unie, nebo jsou k tomuto donuceni vnějšími okolnostmi, zajistit přístup k mezinárodní ochraně nebo návrat do zemí původu za současného dodržování principu non-refoulement, který spočívá v zákazu nuceného přesunu či navrácení osoby do země, kde by jí hrozilo porušení jejích základních lidských práv

(princip non-refoulement je vyjádřen v Úmluvě o právním postavení uprchlíků z roku 1951),

- zajistit takovou míru integrace cizinců trvale pobývajících na území České republiky, která zamezí bezpečnostním rizikům a negativním společenským jevům a povede k soudržnosti společnosti a ochraně práv jejích členů,
- aktivně provádět vnější dimenzi migračních politik, včetně pomoci uprchlíkům a podpory bezpečnostní stabilizace a sociálně-ekonomického rozvoje zdrojových a tranzitních zemí migrace. [37]

V tomto ohledu také Česká republika přivítala většinu z navrhovaných dobrovolných opatření v rámci nové migrační agendy Evropské komise – Evropský program pro migraci, který Komise vydala v květnu 2015. Migrační politika České republiky i společné politiky Evropské unie mohou být zároveň prováděny jen tehdy, pokud v oblastech s platnými společnými unijními pravidly budou tato pravidla dodržována všemi partnery. Jiná situace může vést k destabilizaci společného systému a v konečném důsledku též k ohrožení základních pilířů evropské integrace, včetně volného pohybu osob. Česká republika proto musí, tak jako doposud, na úrovni Evropské unie dodržovat společná pravidla a prosazovat jejich důsledné plnění všemi partnery. [37]

2.2.5 Dopady globální ekonomické krize na migraci a migranty v Česku

Nejen v souvislosti s remitencemi je nezbytné popsat vliv globální finanční ekonomické krize na migraci a migranty, která se začala v USA ohlašovat již od poloviny roku 2007. V České republice se pak v plné síle projevila až ve třetí čtvrtině roku 2008. Tato krize měla závažné důsledky pro národní ekonomiky, firmy i samotné pracovníky v rozvinutých i rozvojových zemích, cizince nevyjímaje. Právě cizinci často pracují na nekvalifikovaných místech a odvětvích, která jsou náchylná k podobným otřesům (zpracovatelský průmysl, stavebnictví či služby), a proto jsou nejvíce ohroženou skupinou ztrátou zaměstnání. Kromě

samotné ztráty zaměstnání souvisí vazba mezinárodních migrantů a ekonomik v nesnázích také s měnicí s poptávkou a jejím uspokojením cizí pracovní silou, s možným návratem do zdrojové země, s vyšší remitencí zasílaných migranty domů, ale také s případnou diskriminací a xenofobií ze strany majoritní společnosti. [38]

V každém případě se krize projevila v počtu cizinců, kteří v Česku žádali o pobyt, kdy zatímco v roce 2007 se do České republiky přistěhovalo okolo 104 tisíc osob, v roce 2008 již pouze okolo 78 tisíc osob a v roce 2009 pouhých 40 tisíc, tedy došlo ke snížení pracovních příležitostí pro migranty v souvislosti s ekonomickou krizí. Nicméně v důsledku metodiky sledování mezinárodní migrace zachycující dlouhodobější formy pobytu cizinců i v roce 2009 zůstalo Česko zemí s pozitivním migračním saldem ve výši 28 344 osob. Ale oproti předchozímu roku došlo téměř k polovičnímu poklesu počtu přistěhovalých a naopak se z Česka vystěhovalo o polovinu více osob. Na druhou stranu počet všech cizinců s povolením k pobytu v Česku mezi roky 2008 a 2009 poklesl o téměř pět tisíc osob, viz Tabulka 10. Ekonomická krize tak v roce 2008 výrazně neredukovala početní stavy cizinců v Česku. V průběhu roku 2009, kdy v zemi krize kulminovala, se ještě prvním pololetím roku daný počet i přes existující problémy zapříčiněné recesí zvyšoval, přibylo 4 205 nových povolení k pobytu zejména pro cizince třetích zemí. Naopak ve druhém pololetí roku 2009 došlo k obratu a počet cizinců mírně poklesl. Tento pokles se však týkal pouze cizinců s povolením k dlouhodobému a přechodnému pobytu a s vízy nad 90 dní, která jsou častěji spojena s pracovní migrací než s trvalým pobytem. Ekonomická recese tak vedla spíše ke stabilizaci populace migrantů ze třetích zemí, kteří mají tendenci v České republice setrvat do odeznění krize, avšak u občanů EU vyvolala jejich odliv z Česka. [39]

Tabulka 7 Počet cizinců s povolením k pobytu v Česku, 2004-2009 [39, vlastní zpracování]

Rok	Povolení k trvalému pobytu	Povolení k dlouhodobému a přechodnému pobytu a víza nad 90 dní	Celkem
2004	99 467	154 827	254 294
2005	110 598	167 714	278 312
2006	139 185	182 271	321 456
2007	158 018	234 069	392 087
2008	172 927	265 374	438 301
2009 (31.3.)	174 837	268 329	443 166
2009 (30.6.)	175 882	266 624	442 506
2009 (30.9.)	177 769	259 482	437 251
2009 (31.12.)	181 161	252 144	433 305

V souvislosti s dopady hospodářské krize na populaci cizinců je možné blíže se věnovat zaměstnanosti cizinců, kde byly její dopady nejviditelnější a nejdynamičtější. V roce 2003 rostlo tempo růstu počtu cizinců pracujících a podnikajících v Česku, kdy mezi roky 2003 a 2008 došlo k téměř k zdvojnásobení

daného počtu, viz Tabulka 11, pak mezi 31. 12. 2008 a 31. 12. 2009 se meziroční zaměstnanost cizinců propadla o 12 %. V souvislosti s pouze mírným snížením celkového počtu cizinců, je zřejmé, že recese měla významnější vliv na ekonomické aktivity cizinců v podobě ztráty zaměstnání než na jejich odchod z České republiky. [39]

Tabulka 8 Zaměstnanost cizinců v Česku, 2003-2009[39, vlastní zpracování]

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Cizinci evidovaní úřady práce	105 738	107 984	151 736	185 075	240 242	284 551	230 709
Cizinci s živnostenským oprávněním	62 293	65 219	67 246	65 722	68 785	77 158	87 753
Celkem	168 031	173 203	218 982	250 797	309 027	361 709	318 462

2.2.6 Důsledky Evropy bez hranic

Když v létě a na podzim 2015 migrační krize propukla naplno, tak do Evropy mířily proudy statisíců lidí, aniž jim státy na vnější hranici kladly nějaký odpor, aniž by pohyb ilegálních překročitелů dokázaly v úplnosti monitorovat, a aniž zvládaly plnit své úkoly při registraci a kontrole totožnosti těch, které se jim podařilo odhalit. *"Evropa se ve sledovaném období stala dějištěm bezprecedentní série teroristických útoků, při nichž zahynuly necelé tři stovky lidí. Vazba na současnou migrační vlnu byla různě silná, souvislost s migrací jako takovou pak byla zjevná ve všech případech. S masovým přílivem migrantů z jiného kulturního prostředí se rovněž vzedmula vlna sexuálních útoků na ženy i děti. S příchozími běženci je obecně spojena značná četnost*

kriminálního jednání (od méně závažné majetkové trestné činnosti a drobných násilností až po nejtěžší delikty), divoké davové výtržnosti a další případy narušování veřejného pořádku.“ [40]

Schengen dříve a nyní

Schengenská spolupráce označuje spolupráci států v rámci tzv. schengenského prostoru, pro který se vžilo krátké označení „Schengen“. Jedná se o území států, na jejichž společných hranicích nejsou vykonávány hraniční kontroly, přičemž jsou tyto chybějící hraniční kontroly vyvažovány komplexně pojatým systémem opatření v mnoha oblastech. Vnitřní hranice je možné v zásadě překračovat na jakémkoliv místě a v kteroukoli denní či noční hodinu. Ochrana hranic se pak soustředí na tzv. vnější schengenské hranice (pozemní hranice, mezinárodní letiště a mořské přístavy) a je doprovázena úzkou spoluprací členských států v policejních, justičních, vízových a dalších záležitostech včetně přísných pravidel ochrany osobních údajů. [41]

Česká republika s využití sil a prostředků Policie ČR zavedla na vnitřních hranicích opatření v souvislosti s migrační krizí v polovině roku 2015 a to i přesto, že počet nelegálně pobývajících či tranzitujících osob zůstal v ČR po celý rok 2015 v porovnání s ostatními státy EU minimální. Na hranicích ČR s Rakouskem byly zavedeny systematické policejní kontroly, které se zaměřovaly na nelegální migraci a převaděčství. [63]

2.2.7 Bezpečnostní situace

Z více indicií je možné vyvodit, že motivace velkého množství migrantů k cestě do Evropy jsou zejména ekonomické povahy. Jedná se předně o masivní druhotné pohyby migrantů v rámci Unie směrem do nejatraktivnějších zemí – u běženců, kteří hledají útočiště před válkou a pronásledováním, by se dalo spíše očekávat, že vezmou zavděk ochranou v první zemi, do níž dorazí. Statistiky však ukazují, že

přicházejí hlavně mladí svobodní muži. Mezi žadateli o azyl v roce 2015 tvoří největší skupinu muži ve věku 18 až 34 let – cca 42 %; spolu s mladíky ve věku 14 až 17 let pak představují přibližně 50 % žadatelů. Celkem bylo v uvedeném roce mužů mezi žadateli 72,5%. První zprávy ze zemí s největší kumulací běženců potvrzují, že využití těchto osob v pracovním procesu je prozatím poněkud nesnadné. Masový a neřízený příliv nekvalifikovaných migrantů není kýženou spásou pro evropský pracovní trh a udržitelnost sociálních systémů. Oproti optimistickým předpovědím (vycházejícím z minulých pozitivních zkušeností se selektivní, řízenou individuální migrací kvalifikovaných pracovníků) bude nynější migrační vlna v krátkém i delším horizontu představovat pro sociální systémy členských států naopak zátěž. [40]

Velmi rychle se zjistilo, že jedním ze základních rozměrů migrační krize jsou negativní dopady v oblasti veřejné bezpečnosti v popředí s teroristickými útoky, sexuálním násilím, divokými davovými výtržnostmi a dalšími případy trestné činnosti a narušování veřejného pořádku ze strany migrantů. Evropa se tak stala mnohem méně klidným místem pro život, než doposud byla. Navíc si politicky korektní představitelé EU a mnohých západoevropských zemí neustále veřejně deklarovali a popírali jakékoli spojování těchto událostí s masovou migrací. [40]

Terorismus

Společným jmenovatelem teroristických útoků ve sledovaném období roku 2015 a 2016 byl islamistický motiv. Vazba na migrační krizi byla různě silná, avšak souvislost s migrací jako takovou byla zjevná ve všech případech, neboť byli (spolu)pachateli přímo migranti proniknuvší do Evropy v době krize, v jiných případech pak šlo o migranty pobývající v Evropě již delší dobu, dokonce v řadě případů se jednalo o občany členských států narozených v Evropě v rodinách migrantů, tedy migranty druhé nebo další generace. [40]

Řadě útokům bylo včas zabráněno. Agentura Frontex však v Risk Analysis for 2016 uvádí, že velký počet občanů EU se zapojilo do konfliktu v Sýrii po boku džihádistů a řada z nich prý zvolila pro návrat neregulární cestu. Tato zpráva pak konstatuje, že *"islamističtí extrémisté využijí nelegální migrační toky, kdykoli takové pohyby budou vyhovovat jejich plánům"*.^[42]

Sexuální útoky

S přívalem migrantů z jiného kulturního prostředí se v Evropě rovněž vzedmula vlna sexuálních útoků na ženy a děti. Případy znásilnění běženci jsou řádově stovky a případy sexuálního obtěžování pak tisíce. K nejvíce postiženým zemím se řadilo Německo, Švédsko a Rakousko, tedy země s nejvýraznější přítomností migrantů. Širší pozornost si vyžádal začátek roku 2016, kdy se na veřejnost dostaly informace o hromadných sexuálních útocích, které se udály v Kolíně nad Rýnem a dalších německých městech v rámci silvestrovských oslav 31. 12. 2015. *"V Německu toho dne došlo ke stovkám případů sexuálního obtěžování, které spáchaly větší skupiny mužů arabského nebo severoafrického vzhledu. Hlášeno bylo pět znásilnění. Nejzávažnější útoky se odehrály v Kolíně nad Rýnem, další případy v Hamburku, Frankfurtu, Dortmundu či Stuttgartu. Celkem bylo přibližně 1200 obětí a útočníků cca 2000. Podle vyjádření německé prokuratury drtivá většina pachatelů byli migranti, mnoho z nich dorazilo do Německa nedlouho předtím v rámci migrační vlny."*^[43]

Posléze se ukázalo, že silvestrovské útoky byly jen špičkou ledovce, neboť média začala informovat o řadě podobných hromadných útoků, o četných případech obtěžování ve veřejných bazénech, znásilněních či pokusech o ně apod. Tyto útoky včetně znásilnění se nevyhnuly ani dětem nebo starším ženám. *"Ze zprávy Kriminalität im Kontext von Zuwanderung německého Spolkového kriminálního úřadu vyplývá, že v roce 2015 bylo v Německu v souvislosti s pachateli z řad migrantů hlášeno 1688 sexuálních trestných činů, včetně znásilnění a aktů sexuálního donucení. Útoky se odehrávají na plážích, cyklostezkách, hřbitovech, diskotékách, v obchodech s*

potravinami, na hudebních festivalech, parkovacích garážích, v taxících, ve veřejné dopravě, hřištích, školách, nákupních centrech, ve veřejných parcích či náměstích.” [40]

2.3 Analýza výše uvedených poznatků pro naplnění cílů diplomové práce

Cílem práce je zejména analyzovat současné síly a prostředky využitelné pro bezpečnostní opatření při krizové situaci migrační vlna velkého rozsahu a na vržení konkrétních opatření pro jejich zefektivnění.

2.3.1 Migrační vlna velkého rozsahu v České republice

Jedná se o krizovou situaci, kdy podstatným způsobem zesílí tlak cizinců na státní hranice České republiky s cílem legálně a popř. i nelegálně vstoupit na toto území, tranzitovat přes ně do dalších států či pobývat na něm. Jedná se o příliv cca:

- 750 cizinců/den po dobu několika dnů s negativním výhledem;
- 5 000 cizinců/měsíc po dobu několika měsíců s negativním výhledem;
- 10 000 cizinců/rok.

Tato situace nese řadu negativních důsledků v širokém spektru s možnými dopady na bezpečnostní situaci, ekonomiku, sociální sféru i jednání občanů. Migrační vlna velkého rozsahu je charakterizována ztíženou možností řešit ji běžnými prostředky a postupy s tím, že dopady této migrační vlny mohou mít dalekosáhlé důsledky do společnosti. [44]

Pro případ krizové situace typu „migrační vlna velkého rozsahu“ byl zpracován typový plán, který popisuje tuto krizovou situaci, uvádí její příčiny, přijímá opatření, řeší její následky a stanovuje odpovědnost za její řešení. Tento plán se neustále pravidelně upravuje, jsou oslovováni hejtmani jednotlivých krajů s žádostmi o spolupráci při vytipování možných ubytovacích kapacit, zajištění stravování, lékařské péče či školní docházky. Řada úkolů spadá zejména do

působnosti Ministerstva vnitra a Policie ČR např. evidence cizinců, lustrace v bezpečnostních evidencích, spolupráce se zpravodajskými službami, zajištění přepravy imigrantů do přijímacích středisek, jejich ostraha, zajištění karantény, prvotní lékařské prohlídky, stravování atd. V řadě případů pak ve spolupráci s Armádou ČR, a to na základě nařízení vlády o povolání vojáků Armády ČR k plnění úkolů Policie ČR (vláda svým nařízením stanovuje na kalendářní rok). Opatření ochrany obyvatelstva, včetně cizích státních příslušníků aktuálně pobývajících na území ČR, před negativními důsledky spojenými se zvýšenou (nekontrolovanou) imigrací budou zaměřena:

- *"na přípravu sil a prostředků pro všestranné zabezpečení nouzového přežití přílivu nelegálních migrantů;*
- *na opatření ochrany veřejného zdraví k eliminaci transferu nakažlivých chorob, hrozby již známých chorob, nových a starých infekčních nemocí, rychlého šíření epidemii vlivem nárůstu letecké dopravy;*
- *k eliminaci zátěže pro sociální systém, společenských konfliktů s nelegálními imigranty, dopadu na kritickou infrastrukturu nebo jejím jednotlivým prvkům a činnosti členů z řad imigrantů získaných teroristickými organizacemi nebo organizovaným zločinem působícím v zemích EU."* [45]

Všichni cizinci budou muset být v případě nebezpečí zabezpečeni i chráněni stejně jako občané ČR. Zvýšené nároky si vyžádá zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti (možnost kulturních, náboženských nebo etnických střetů, projevů nesnášenlivosti a netolerance), navýšení zdravotnických kapacit a léčiv (např. dostatečné zásoby vakcín a léků nebo připravenost mikrobiologických laboratoří, včetně mobilních, ochrana příslušníků záchranných a bezpečnostních složek) a poskytování potřebných informací (jazykové bariéry, nedůvěra, jiný způsob komunikace ve vyspělém a rozvojovém světě). Bude třeba se také připravit na mezinárodní dopady např. negativní reakce dalších států při nekontrolovatelné (tranzitní) emigraci z ČR. [45]

Evropská a česká legislativa k řešení migrace

Migrační politika ČR je významnou měrou ovlivněna mezinárodně-právními závazky a členstvím v EU. Zásadní vliv na migrační politiku ČR má právo EU, zejména pak Smlouva o fungování EU (SFEU), která zavedla společné politiky v oblastech migrace, mezinárodní ochrany a hranic. Společné politiky jsou prováděny prostřednictvím právních nástrojů EU ve formě konkrétních směrnic a nařízení (např. schengenský hraniční kodex, vízový kodex, dublinské nařízení, atd.), praktická spolupráce na eurounijní úrovni je prováděna mimo jiné prostřednictvím agentur EU (EASO, Frontex, Europol). V oblasti mezinárodního práva lze rovněž zmínit Úmluvu OSN o právním postavení uprchlíků. Migrace je komplexní fenomén spadající podle kompetenčního zákona č. 2/1969 Sb. do gesce MV. ČR disponuje v rámci migrační politiky uceleným legislativním rámcem, který pokrývá rozsáhlou problematiku migrace a který je v případě potřeby podrobován dílčím úpravám. Kromě obecných norem je jedním z nejvýznamnějších zákonů v oblasti migrace zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR; zákon č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic; čl. 43 Listiny základních práv a svobod; zákon č. 325/1999 Sb., o azylu; zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců. [46] Obsáhlejší výčet právních předpisů souvisejících s migrační a azylovou politikou České republiky je uveden v Příloze 1 této práce. [47]

Základní dokumenty pro zvládání migrace v ČR

Základním strategickým rámcem migrační politiky je Strategie migrační politiky ČR z roku 2015, která definuje sedm prioritních oblastí – integrace; nelegální a návratová politika; azyl; vnější dimenze migrační politiky; volný pohyb osob v EU a schengenská spolupráce; legální migrace; mezinárodní a evropské závazky ČR v oblasti migrace. Aktualizovaná strategie tak postihuje všechny klíčové aspekty problematiky migrace a je vhodným nástrojem upravujícím migrační politiku v ČR. Bezpečnostní aspekty migrace ovlivňují kromě soužití na území i sociální a ekonomický charakter společnosti. V této souvislosti vznikla Bezpečnostní

strategie České republiky (BS 2015) definující jako jednu z bezpečnostních hrozeb zvýšenou míru nelegální migrace a nedostatečné integrace legálních migrantů. Závěry pracovní skupiny potvrdily platnost vymezených hrozeb bezpečnostní strategií, které jsou pracovní skupinou dále rozvedeny. Dokument Analýza hrozeb pro ČR z roku 2015 identifikoval jako jednu ze sociogenních hrozeb „Migrační vlnu velkého rozsahu“. Pro řešení zmíněného nebezpečí byl MV v roce 2014 aktualizován typový plán krizového řízení Migrační vlna velkého rozsahu. Z hlediska integrace ČR disponuje aktualizovanou Konceptí integrace cizinců (KIC) z roku 2016, která reflektuje aktuální situaci a potřeby v rámci integračního procesu zahrnující integraci všech cizinců na území ČR. Dále byl v roce 2015 schválen nový Státní integrační program (SIP), který je zaměřen na pomoc osobám s udělenou mezinárodní ochranou při jejich začleňování do společnosti. [46]

Odpovědné instituce a orgány

Multidimenzionální charakter migrace se projevuje v počtu útvarů a organizačních složek státu, které se tímto fenoménem zabývají a které navazují meziresortní spolupráci. V této souvislosti je nutné zmínit činnost meziresortního Koordinačního orgánu pro řízení ochrany státních hranic a migraci, který byl ustaven dne 13. prosince 2006, v gesci MV. Členy Koordinačního orgánu pro řízení ochrany státních hranic a migraci jsou vedoucí pracovníci na úrovni náměstků ministrů resortů MZV; MPO; MPSV; MŠMT; MO; MMR; MF; MSp; MD a MZdr. Dále mezi další členy patří i policejní prezident; náměstek ministra pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu; místopředseda vlády pro vědu, výzkum a inovace a státní tajemník pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR. V souvislosti s přijetím Strategie migrační politiky ČR a Komunikační strategie ČR k migraci dne 29. července 2015 a s přijetím usnesení vlády ČR ze dne 12. října 2015 č. 824 o změně předchozího usnesení se Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci schází i na vládní úrovni. Rozdělení jednotlivých kompetencí popisuje Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR. Do

bezpečnostního rámce migrační politiky jsou v užší či širší míře zapojena jednotlivá ministerstva, případně jejich podřízené složky, do jejichž agendy spadají zejména následující kompetence. [46]

Zainteresované subjekty, síly a prostředky ČR v souvislosti se zvládáním migrace

Postavení vlády ČR a její místo v bezpečnostním systému ČR ve vztahu k ochraně státu, obyvatel a demokratického zřízení vymezuje zejména Ústava ČR; ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR; zákon č. 2/1969 Sb., kompetenční zákon, zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon); zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, a další právní předpisy. Vláda je tak jako vrcholný orgán výkonné moci odpovědná za zajišťování bezpečnosti státu a za řízení a funkčnost celého bezpečnostního systému ČR a je ze své činnosti odpovědná Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Bezpečnostní rada státu – BRS je stálým pracovním orgánem vlády pro koordinaci problematiky bezpečnosti ČR a přípravu návrhů opatření k jejímu zajišťování. Základním úkolem BRS je podílet se na tvorbě spolehlivého bezpečnostního systému státu, zabezpečovat koordinaci a kontrolu opatření k zajišťování bezpečnosti ČR a mezinárodních závazků. BRS má pět stálých pracovních orgánů, mezi které patří Výbor pro vnitřní bezpečnost (předsedou výboru je ministr vnitra), Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky (předsedou je ministr zahraničních věcí), Výbor pro obranné plánování (předsedou je ministr obrany), Výbor pro zpravodajskou činnost (předsedou je předseda vlády) a Výbor pro civilní nouzové plánování (předsedou je ministr vnitra). V rámci Výboru pro zpravodajskou činnost je zřízena Společná zpravodajská skupina (SZS), která je předurčena pro výměnu zpravodajských informací a zajištění koordinace mezi zpravodajskými službami ČR, Policií ČR, MV a MZV. Do systému orgánů BRS je zařazen Ústřední krizový štáb, který je pracovním orgánem vlády k řešení krizových situací. Ministerstvo vnitra plní úkoly z oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, a je tak mezi ústředními

správními úřady jedním z hlavních gestorů. Součástí jeho působnosti jsou také související otázky azylu a migrace, schengenské spolupráce, kontrolních mechanismů pro obchodování se zbraněmi atd. Působnost Policie ČR je dána zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii ČR. Svou nezastupitelnou roli v boji proti terorismu pak má i Útvar rychlého nasazení, krajské zásahové jednotky, popř. další útvary pořádkové policie, které jsou použitelné pro rychlý zásah proti ozbrojeným teroristům a obdobným (aktivním) útočníkům. *Ministerstvo zahraničních věcí* je hlavním garantem vztahů ČR s ostatními státy a mezinárodními organizacemi, v rámci své působnosti v zahraniční bezpečnostní politice se věnuje i problematice terorismu, která má silný mezinárodní prvek. Také zajišťuje účast na skupině COTER (Council Working Party on Terrorism). Působnost *Bezpečnostní informační služby* je vymezena zákonem č. 153/1994 Sb. o zpravodajských službách ČR. Podle § 5 odst. 1 písm. e) tohoto zákona BIS zabezpečuje informace týkající se organizovaného zločinu a terorismu. K tomu je oprávněna využívat specifické prostředky získávání informací, definované zákonem č. 154/1994 Sb. o BIS. Usnesením vlády č. 1060 z 13. září 2006 byla BIS určena jako místo pro soustředění a vyhodnocování informací důležitých pro boj proti terorismu. BIS při zajišťování informací spolupracuje především s Úřadem pro zahraniční styky a informace, Vojenským zpravodajstvím, Policií ČR, konkrétně s NCOZ. BIS také spolupracuje s řadou zahraničních zpravodajských služeb v rámci mezinárodních platforem. *Úřad pro zahraniční styky a informace* je zpravodajskou službou ČR, jejímž prvořadým cílem, snahou a posláním je zabezpečovat pro ústavní činitele a orgány státní správy ČR včasné, objektivní a kvalitní zpravodajské informace mající původ v zahraničí a jsou důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně politických a ekonomických zájmů ČR. *Vojenské zpravodajství* se na plnění úkolů bezpečnostního systému v oblasti terorismu podílí zejména v oblasti zachycení hrozby, tedy v získávání takových zpravodajských informací, které budou způsobilé určit, že se jedná o hrozbu terorismu, v oblasti ohodnocení hrozby vůči aktivu ČR a stanovení míry rizika pro ČR. Působnost VZ je stanovena v rámci

legislativy zákony č. 153/1994 Sb. a č. 289/2005 Sb. s primární orientací do oblasti obrany státu, pouze v rámci této působnosti se VZ podílí i na plnění úkolů v oblasti terorismu. *Ministerstvo spravedlnosti* má působnost v oblasti justiční spolupráce, otázek extradice a mezinárodní právní pomoci. Do jeho gesce spadá trestní zákoník i Trestní řád. Je tak hlavním gestorem trestní politiky státu, včetně oblasti stíhání terorismu. *Hasičský záchranný sbor a Integrovaný záchranný systém* řeší následky teroristických útoků co do následků na majetku, na životech a zdraví apod., který odpovídá za záchranné a likvidační práce, respektive IZS (tedy zejména jeho hlavní složky HZS ČR, Policie ČR a ZZS), jehož národní koordinací je HZS ČR pověřen. Tomu odpovídají i typové činnosti složek IZS v případě např. použití špinavé bomby, hrozby použití nebo nálezu nástražného výbušného systému, chemického útoku v metru, útoku aktivního střelce, atd.

3 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

3.1 Cíle práce

Práce si klade za cíl v teoretické části analyzovat současnou problematiku související s migrační vlnou velkého rozsahu v České republice, přičemž pozornost bude zaměřena zejména na zhodnocení současných sil a prostředků využitelných pro bezpečnostní opatření při krizové situaci migrační vlna velkého rozsahu a navržení konkrétních opatření, která povedou k jejich zefektivnění. Nejprve bude tedy zhodnocen současný stav dané problematiky, možnost využití sil a prostředků a dále připravenost odpovědných orgánů na řešení takovéto situace. V praktické části jsou navrženy moderní postupy pro využití sil a prostředků při realizaci opatření při krizové situaci migrační vlna velkého rozsah, přičemž budou tyto postupy pomocí SWOT analýzy evaluovány a následně komparovány s dosavadní policejní praxí vybraných států. Výsledkem práce bude návrh pro zefektivnění použití sil a prostředků a také přijetí opatření vedoucích k minimalizaci dopadů migračních vln velkého rozsahu pro Českou republiku.

3.2 Výzkumné otázky

1. Je Česká republika na krizovou situaci migrační vlna velkého rozsahu z pohledu současných sil, prostředků a dodržovaných postupů činností dostatečně připravena?

2. Existují určité rezervy, které by mohly současnou připravenost České republiky na krizovou situaci migrační vlna velkého rozsahu zefektivnit?

4 METODIKA

4.1 Použité metody zkoumání

Při získávání dat týkajících se praxe v zahraničních policejních misiích je vycházeno z vlastnoručně zpracovaného strukturovaného rozhovoru, který byl osobně proveden s pěti pracovníky hotspotu v průběhu měsíce března 2017. Otázky v rozhovoru řeší oblast efektivitu práce policie, komunikace, pravomoci, zpětné vazby, srozumitelnost příkazů a pokynů v typových plánech a jejich využitelnost v praxi. Dále způsob komunikace organizací a orgánů v rámci státu a jejich nadnárodní komunikace, spolupráce policistů ČR s policisty ostatních států a požadavky na takovéhoho policistu (úroveň nutné jazykové vybavenosti, psychologická připravenost a odolnost vůči stresovým situacím apod.). Obsahem rozhovoru je rovněž zjišťování silných a slabých stránek hotspotů s navržením jejich možných zlepšení.

4.2 Obsahová náplň vlastní práce

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. K dosažení cíle závěrečné práce je využit systémový přístup k řešení stanovené problematiky, stejně jako využití některých základních vědeckých metod.

Pro zpracování teoretické části práce jsou použity analýzy, komparace a rešerše zejména z dostupné odborné literatury a internetových zdrojů a dále z platné legislativy související s danou problematikou. Je provedena analýza aktuálních číselných dat oficiálních statistických zdrojů Policie České republiky, Ministerstva vnitra a Ministerstva obrany České republiky.

Praktická část práce obsahuje data vycházející z informací získaných z empirického výzkumu vycházejícího z provedeného strukturovaného rozhovoru s pěti vybranými policisty, kteří mají osobní zkušenost s řešením krizové situace

velkého rozsahu v zahraničí a rovněž aktivně působili určitý čas v konkrétních hotspotech v Itálii a v Řecku. Pro zpracování praktické části této práce jsou rovněž použita data ze zdrojů Policie České republiky, Služby cizinecké policie a Armády České republiky, kdy jsou v této části práce navrženy a následně diskutovány moderní postupy pro využití sil a prostředků ČR při realizaci opatření krizové situace migrační vlna velkého rozsahu, přičemž jsou tyto postupy pomocí SWOT analýzy evaluovány a následně doplněny o součinnost orgánů ČR při řešení migrační krize s vybranými státy EU. Na základě informací vycházejících z teoretické části práce a dat z praktické části práce jsou formulovány návrhy a opatření pro zefektivnění sil, prostředků a postupů a přijetí opatření vedoucí k minimalizaci dopadů migračních vln velkého rozsahu pro Českou republiku.

4.3 Použité metody

V teoretické části byly použity metody deskripce a analýzy.

Při získávání dat empirického průzkumu týkajícího se praxe v hotspotech je vycházeno z poznatků strukturovaného rozhovoru, který byl osobně proveden s pěti pracovníky hotspotu v průběhu měsíce března 2017.

Při popisu a analýze současného stavu Národního plánu ochrany hranic ČR, kapacit PČR a AČR byly použity metody obsahové analýzy a strukturovaného rozhovoru. Pro zpracování možných úprav kapacitních možností PČR a AČR, vzhledem k potřebným schopnostem použití sil a prostředků, byly použity metody komparativní analýzy, modelování potřeb a především SWOT analýza.

5 VÝSLEDKY

Boj s masovou migrací viz téma práce, je celostátní úkol, který má více dimenzí (stát, MV, MO, MZ, SSHR atd.), ale také kraje, obce, mezinárodní organizace, naše dobrovolnické organizace. My ale budeme sledovat největší složky, tedy MV a MO, tedy PČR a AČR.

5.1 Analýza Národního plánu ochrany hranic ČR

Česká republika je vnitrozemský středoevropský stát sousedící se čtyřmi členskými státy EU. Délka společných hranic s Německem je 810 km, s Polskem 762 km, se Slovenskem 252 km a s Rakouskem 466 km. Všechny tyto hranice jsou v současné době vnitřními hranicemi. V období do 21. 12. 2007 byly na pozemních cestách vedoucích přes státní hranice umístěny technické prostředky zabraňující nedovolenému přejezdu hranic. Na pozemních hraničních přechodech ČR byla prováděna kontrola osob, které vstupovaly na území ČR nebo toto území opouštěly, a byly plněny další úkoly související s činností Policie ČR. Na hraničních přechodech ČR bylo ročně odbaveno řádově 200 milionů cizinců. Od 21. 12. 2007 jsou jedinou vnější hranicí ČR pouze mezinárodní letiště s neschengenskými lety. [48]

Provádění ochrany vnějších hranic ČR na mezinárodních letištích je zajišťováno Ředitelstvím služby cizinecké policie (ŘSCP), které při plnění úkolů ochrany hranic rovněž úzce spolupracuje s Celní správou ČR (CS) a orgány ochrany hranic dalších schengenských států. ŘSCP také provádí analytickou činnost ve vztahu k rizikům a hrozbám pro ČR v oblasti nelegálního přistěhovalectví a příbuzných oblastech a dále specializované činnosti spojené s ochranou hranic na letištích. V ČR je v současné době celkem devatenáct civilních letišť s mezinárodním provozem, na nichž je zřízen hraniční přechod na základě dožadání Úřadu pro civilní letectví v rámci vedeného správního řízení o stanovení druhu letiště jako mezinárodního,

kterým je dle zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví (§ 24 odst. 1 písm. a) bod 2) celní letiště určené a vybavené k uskutečňování jak vnitrostátních a vnitřních letů, tak i letů, při kterých je překročena vnější hranice. [49]

Akční plán se stal nejobecnějším koncepčním dokumentem standardně vyžadovaným Evropskou unií a jeho účelem bylo zejména přesvědčit tehdejší členské státy o dostatečné připravenosti na provádění schengenských standardů ke dni vstupu do Unie, případně pro budoucí plné zapojení do schengenské spolupráce. Národní plán pro řízení ochrany státních hranic České republiky pak byl jedním ze standardů pro hodnocení vnějších hranic zakotveným v Schengenském katalogu doporučení a nejlepší praxe – vnější hranice a readmise. Česká republika do Schengenu vstoupila v roce 2007 poté, kdy úspěšně prošla schengenským hodnocením v letech 2006 – 2007. Rozhodnutí všech členských států provádějících plně schengenské *acquis* je pevně spojeno se závazkem každého jednotlivého členského státu implementovat doporučení obsažená ve Zprávě o návazných opatřeních k výsledkům schengenského hodnocení (dále jen „Zpráva follow-up“). Tato doporučení, společně s dalšími vlastními zkušenostmi z fungování ČR v Schengenu, se proto stala jedním ze základních zdrojů pro vypracování plánovacích dokumentů v oblasti Schengenu. V roce 2011 se rozhodlo oba výše uvedené plánovací nástroje sloučit do jediného dokumentu a nadále jej vydávat pod názvem Národní plán pro řízení ochrany státních hranic České republiky a správné provádění schengenského *acquis* (Národní schengenský plán 2011). Tento plán byl vládou schválen svým usnesením ze dne 5. ledna 2011 č. 4. V roce 2012 předložila Zprávu follow-up. Tato opatření, legislativní i nelegislativní úkoly vyplývající z nové legislativy, jakož i související opatření definovaná na národní úrovni tvoří základ Národního schengenského plánu 2014 (dále jen „plán“). Tento plán pokrývá dvě zásadní, víceméně souběžná, plánovací období; přípravu na schengenské hodnocení probíhající obvykle v pětiletých periodách (2013–2018) a sedmiletý finanční rámec Evropské unie na léta 2014–2020. [49]

Pro situaci na vnitřních hranicích ČR byla zcela zásadní opatření, ke kterým přistoupila PČR v souvislosti s migrační krizí v polovině roku 2015. Přestože počet nelegálně pobývajících či tranzitujících osob zůstal v České republice po celý rok 2015 v porovnání s jinými státy EU minimální, zavedla Česká republika na svých hranicích s Rakouskem systematické policejní kontroly zaměřené na nelegální migraci a převaděčství. Na rozdíl od jiných členských států schengenského prostoru však Česká republika nevyužila možnosti oficiálně zavést kontroly v souladu s evropskou legislativou. MV přistoupilo v roce 2015 k přípravě vzorových materiálů, které by takový krok za splnění daných podmínek umožnily. V průběhu roku 2015 přistoupila k dočasnému znovuzavedení ochrany vnitřních hranic celá řada členských států schengenského prostoru. České republiky se asi nejvíce dotýká znovuzavedení kontrol ze strany Německa a Rakouska, byť intenzita kontrol na úsecích sousedících s Českou republikou není tak vysoká jako na nejvíce exponovaných místech. Většina států, včetně Rakouska a Německa, pak toto opatření dále opakovaně prodlužuje v souladu s platnou legislativou. EK zahájila příslušné kroky na odstranění závažných nedostatků v ochraně vnějších hranic tak, aby kontroly na vnitřních hranicích mohly být co nejdříve zrušeny. [63]

Dne 1. srpna 2016 pak vláda ČR schválila Zákon o ochraně státních hranic České republiky a o změně souvisejících zákonů (zákon o ochraně státních hranic) 191/2016 Sb., který upravuje: "1. ochranu státních hranic České republiky proti jejich nedovolenému překračování, 2. stanoví podmínky, které musí splňovat letiště pro to, aby na nich byl zřízen hraniční přechod, a upravuje postup zřízení takového hraničního přechodu (opatřením obecné povahy Ministerstva vnitra), 3. upravuje možnosti dočasného znovuzavedení ochrany vnitřních hranic, 4. povinnosti osob překračujících státní hranice, velitelů letadel a provozovatelů letišť, 5. vymezuje působnost Ministerstva vnitra a Policie České republiky v této oblasti státní správy."^[50]

5.1.1 SWOT analýza bezpečnostního prostředí ČR v oblasti migrace v kontextu EU

Z materiálu Ministerstva vnitra ČR - Audit národní bezpečnosti [46] je možné jmenovat níže uvedené zásadní silné a slabé stránky a možné příležitosti a hrozby České republiky ve vztahu s její prováděnou migrační politikou v kontextu platných závazků vůči EU:

Silné stránky

Systémové

- *"Existence Strategie migrační politiky a koordinace migrační politiky skrze Koordinační orgán pro ochranu hranic a migraci, od července 2015 na vládní úrovni;*
- *stabilní a trvalý postoj ČR k migraci na národní i eurounijní úrovni;*
- *významná a dlouhodobá zkušenost s migranty, pro které se ČR stává cílovou zemí (více než 50 % cizinců s povoleným pobytem na území dosáhl trvalého pobytu);*
- *existence Národního schengenského plánu a jeho pravidelného vyhodnocování s cílem zajistit plnění závazků ČR v oblasti schengenské spolupráce;*
- *pravidelný monitoring a analýza migrační situace v ČR i v EU a schopnost přijímání rychlých rozhodnutí v reakci na aktuální vývoj, včetně schopnosti vyhodnotit individuální migrační rizika v průběhu vízového procesu;*
- *dlouhodobá a pravidelně aktualizovaná Koncepce integrace cizinců, která je postavená na schopnosti cílené integrace na lokální úrovni i zasíťováním na regionální úrovni a flexibilita používání nástrojů;*
- *zavádění povinných proků integrace (zkouška z českého jazyka, zkoušky při žádosti o občanství);*
- *vysoká míra angažovanosti a cílené bezpečnostní, rozvojové a humanitární intervence v zemích původu, zemích tranzitu i cílových zemí imigrace s cílem prevence velkých migračních toků (Program MV na asistenci uprchlíkům v regionech původu a prevenci migračních pohybů v roce 2015, Program MEDEVAC);*

- *existence programů humanitární a rozvojové asistence, mimořádných humanitárních programů (např. Ukrajina, Sýrie, Jordánsko), aktivní zapojení ČR do iniciativ EU - příspěvky ČR do svěřeneckých fondů EU;*
- *aktivní zapojení do procesů společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU a operací v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky EU;*
- *existence typových plánů krizového řízení – Migrační vlna velkého rozsahu a Znovuzavedení ochrany na vnitřních hranicích, včetně existence Operačních plánů Policie ČR, Armády ČR a Celní správy ČR;*
- *schopnost rychlého zavedení kontrol na vnitřních hranicích v souladu se Schengenským kodexem;*
- *schopnost reagovat na aktuální ekonomické požadavky zaváděním zrychlené a zjednodušené procedury pro specifické skupiny migrantů (migrační projekty)."^[46]*

Legislativní

- *"Ucelený právní rámec;*
- *úzké propojení mezi legislativou, politikou a praxí;*
- *materiálně – technické a personální kapacity;*
- *vysoká úroveň expertizy a odbornosti;*
- *flexibilita v rámci Policie ČR;*
- *centralizované informační systémy;*
- *schopnost využít dočasně kapacit některých bezpečnostních sborů k plnění úkolů Policie ČR v případě potřeby;*
- *finanční zajištění systému a schopnost v případě potřeby uvolnit finanční prostředky na cílená opatření;*
- *schopnost vysílat záchranářskou a materiální humanitární pomoc do zahraničí."^[46]*

Slabé stránky

Systémové

- *"Omezená schopnost efektivního vymáhání práva (rychlost návratových operací, efektivita a rychlost rušení pobytů z bezpečnostních důvodů, zahraniční bojovníci);*
- *zranitelnost správního procesu legální migrace a souvisejících oblastí (snížená schopnost efektivní identifikace migranta bez dokladů popř. s padělanými doklady) - otázka možnosti vyloučení individuálních žádostí s ohledem na bezpečnostní důvody;*
- *omezená schopnost zajistit integraci cizinců pobývajících na území (vymahatelnost a monitoring povinné školní docházky);*
- *zneužívání a zneužitelnost azylového systému pro nelegální migraci do ČR/EU;*
- *nízká politická podpora v rámci EU některým názorům prosazovaným ČR;*
- *stírání bariéry mezi pomocí poskytovanou do zahraničí skrze Mechanismus civilní ochrany EU určenou na řešení krizové situace, tj. neodkladnou, a pomocí návaznou;*
- *nejednotné a nesystematické ukládání trestu vyhoštění soudy; nedůsledné navrhování uložení trestu vyhoštění státními zástupci."*^[46]

Legislativní

- *"Legislativně stanovená nižší míra společenské nebezpečnosti nelegální migrace a převaděčství;*
- *vágní a nedostatečné mantinely v trestním zákoníku pro hodnocení možnosti uložit trest vyhoštění;*
- *neefektivní správní proces řízení migrace;*
- *překotný vývoj legislativy EU, která znamená nutnost pravidelných novelizací národních předpisů a vede k jejich nepřehlednosti;*
- *snížená schopnost ovlivňování evropské legislativy v migrační oblasti;*
- *materiálně – technické a personální kapacity;*

- *nedostatečná schopnost státních složek rychle a efektivně reagovat na nutnost navýšení;*
- *personální kapacity (nabírání nových zaměstnanců, školení) a udržení odborného personálu (finanční zajištění);*
- *nedostatek jazykově vybavených odborníků, kteří by mohli působit v terénu, zejména v mimoevropských zemích;*
- *nutnost kontinuální obnovy a rozvoje materiálního vybavení bezpečnostních sborů;*
- *nedostatečné propojení informačních systémů veřejné správy;*
- *nedostatečné komunikační prostředí pro využití moderních technologií při zajišťování vnitřního pořádku, bezpečnosti státu a prevence v oblasti národní bezpečnosti;*
- *nedostatečná schopnost účinného a efektivního rozvoje kritických informačních systémů.*" [46]

Příležitosti

- *"Mobilita pracovních sil a s ní spojený ekonomický rozvoj;*
- *bezvízový režim i pro občany ČR v rámci reciprocity;*
- *volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu jako základních proků existence EU;*
- *příliv zahraničních investorů a tedy investic;*
- *efektivní využití finančních prostředků z EU;*
- *pozitivní dopady do demografické bilance;*
- *dlouhodobá koncepce bezpečnostního výzkumu;*
- *využití finančních prostředků ze Svěreneckých fondů MADAD a pro Afriku nejen k zamezení migrace, ale i k posílení zapojení českých subjektů do jejich čerpání.*" [46]

Hrozby

Neřízená migrace

- *"V důsledku konfliktů ve třetích zemích – zdroje migrace způsobené tzv. push faktory;*

- *v důsledku přírodních vlivů a katastrof;*
- *v důsledku nerovnoměrného plnění společných pravidel v rámci EU Schengenu (ochrana vnějších hranic, azylové aquis);*
- *v důsledku fenoménu tzv. zahraničních bojovníků;*
- *v důsledku organizovaného zločinu (obchodování s lidmi a výnosy z něj investované zpět do ilegálního systému, kriminální činnost zaměřená na nelegální migraci – padělané doklady, převaděčství a nelegální překročení hranice - úkryty, účelově uzavírané manželství, tzv. bílí koně, nelegální zaměstnávání apod.);*
- *v důsledku neregulovatelných přelivů občanů EU a sekundárních migračních toků (občané třetích zemí pobývající na území EU);*
- *v důsledku zrušení vízové povinnosti některým zemím.”^[46]*

Neúspěšná integrace

- *”V důsledku odmítavého postoje většinové společnosti;*
- *v důsledku růstu sociálního napětí;*
- *projevy a posilování vlivu a aktivit extremistických skupin;*
- *v důsledku nedostatečné ochoty samotného migranta se integrovat z důvodu výrazných kulturních odlišností a zvyklostí rozdílných od právního pořádku ČR;*
- *v důsledku existence druhé a následné generace migrantů (naturalizovaní migranti) nezačleněné do společnosti a neztotožněné s hodnotovým žebříčkem ČR a EU;*
- *v důsledku vzniku ghett a následně vytvoření kriminogenního prostředí.”^[46]*

5.2 Úkoly, schopnosti a připravenost PČR pro řešení migrační krize

Policie ČR pod vedením Ministerstva vnitra má v souvislosti se vznikem krizové situace migrační vlna velkého rozsahu úkoly stanovené v typovém plánu podle konkrétních úseků.

5.2.1 Úkoly a schopnosti PČR při řešení krizové situace migrační vlna velkého rozsahu

Služba pořádkové policie zajistí zvýšený dohled nad místy soustředění velkého počtu osob - nákupní centra, dopravní uzly, sportovní a kulturní akce apod. a rovněž zabezpečí veřejný pořádek. Rovněž je zodpovědná za provádění kontrol na vnitřních hranicích v případě dočasného znovuzavedení ochrany vnitřních hranic, koordinuje policejní prezidium ČR coby spolugestor Ministerstva obrany ČR.

Útvar speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování zajistí zabezpečování veřejného pořádku v rámci řešení KS a řešení a dokumentace kriminální činnosti.

Služba dopravní policie má za úkol udržení dopravy a veřejného pořádku v rámci řešení krizové situace.

Služba cizinecké policie musí zabezpečit kromě udržení veřejného pořádku řízení a provádění kontrol na vnitřních hranicích schengenského prostoru v případě jejich dočasného znovuzavedení (spolugestor ministerstva obrany). Dále bude plnit úkoly spojené se vstupem, případně odepřením vstupu, pobytem cizinců na území ČR a jejich vycestováním.

Ekonomický úsek PČR provádí koordinaci a zajišťuje potřebnou součinnost k ekonomickému a technickému zabezpečení úkolů policie stanovených v typovém plánu.

PČR Krajských ředitelství bude aktivovat velení a krizového řízení bezpečnostních složek a dotčených správních orgánů a zabezpečení činnosti krizových štábů (gesce - pracoviště krajských ředitelství). Rovněž bude provádět kontroly na vnitřních hranicích v případě dočasného znovuzavedení ochrany vnitřních hranic. Bude koordinovat Policejní prezidium ČR cestou ředitelství služby cizinecké policie - spolugestor ministerstva obrany.

5.2.2 Přípravenost policie ČR na migrační vlnu

V souvislosti s hrozbou vzniku krizové situace migrační vlna velkého rozsahu proběhlo v rámci PČR několik cvičení, jejichž úkolem bylo zejména prověřit postupy a připravenost PČR a celních správy na příchod zvýšeného počtu cizinců.

Březen 2016 – společné cvičení PČR a celní správy na jižní hranici ČR

Akce s názvem Vlna měla za úkol prověřit postupy a připravenost na možný příchod většího počtu uprchlíků. Do akce zapojeno 200 příslušníků cizinecké policie a 20 celníků. Bylo nacvičováno zajišťování cizinců, provádění identifikačních úkonů a testování postupů vůči nelegálním migrantům. Byly vyzkoušeny nově pořízené technické prostředky jako termovize, detektory, které umí vyhledat uprchlíky ukryté v nákladních prostorech aut, terénní vozidla. Policejní vrtulník prováděl ze vzduchu monitoring pohybu migrantů, které představovali policejní studenti. Policie ve zkoušce obstála, ale byly zjištěny nedostatky. Především chybějící mobilní zařízení pro snímání otisků prstů, které dokáže přímo na registračním místě otisky porovnat s databázemi. Dalším problémem bylo propojení jednotlivých databází s koncovými stanicemi, které policisté používali na registračních místech. Při cvičení zjištěna schopnost na hranicích bez komplikací odbavit 50 uprchlíků a dopravit je do záchytných zařízení. [51]

Září 2015 – společné cvičení PČR a AČR zaměřené na obnovení kontrol na státní hranici s Rakouskem v případě zesílení migrační vlny

Scénář tohoto cvičení počítal s tím, že se změní hlavní migrační trasa a nově povede přes české území. Nasazeno bylo 500 policistů a 300 vojáků. Výsledky cvičení byly označeny za uspokojivé, avšak nebylo dosaženo ideálního času pro nasazení policie a armády, který je pět hodin. Celkem na základě cvičení zjištěno, že ČR je na případný nápor migrantů připravena. [52]

Duben 2016 – takticko-štabní cvičení připravenosti Středočeského kraje na případnou migrační vlnu pod názvem Migrace 300

Cílem cvičení Migrace 300 bylo prověřit postupy všech složek IZS při případné migrační vlně. Do cvičení zapojeno 30 figurantů představující cizince z Iráku a Sýrie přivezené autobusem ze státní hranice v jihomoravském kraji. Celkem bylo k zajištění cvičení nasazeno 40 policistů. Za účelem procvičení humanitární pomoci Hasičský záchranný sbor na místě vyzkoušel dekontaminační zařízení, které by mohlo v případě nutnosti použito k zajištění akutních hygienických potřeb migrantů. V takovém případě migranti dostanou identifikační pásku, zanechají svůj oděv v tomto zařízení a dostanou náhradní oděv. V průběhu cvičení bylo zjištěno, že v případě zajišťování správních úkonů pro 300 migrantů by bylo zapotřebí 170 policistů. V celkovém hodnocení cvičení konstatováno, že integrovaný záchranný systém i policie jsou dobře připraveny. Projevilo se však, že je nutné dovybavit pracoviště krizového řízení pro zajištění krizového štábu a bezpečnostní rady kraje a to hlavně za účelem efektivní komunikace a sdílení dat se složkami IZS. [53]

5.2.3 SWOT analýza PČR v souvislosti s krizovou situací migrační vlna velkého rozsahu

Tabulka 9 SWOT analýza PČR [vlastní zpracování]

	SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
VNITŘNÍ PROSTŘEDÍ	<ul style="list-style-type: none">• Existence detenčních zařízení pro uprchlíky• Připravenost v řádu několika hodin začít efektivně chránit státní hranice• Přijata opatření ve vztahu k příhraničním oblastem na migračních trasách• Zkušenost ze zahraničních misí a možnost jejich uplatnění v rámci ochrany hranic ČR	<ul style="list-style-type: none">• Nízká jazyková vybavenost• Neznalost kultury a zvyků uprchlíků• Nekompatibilita komunikačních prostředků PČR a AČR při prováděných opatřeních

	PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
VNĚJŠÍ PROSTŘED	<ul style="list-style-type: none"> • Možnost účasti na zahraničních misích (ochrana hranic, práce na hotspotech) • Zefektivnění vzájemné spolupráce v rámci EU v souvislosti se zajišťováním bezpečnostní politiky • Zvýšení povědomí a znalosti kultury migrantů • Možnost zvýšené spolupráce a zapojení do procesu s vybranými neziskovými organizacemi např. ADRA, které mají zkušenosti ze zahraničí v souvislosti s poskytováním humanitární pomoci • Regulaci přílivu cizinců prostřednictvím plánované mezinárodní spolupráce 	<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení nelegální migrace v důsledku dalších konfliktů v okolních zemích • Zvýšené náklady a nutnost na zvýšení počtu stavu policistů PČR v důsledku potírání kriminality spojené se zvýšenou nelegální migrací • Možnost vzniku ultrapravicových skupin a zvýšená nevěrohodnost vůči cizincům v případě uplatnění přidělovacích kvót a tedy nárůstu počtu uprchlíků v ČR • Zvýšené riziko teroristických útoků v souvislosti migrační vlnou velkého rozsahu

5.3 Analýza současného stavu sil a prostředků AČR pro řešení úkolu migrace velkého rozsahu

Na úvod je třeba zmínit, že AČR je pouze pomocná složka, která řeší asistenci PČR dle zákona 219/1999 Sb.

Při vývoji situace a vyhodnocení původně navrhovaného podílu AČR při řešení mezinárodní migrace, byly SOC MO původní varianty nasazení SaP AČR změněny a dříve navržené varianty použití AČR byly přepracovány do nové varianty, která je platná na začátku roku 2017. V této variantě jsou přehodnoceny úkoly, které by AČR v případě použití plnila a to tak, že by nasazení příslušníků AČR bylo pouze ve smíšených hlídkách při ochraně hraničních přechodů a zelené

hranice. Celkově je plánováno nasazení 3908 vojáků v případě ochrany celé délky vnitřní hranice. Vojáci budou rotovat ve čtyřech 12-ti hodinových směnách (směnnost je závislá na systému používaném u příslušníků PČR). Na jedné směně bude současně nasazeno 977 vojáků ve smíšených hlídkách s příslušníky PČR. Kromě příslušníků AČR bude nasazeno 160 kusů terénních vozidel, zpravidla LandRover, které budou využívány bez rotace, technika se bude předávat v rámci směn a 21 kusů technických prostředků průzkumu -vozidla IVECO, Pandur pro možnost využití termovizí/termokamer v noci (vojáci budou vybaveni prostředky nočního vidění). V této aktuální variantě nasazení AČR SaP budou všechny kapacity vyčleněny od útvarů PozS, o nasazení SaP VzS se neuvažuje. [48]

Analýza současného stavu sil a prostředků AČR, vyčleněných k použití ve prospěch PČR, k eliminaci hrozby migrační vlny velkého rozsahu, je provedena s využitím SWOT analýzy umožňující poukázat na silné a slabé stránky a upozornit na případné příležitosti a hrozby.

5.3.1 Analýza typového plánu krizové situace "Migrační vlna velkého rozsahu"

V souvislosti s plněním závazků spojených s přijímáním cizinců na území ČR v odvislosti na právní postavení cizinců v rámci případné migrační vlny, je ve scénářích vývoje v typovém plánu krizové situace migrační vlna velkého rozsahu uváděn problém se zátěží různých částí státní infrastruktury. Pozornost je zde zaměřena zejména na možnosti využití dalších ubytovacích kapacit, zejména pak účelových zařízení Ministerstva vnitra (ZS MV atd.) a Policie České republiky a to ve spolupráci s dalšími dotčenými resorty, Armádou České republiky, obcemi i nestátními organizacemi reagovat na zabezpečení aktuální potřeby dalších ubytovacích kapacit. Toto úzce souvisí s rychlostí, s níž je možné uведенá zařízení uvést do provozu, jejich personální zabezpečení, finanční náročnost na jejich provoz včetně okamžitého uvolnění potřebných finančních prostředků ze státního rozpočtu. V neposlední řadě je nezbytné zajistit dostatečné kapacity

zdravotnických zařízení včetně zařízení pro nezletilé bez doprovodu zákonného zástupce.

Velmi důležitá by byla schopnost ČR rychle zvládnout medializaci nastalé situace, bez níž by mohlo docházet ke vzniku a následnému šíření xenofobních nálad mezi obyvatelstvem, demonstracím či vlnám radikalizace, jako tomu bylo například v Rakousku.

Doporučované postupy, zásady a opatření vybranými orgány ČR pro řešení krizové situace

Požadovaný stav spočívá zejména v regulaci přílivu cizinců prostřednictvím plánované mezinárodní spolupráce, zejména pak pomocí jejího ovlivňování v zemi původu a vytváření podmínek pro pobyt cizinců v nejbližší možné lokalitě - sousední zemi. Za další krok může být považován v rámci spolupráce koordinované na úrovni EU přijetí opatření na vnitřních hranicích k regulaci vstupu migrantů.

Těžiště činností na území České republiky by spočívalo ve zdokumentování cizinců za účelem jejich evidence a zajištění péče a poskytnutí následné péče (ubytování a základní potřeby včetně případné zdravotní péče). Na úrovni EU by mělo dojít k následnému vyvolání debaty o zabezpečení komplexního řešení v rámci regionu.

Při řešení krizové situace bude plnění průběhu přidělených úkolů odvislý od konkrétního rozsahu, typu a době trvání krizové situace, kdy budou muset být některé úkoly plněny s větší intenzitou a například i mimo pracovní dobu. Základní úkoly a činnosti jsou rozpracovány do krizových opatření v příloze typového plánu krizové situace migrační vlna velkého rozsahu a v této práci budou uvedeny níže.

Preventivní opatření

Za technická opatření je v typovém plánu označeno uvedení doplňujících, tedy náhradních ubytovacích objektů do stavu celoroční obyvatelnosti, což by usnadnilo rychlost zprovoznění těchto zařízení v případě vzniku krizové situace.

Organizační opatření PČR se soustředí na dočasné posílení složek a orgánů zajišťujících péči o žadatele, provoz pobytového střediska a přijímacího střediska; na řízení o žádostech o udělení mezinárodní ochrany (například u SUZ MV, OAMP navýšením personálního stavu) a dále na zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti v bezprostředním okolí středisek a v případě potřeby rovněž uvnitř těchto středisek Policie ČR dle aktuálního požadavku provozovatele.

Za ostatní opatření se považuje působení na země, v nichž vzniká migrační vlna ve formě poskytování humanitární, finanční, materiální, metodické a jiné pomoci v rámci společných mezinárodních aktivit; aktivace spolupracujících subjektů - správních úřadů, výkonných složek, právnických a podnikajících fyzických osob apod. a v rovněž posouzení ekonomických možností v rámci resortu.

Zásady monitorování stavu, přenos informací, vyrozumění o hrozbě vzniku KS a způsoby varování

Monitorovací systém spočívá zejména v přenosu informací do jednoho místa po jejich zpracování k přenosu informací zpět k cílovým skupinám, kterými jsou subjekty zapojené do řešení migrační vlny, majorita a cizinci. Do doby vyhlášení krizového stavu shromažďuje informace Analytické centrum pro ochranu hranic a migraci. V okamžiku vyhlášení krizového stavu pak přejímá činnost Situační a informační centrum Ministerstva vnitra.

Možné zdroje informací a jejich postup

- Zastupitelské úřady získávají informace od Ministerstva zahraničních věcí a to pak od Ministerstva vnitra;

- Přechody určené k překračování vnitřních hranic (v případě dočasného znovuzavedení ochrany vnitřních hranic) jsou sdělovány Policií ČR, která pokyny získává z Ministerstva vnitra;
- Zařízení, v nichž cizinci pobývají jsou zastřešovány správou uprchlických zařízení Ministerstva vnitra a přijímají informace a postupy právě z Ministerstva vnitra;
- Zpravodajské služby informují o vzniklé situaci v souladu s informacemi, které obdrží z Ministerstva vnitra;
- Relevantní policejní složky (Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, Služba kriminální policie a vyšetřování a Služba cizinecké policie) dodržují pokyny na základě informací, které jim sdělí Ministerstvo vnitra;
- Evropské monitorovací mechanismy v rámci agentur FRONTEX a EASO jsou prováděny v souladu s informacemi z Ministerstva vnitra;
- Monitoring tisku podléhá informacím ze zahraničí a to dle informací od Ministerstva vnitra a to dle informací Ústředního krizového štábu a Bezpečností rady obce;
- Subjekty spolupracující s cizinci na území ČR (např. nestátní neziskové organizace a Centra na podporu integrace cizinců) získávají informace z Ministerstva.

Typové postupy a opatření realizované v době hrozby vzniku KS

Nejprve je nutné prověřit a aktivovat připravená krizová opatření zejména v informačním systému. Dále je nezbytné sledovat vytíženost kapacit zařízení a zajištění vhodného ubytovacího zařízení včetně předběžně nasmlouvaných, s nutností zjištění vytíženosti kapacit ubytovacích zařízení v působnosti SUZ. V případě nutnosti je nezbytné včasné předběžné smluvní zajištění dalších ubytovacích kapacit. Je třeba provádět opatření pro uvolnění kapacit PoS a snižovat tak počet žadatelů o udělení mezinárodní ochrany (může se jednat o

zrychlení řízení či o využití institutu dobrovolných návratů). Rovněž je nutné personální posílení OAMP a komunikace s médii.

Možné postupy a opatření realizované při vzniku KS

- Aktivace činnosti ústředních orgánů krizového řízení v návaznosti na vývoj situace a potřebu urychleného přijetí politických rozhodnutí a opatření k řešení situace (vláda, BRS, ÚKŠ, KŠ zainteresovaných ústředních správních úřadů);
- Aktivace krajských KŠ a krizových štábů obcí rozšířenou působností;
- Podle rozsahu KS vyhlášení jednoho z krizových stavů;
- Při vyhlášení krizových stavů zajistit vhodná ubytovací zařízení, která byla předběžně nasmlouvaná nebo vyžádáním věcných prostředků podle § 29 a § 31 krizového zákona;
- Komunikace s veřejností prostřednictvím médií (mediální skupina ÚKŠ).

Typové postupy a opatření realizované při řešení KS

- Realizace opatření ke snížení možnosti vstupu cizinců na území ČR (do schengenského prostoru) prováděná na mezinárodní a národní úrovni;
- Evidence a lustrace cizinců, zejména v PŘS;
- Zavedení kontrol pobytu a pohybu cizinců (i v návaznosti na opatření, která mají zamezit vstupu na území);
- Vedení evidence cizinců pobývajících mimo PŘS a PoS MV;
- Zajištění ubytování, hmotné, zajištění hmotné, zdravotní a psychosociální pomoci cizincům;
- Komunikace s veřejností prostřednictvím médií (mediální skupina ÚKŠ).

Typové postupy a opatření realizovaná v etapě likvidace následků KS

- Zabezpečení návratu cizinců v návaznosti na vývoj situace a mezinárodní závazky;

- V případě dlouhodobé nemožnosti návratu s ohledem na vývoj situace a mezinárodní závazky zajištění integrace na území.

Požadavky na mimořádné síly a prostředky

- Využití dalších ubytovacích kapacit (objektů), které byly smluvně zajištěny a popřípadě dalších improvizovaných ubytovacích kapacit, personální a logistické zabezpečení aktivovaných objektů,
- Nasazení příslušníků AČR k plnění úkolů PČR na státní hranici (v případě dočasného znovuzavedení ochrany vnitřních hranic) a k zabezpečení veřejného pořádku a bezpečnosti v počtech a časových termínech uvedených ve "Scénářích vývoje krizových situací vyžadujících nasazení součástí ozbrojených sil České republiky ve prospěch Policie České republiky nebo integrovaného záchranného systému", který byl schválen vládou svým usnesením č. 846/2004.

Požadavky na mimořádné zdroje

- Zajištění požadavků na mimořádné materiální doplnění (zejména ubytování, stravování, PHM, výstroj a výzbroj, speciální techniku atd.);
- Zajištění mimořádných finančních prostředků pro řešení KS (zejména z účelové rezervy na řešení krizových situací v kapitole státního rozpočtu Všeobecná pokladní správa);
- Zajištění nezbytných dodávek v systému nouzového hospodářství.

Doporučení pro stávající typový plán

Jak ukazuje praxe, v současné době jsou požadavky na typový plán krizové situace migrační vlna velkého rozsahu mnohem rozsáhlejší a stávající plán se tak jeví jako nedostačující. Obecně je možné doporučit zejména dostatečné využití sil a prostředků a rozšířit tak roli armády, Hasičského záchranného sboru - např. rozvinutí táborů humanitární pomoci, státní správa hmotných rezerv - více

materiálu a techniky. Dále doporučujeme zvýšit spolupráci s neziskovými organizacemi typu ADRA, neboť jejich zaměstnanci umí jazyk a disponují celou řadou zkušeností ze zahraničí. Rovněž navrhuje soustředit se na zlepšení vybavenosti příslušníků PČR - jazyk, technika, multikulturní příprava, mobilní prvky pro evidenci. Rovněž navrhuje, aby obce a města zřizovala tábory pro imigranty, jako je tomu v zahraničí.

5.3.2 Posouzení typového plánu krizové situace "Migrační vlna velkého rozsahu" v souvislosti s možností využití síly a schopnosti AČR pro řešení krizové situace spojené s migrací velkého rozsahu

Typový plán Migrační vlna velkého rozsahu, který byl Ministerstvem vnitra ČR vypracován původně v roce 2010 a v roce 2014 došlo k jeho aktualizaci, přisuzuje Ministerstvu obrany ČR a jeho silám jen podpůrnou roli pro Policii ČR při dočasném znovuzavedení ochrany vnitřních hranic a dále poskytnutí ubytovacích prostorů pro migranty, bylo by účelné, aby v případě skutečně masivní migrace spojené s dalšími negativními společenskými a ekonomickými jevy, bylo možné a účelné použít AČR v mnohem širším spektru úkolů, pokud by nebyla domácím, či spojeneckými závazky zavázána jinde. AČR disponuje moderními prostředky, je nasaditelná a logisticky dobře vybavená a navíc má dlouholeté zkušenosti s působením v krizovém prostředí v zahraničí, včetně péče o nekomatanty a organizace humanitárních projektů. AČR dokáže rychle generovat vhodná úkolová uskupení pro daný typ operace, která jsou vybavena potřebnými prvky velení a řízení, ženíjní podpory, logistiky, zdravotnické služby a dle potřeby i dalšími prvky (duchovní a psychologická služba, jednotka CIMIC – Civil-Military Co-operation) apod.). AČR má rovněž nemalé zkušenosti i systém výcviku pro působení v multikulturním prostředí, včetně kulturních, náboženských i jazykových aspektů. V neposlední řadě pak disponuje AČR stále rozsáhlou zásobou humanitárního a ubytovacího materiálu, umí budovat a organizovat velké ubytovací tábory a má stále ještě volné kapacity pro ubytování v pevných objektech (např. v táborech ve vojenských výcvikových prostorech, ve Vyškově a

jinde). Doktrína AČR k tomuto uvádí: „Hlavním úkolem vojsk jsou v závislosti na charakteru katastrofy záchranné a likvidační práce v součinnosti se složkami integrovaného záchranného systému. Síly AČR mohou být nasazeny k podpoře IZS, k plnění úkolů PČR nebo plnění jiných úkolů v souladu s nařízením vlády. V případě potřeby se nasazují veškeré dostupné síly a prostředky AČR včetně aktivní zálohy.“^[54]

Armáda by tedy při plnění úkolů spojených s rozsáhlou migrací byla schopna použít část svých jednotek, které by byly volné pro domácí vojenské i nevojenské operace. Jejich složení by však bylo podřízené vojenským úkolům s vyšší prioritou. Vzhledem k tomu, že AČR již nezabezpečuje celorepublikovou koncentraci svých útvarů, tedy ani jednotkami vyčleněnými pro teritorium není schopna okamžitě působit, bylo by nutné identifikovat jednotky a jejich schopnosti, které by byly pevně vyčleněny pro dané teritorium a pro úkoly spojené s řešením problému migrace. Tyto úkoly by byly vhodné pro použití tzv. aktivní zálohy (AZ). V současnosti disponuje armáda ČR zhruba tisícem příslušníků AZ. AZ by v případě povolání mohly sehrávat určité asistenční role, ale musely by být doplněné technikou a materiálem k provádění úkolů spojených s migrací. Rovněž by bylo vhodné zařadit vytypované jednotky a zařízení AČR do typového plánu MV ČR: Migrační vlna velkého rozsahu. [55]

Typické asistenční úkoly AČR pro řešení krizové situace migrace velkého rozsahu

Asistence služba pro PČR při ochraně, či monitorování státní hranice ČR

Navrhujeme, aby v případě rozsáhlé a dlouhodobé migrace, kdy by se zcela jistě síly a kapacity PČR pro ochranu státní hranice vyčerpaly, využít v rámci zákonné vojenské asistence možnost použít pro tuto službu částečně jednotky AČR. Asistence při ochraně státní hranice by byla vhodná úloha pro AČR z toho důvodu, že vojáci jsou na střežení prostorů, či objektů dobře vybaveni i vycvičeni a rovněž mají zvládnuty procedury střežení, jsou vybaveni potřebným materiálem,

spojovacím a průzkumnými prostředky a jsou dobře vyzbrojeni pro práci v nepříznivých klimatických podmínkách. Ví, jakým způsobem skrytě zaujmout a provozovat pozorovací stanoviště, mají dostatek služebních psů a technických prostředků střežení pro tuto úlohu. Jsou také schopni monitorovat situaci ze vzduchu a to jak pilotovanými, tak bezpilotními prostředky průzkumu. Jejich nasazení by bylo řízeno PČR a nejlépe organizováno vytvořením úseků střežení s odpovídající výkonnou i podpůrnou strukturou. Nasazené síly a prostředky AČR mohou být například použity do smíšených hlídek s policisty při střežení státní hranice mimo hraniční přechody a k provádění opatření na hraničních přechodech (regulace provozu, střežení osob, ochrana veřejného pořádku, kontrola ložných ploch vozidel a kontrola osobních i nákladních vlaků na železničních hraničních přechodech). Logistickou podporu vyčleněných sil a prostředků AČR zajišťují v plném rozsahu mateřské útvary, včetně přepravy, ubytování a stravování. Ani při využití AČR by samozřejmě nebylo možné střežit celé dlouhé úseky státní hranice, ale pouze vytypované příhodné lokality, zejména podél hlavních cest a železničních koridorů. Ostatní prostory by byly střeženy nepravidelnými obchůzkami či monitorováním s využitím technických prostředků. Dalším důležitým faktorem je stanovení přesných pravidel pro hlídkující vojáky při použití síly a zbraní tak, aby byla zajištěna jejich fyzická a právní ochrana. V místech s vytypovanou velkou koncentrací uprchlíků by bylo nutné ze strany PČR zabezpečit asistenci antikonfliktního týmu a zásahových sil vybavených a vycvičených pro zvládnutí davu. [55]

Využití technických prostředků AČR při ochraně, monitorování státní hranice

V době s narůstající migrační vlnou uprchlíků z válečných a krizových oblastí je ochrana státní hranice a naplnění závazků plynoucích z členství ČR v Evropské unii významným úkolem. Zde mohou technické prostředky střežení hodně napomoci vlastní fyzické ochraně a kontrole státní hranice a příhraničních prostorů. Své místo zde mají především malé bezpilotní prostředky, které svou

schopností působení v denní i noční době, vybavením denními a nočními kamerovými systémy, s dostatečnou výdrží ve vzduchu a schopnostmi přenosu aktuální informace, výrazně zvýší schopnosti ostrahy sledovaných prostorů. Nezastupitelné místo mezi technickými prostředky střežení mají také optické a optoelektronické prostředky, termovizní radary, laserové dálkoměry, zastoupené různými dalekohledy, kamerami pro denní a noční vidění. Kombinací těchto systémů na bázi fúzních kamerových systémů, vzniká tzv. multispektrální digitální obrazová fúze termovizní a viditelné části spektra. Tyto prostředky jsou určeny především pro podporu pozorování na větší vzdálenosti a umožňují provádět přesnější detekci cílů jak ve dne, tak i v noci. V případě použití v rámci PČR, Cizinecké policie a AČR pro potřeby plnění jejich úkolů jsou tyto složky vybaveny právě různými druhy optických a optoelektronických sensorů, jak na létajících tak i pozemních platformách. Přenosné ruční pozorovací přístroje mohou být „jednoúčelové“ ve formě klasického denního dalekohledu, monokulární, binokulární přístroje nočního vidění, nebo jsou umístěny v jednom kompaktním tělese integrujícím přímohledný optický dalekohled pro denní pozorování, nechlazenou termovizní kameru pro noční vidění, laserový dálkoměr, digitální kompas a přijímač GPS signálu. Dosah takovéto přístrojové jednotky může být až 10 km ve dne a 3 km v noci. [55]

Výstavba a provozování velkých humanitárních táborů pro uprchlíky

AČR má velké zkušenosti v oblasti výstavby a provozování táborů v duchu potřebných hygienických, logistických a technických norem a navíc má mobilní ženíjní jednotky speciálně vybavené pro budování táborů v poli, jednotky logistiky s mobilními moduly pro stravování, ubytování, hygienu a další logistické služby a také mobilní jednotky a zařízení zdravotnické služby využitelné pro péči o uprchlíky. AČR je schopna velmi rychle a kvalitně budovat nové dřevěné tábory, přizpůsobit či opravit starší vhodné kapacity a také rozvinout již připravené stanové humanitární tábory. AČR má čtyři kompletně vybavené materiální

základny humanitární pomoci (MZHP), které by stavěly záchranné roty ženíjního praporu. Každá základna má ubytovací kapacitu pro 450 osob, včetně jídelny, kuchyně, sprch, WC, lékaře, nezbytných oděvů a stanu pro vedení tábora. Je však třeba upozornit na to, že AČR je schopna základnu/stanový tábor postavit, ale ne jej dlouhodobě provozovat. AČR je tedy schopna postavit a plně vybavit do 5 pracovních dnů čtyři základny humanitární základny materiální pomoci pro celkem 1800 osob.

Ženíjní opatření na státní hranici je možné chápat jako zcela výjimečná a mimořádná opatření v takových případech, kdy by uprchlická vlna na některých směrech dosáhla nekontrolovatelného rozsahu. Jednalo by se pak o využití stavebních a zatarasovacích kapacit AČR s cílem rychle, účinně a v každém terénu vybudovat nezbytné objekty, či přehradit některé komunikace, směry a úseky terénu. Tyto objekty by tak výrazně posílily efektivitu strážní služby ve smyslu odpočinku a regenerace sil vojáků a policistů, avšak bylo by třeba většího času na jejich nákup a rozmístění. [55]

Vojenská asistence při logistických, zdravotnických a veterinárních opatřeních ve prospěch uprchlíků

Při řadě humanitárních opatření ve prospěch uprchlíků by AČR mohla poskytnout věcnou i technickou podporu civilním státním a nestátním orgánům a organizacím, zejména při logistických, zdravotnických a veterinárních opatřeních. Na většinu opatření pro uprchlíky je AČR schopna vyčlenit a nasadit specializované úkolové uskupení, které bude logisticky autonomní a bude schopno relativně dlouhodobě působit v terénu. V oblasti logistiky disponuje AČR především rozsáhlými přepravními kapacitami, dále kapacitami ubytovacími, stravovacími, zásobování vodou, částečně výstrojnými a jinými. AČR má rovněž rozpracován systém zabezpečení přijetí a podpory aliančních jednotek na území České republiky v rámci tzv. podpory hostitelskou zemí - Host Nation Support, pro kterou je zpracován katalog kapacit a schopností AČR zejména v oblasti

logistiky, zdravotnictví a některé další podpory, jež by mohly být využity při krizové situaci migrace pro podporu uprchlíků či migrantů. Zdravotnická služba AČR disponuje taktéž několika mobilními zdravotnickými moduly, včetně rozsáhlé polní nemocnice, které byly v řadě případů úspěšně použity v zahraničních misích. Veterinární služba je pak v podmínkách AČR součástí vojenské zdravotnické služby a jejím úkolem je vytvořit systém účinných opatření, která zabrání přenosu onemocnění ze zvířat na lidi a vzniku onemocnění způsobených požitím závadných potravin, přičemž zařízení veterinární služby AČR jsou částečně zapojena do IZS pro řešení nákaz a epidemií, tyto její schopnosti je také možné využít pro řešení nákaz, či hygieny stravování v uprchlických táborech. [55]

Specifická opatření – využití duchovní, psychologické služby a jednotky CIMIC pro organizaci péče o uprchlíky

AČR disponuje celou řadou specialistů, kteří opakovaně působili v zahraničních misích v různých zemích světa a vždy v multikulturních podmínkách. Znají zásady společenského chování a organizování humanitárních projektů v těchto zemích, umí se místním lidem přiblížit a navázat s nimi dialog. Úspěšně řešili řadu humanitárních projektů v Afghánistánu, Iráku, Bosně či Kosovu, jsou dobře jazykově i odborně vybaveni. Jednotky 103. centra CIMIC/PSYOPS jsou předurčeny k plnění úkolů civilně-vojenské spolupráce (CIMIC – Civil-Military Co-operation) a psychologických operací (PSYOPS – Psychological Operations) v rámci AČR, NATO a EU během plnění úkolů na i mimo území ČR dle aliančních standardů, při nichž zabezpečují spolupráci s místními orgány státní správy, místním obyvatelstvem, vládními i nevládními organizacemi, pomáhají při obnově infrastruktury a podílí se na vedení PSYOPS ve prospěch jednotek. V rámci asistenčních operací taktéž mohou podporovat Policii ČR a IZS při zabezpečování komunikace a koordinace s civilním obyvatelstvem a jinými subjekty v prostoru nasazení. Podílí se na řešení humanitárních krizí na i mimo území ČR. Kromě pomoci uprchlíkům je zřejmé, že tyto služby mohou v

době nasazení vojáků či policistů do operace pomáhat udržet a rozvíjet jejich optimální psychickou připravenost k plnění úkolů v operaci a zabezpečit včasnou odbornou psychologickou pomoc jako prevenci neadekvátních reakcí na stres a kompletní psychologický servis za účelem eliminace následků stresových podnětů a situací, které se během nasazení mohou vyskytnout. [55]

5.4 Výsledky současného stavu v zabezpečování možných úkolů AČR v oblasti zajišťování vnitřní bezpečnosti pomocí SWOT analýzy

Na základě získaných informací od Vojenské policie je níže provedeno zhodnocení použití AČR při zajišťování vnitřní bezpečnosti pomocí SWOT analýzy umožňující komplexní zhodnocení silných a slabých stránek a příležitostí a hrozeb AČR.

Tabulka 10 SWOT analýza AČR ve vztahu k řešení krizové situace Migrační vlna velkého rozsahu

	SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
VNITŘNÍ PROSTŘEDÍ	<ul style="list-style-type: none"> AČR disponuje moderními prostředky, je nasaditelná a logisticky dobře vybavená a má dlouholeté zkušenosti s působením v krizovém prostředí v zahraničí, včetně péče o nekomatanty a organizace humanitárních projektů AČR dokáže rychle generovat vhodná úkolová uskupení pro daný typ operace, která jsou vybavena potřebnými prvky velení a řízení, ženijní podpory, logistiky, zdravotnické služby a dle potřeby i dalšími prvky (duchovní a psychologická služba, je dnotka CIMIC – Civil-Military Co-operation) apod.). AČR má rovněž nemalé zkušenosti i systém výcviku pro působení v multikulturním prostředí, včetně kulturních, náboženských i 	<ul style="list-style-type: none"> Chybí vojenský předpis nebo manuál pro plnění úkolů ve prospěch PČR Při plánování a nasazování sil je často zaměřena pozornost pouze na počet vojáků, které je armáda schopna nasadit AČR ne disponuje dostatečným množstvím materiálu k plnění úkolů ve prospěch PČR a IZS Nenaplněnost a nižší kvalita velitelského sboru u jednotek AZ Nedoplněnost příslušníků PozS AČR podle TP a značná nenaplněnost vojáků v AZ podle TP Chybí speciální pohotovostní

	<p>jazykových aspektů.</p> <ul style="list-style-type: none"> • AČR disponuje stále rozsáhlou zásobou humanitárního a ubytovacího materiálu, • AČR umí budovat a organizovat velké ubytovací tábory a má stále ještě volné kapacity pro ubytování v pevných objektech 	<p>jednotka, která by byla připravena na nenadálé situace</p> <ul style="list-style-type: none"> • Není zabezpečen systém vzdělávání personálu v oblasti bezpečnosti a krizového řízení • Zanedbaná infrastruktura v majetku rezortu obrany. Špatný technický stav učebně výcvikových zařízení a budov nezabezpečuje dostatečné podmínky pro výcvik a ubytování. • AČR ne disponuje dostatečnými ubytovacími a stravovacími kapacitami potřebnými pro plnění úkolů ve prospěch PČR a složek IZS • Spojovací prostředky AČR nejsou kompatibilní se spojovacími prostředky PČR a HZS ČR. •
VNĚJŠÍ PROSTŘEDÍ	<p>PŘÍLEŽITOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšit kvalitu aktivní zálohy a její možné využitelnosti při KS migrační vlně velkého rozsahu • Získávání zkušeností ze zahraničních misí • Možnost účastnit se výcviku s cizími armádami • Bilaterální rozvojová spolupráce 	<p>HROZBY</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omezující podmínky pro vyslání vojáků do zahraničí v souvislosti s platnou Ústavou ČR • Zvýšení hrozeb Islámského státu v souvislosti s terorismem a s ním spojená vlna radikalismu v rámci ČR

--	--	--

5.5 Analýza hotspotových pracovišť

Jedním ze základních opatření pro zvládnutí migrační krize ze strany unijních orgánů se stal tzv. ohniskový přístup (angl. hotspot approach). Tento koncept byl Komisí představen v Evropském programu pro migraci z května 2015 a v jeho rámci spolu měly na místě začat spolupracovat Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu (EASO), Frontex a Europol s členskými státy v přední linii na rychlé identifikaci, registraci a snímání otisků příchozích migrantů.

Hlavním cílem přístupu založeného na hotspotech je přispívat k lepší správě státních hranic správným určováním totožnosti, evidencí a snímání otisků prstů přicházejících migrantů do vnitrostátních azylových řízení, režimu nouzové relokace nebo návratového řízení. Při určování totožnosti jsou zapsány osobní údaje migrantů a stanovena jejich státní příslušnost (kontrola), současně jsou vyhodnoceni zranitelní žadatelé a jejich žádosti jsou zpracovány přednostně. Poté jsou při evidování sejmuty otisky prstů, jak to vyžaduje nařízení Eurodacu a uloženy v databázi otisků prstů EU Eurodac. Migranti jsou vyfotografováni, jejich údaje vloženy do příslušných evropských a mezinárodních databází, v nichž je provedena křížová kontrola, ověřena pravost jejich dokladů (pokud nějaké mají) a policie provede bezpečnostní kontroly. Názorný průběh přístupu založeného na hotspotech je uveden v Příloze 3 této diplomové práce.

Cílem strukturovaných rozhovorů je zejména zjistit, jak v praxi probíhá samotná komunikace, pravomoci, zpětné vazby, srozumitelnost příkazů a pokynů v typových plánech a jejich využitelnost v praxi. Dále způsob komunikace organizací

a orgánů v rámci státu a jejich nadnárodní komunikace, spolupráce policistů ČR s policisty ostatních států a jaké jsou požadavky na takového policistu - jaká je nutná jazyková vybavenost, psychologická připravenost a odolnost vůči stresovým situacím atd. Dále jak probíhá spolupráce s humanitárními organizacemi, jak to skutečně vypadá v uprchlických táborech, jak se chovají uprchlíci a jaká je jejich obvyklá skladba (ženy/muži/rodiny s dětmi/věkové kategorie). Tedy vše zajímavé, co se v takovýchto situacích a na takovémto místě děje a co média nedokážou a mnohdy ani nechtějí zprostředkovat - skutečné zkušenosti policistů z takovýchto misí a jejich analýzy o tom, co by jim mohlo pomoci zefektivnit jejich práci a co naopak již nyní funguje dobře. Jaké změny se za poslední tři roky udály a jak se to projevuje na jejich práci - pracovní vytížení, pocit vyhoření, bezmoc, nebo naopak zvýšená motivace pro tento druh práce z důvodu jeho smysluplnosti. Rovněž bylo zjišťováno, zda jedná se dle názoru vybraných policistů o skutečné uprchlíky, nebo spíše o ekonomické migranty, kteří hledají lepší profesní uplatnění a neutíkají před válkou.

Výsledky z provedených strukturovaných rozhovorů tak přiblíží uprchlickou krizi z pohledu pěti zkušených pracovníků hotspotu.

5.5.1 Výsledky z provedených strukturovaných rozhovorů u pěti krizových pracovníků hotspotu

V souvislosti s cílem zjistit relevantní informace o tom, jak vypadá pracovní náplň pracovníka hotspotu v praxi, byly celkem s pěti krizovými pracovníky hotspotu vedeny strukturované rozhovory dle vlastnoručně vypracovaného dotazníku viz Příloha č. 2 této práce.

Věk a nejvyšší dosažené vzdělání

Dotázaní odborní pracovníci příslušného hotspotu jsou ve věku 35, 37, 38, 39 a 41 let a všichni mají vysokoškolské vzdělání. Celkem dva z dotázaných pracovníků hotspotů působí u PČR 12 let, ostatní pak 10, 11 a 8 let.

Specifické podmínky nutné pro přijetí na pozici pracovníka hotspotu

Jak uvedli dotázaní pracovníci hotspotu, hlavní podmínky pro přijetí do mise, jsou dobrá komunikativní i písemná úroveň anglického jazyka, dále dobrý fyzický a zdravotní stav, rovněž i dobrá psychická odolnost, časová flexibilita a schopnost pracovat v týmu.

Funkce dotazovaných pracovníků a z ní vyplývající pravomoci a povinnosti související s působením v "hotspotu"

Funkce jsou dle dotázaných pracovníků hotspotu nazývány profily, přičemž všech pět pracovníků hotspotu byli vyškoleni ve dvou profilech a to registrační odborník a odborník na zjišťování totožnosti a státní příslušnosti migrantů. Pravomoci jsou zde srovnatelné s pravomocemi úředníků toho členského státu EU, ve kterém probíhá registrace. Povinnosti jsou takové, že pracovníci hotspotu musí svědomitě a řádně vykonávat svoji práci.

Popis míst a doba působení v konkrétních hotpotech včetně uvedení případných rozdílů mezi hotpoty v Řecku a v Itálii

Tři z dotázaných pracovníků v dotazníku uvedli, že měli možnost působit v několika hotpotech na území Itálie a Řecka, jeden z nich působil pouze v Řecku a jeden pak pouze v Itálii.

Z České republiky se jedná vždy o dvouměsíční pobyty. Technická vybavenost v obou zemích je srovnatelná, hotpoty jsou vybavovány shodnou výpočetní technikou i technickým vybavením potřebným k registraci migrantů. Tato je zakupována z prostředků EU. Pracoviště jsou rovněž podobná, jelikož se jedná o mobilní kontejnery - pracovní domky, někdy je toto místo řešeno kanceláří, vždy záleží na konkrétním umístění registračního místa (přístavní doky, průmyslové objekty ve městě, komerční prostory).

Každý hotspot je uzavřené režimové pracoviště s nepřetržitým dohledem ozbrojených složek (policie a armáda), lékařskou službou a službou první pomoci. Jednotlivé prostory jsou rozděleny na několik částí a to místo pro registraci, oddělení pro delší pobyt imigrantů (tyto jsou rozděleny na mužskou a ženskou část, část pro mladistvé bez rodičů), společenská místnost-jídelna, herna, sociální zázemí (WC, prádelny).

Dále se v registračním místě nachází kanceláře humanitárních organizací a dalších organizací starající se o dodržování lidských práv, dále pak organizace pro pomoc při vyřizování žádost o azyl. Pracoviště místních úřadů (cizinecká policie, migrační policie).

Informovanost o pracovních povinnostech je zajišťována několika denním školením před zahájením každého pracovníka v hotspotu.

Věkové složení pracovníků je smíšené a to od 20 - 55 let. Většinou se jedná, podle velikosti registračního místa o 20 až 30-ti členné týmy (mluveno za EBCGT).

Technické vybavení hotspotů a nutné úkony při kontrole migrantů

Z výsledků strukturovaných rozhovorů vyplývá, že technické vybavení je ve všech registračních místech shodné. Jedná se o záznamovou techniku (fotoaparáty, videokamery), elektronické zařízení na snímání otisků rukou a prstů, počítačová technika, internetové připojení. Při registraci je nutno nejprve zajistit prvotní lékařské vyšetření, bezpečnostní prohlídka, dále probíhá focení každého migranta s přiřazením pořadového čísla a označením registračního místa. Jako další v řadě, v případě, že imigrant nemá doklady, je zjišťována skutečná totožnost a národnost. Poté jsou jim vzaty otisky rukou a prstů a je vytvořena tzv. registrační karta, kde je spárována fotografiemi, otisky a osobními údaji každého migranta.

Pracovní režim na hotspotu

Registrační místo je střežené režimové pracoviště, kde se nepřetržitě střídají směny zajišťující hladký průběh registrací příchozích. Podle toho kterého profilu zařazení každý jednotlivý pracovník plní úkoly a povinnosti dané mu jeho profilem. Služby jsou standardně 8 hodin, ale přizpůsobují se na vzniklé podmínky na místě.

Pracovní směnu tvoří vedoucí, screening, debriefing, fingerprinting a lékaři.

- Vedoucí - zkušený italský či řecký policista, který zodpovídá za plnění jednotlivých úkolů a organizaci výkonu služby. Plánuje služby, řídí jednotlivé experty, spolupracuje úzce s místními orgány, kteří jsou přítomni přímo v hotspotu, tzn. imigrační policie, forezní policie.
- Debriefing - jeho cílem je zjistit, jaký příběh se skrývá za vytipovaným migrantem. Ne s každým migrantem je proveden pohovor s debrieferem, není to ani kapacitně možné. Jeden debriefer s tlumočnickem provede denně cca 2, max. 3 pohovory. Pohovorem se zjišťují podrobné informace o převaděčské síti, kde došlo ke kontaktu s převaděčem, kolik a komu se zaplatilo, trasa jejich pohybu, jak byl převoz organizován, kde se nalodili.
- Screener - tipuje a ověřuje uváděnou národnost migranta a zemi jeho původu. Pracuje v první linii hned po příjezdu migrantů a ve fázi jejich registrace. V případě pochybností screener ověřuje pravdivost tvrzení migranta o jeho národnosti, či zemi původu.
- Fingerprinter and registration expert - provádí snímání otisků prstů a dlaní, fotografování a měření nelegálních migrantů - spolupracuje s italskými kolegy z forezní policie.
- FSO Frontex support officer - zprostředkovatel komunikace mezi úřady (policie, pobřežní stráž, radnice), zasílání reportů o stavu a situaci v jednotlivém registračním zařízení, kde působí.

V čem konkrétně pomáhají hotspoty efektivněji řešit azylové řízení

Hotspoty jsou primárně zařízení, kde se nachází mezinárodní skupiny vyškolených expertů, kteří mají přetíženým úřadům v Itálii a Řecku pomáhat s rychlou identifikací, sejmutím otisků prstů a registrací tisíců přicházejících migrantů. Azylové řízení neprobíhá přímo v hotspotu. Po registraci jsou migranti převáženi do azylových táborů, kde čekají na vyřízení žádosti.

Silné a slabé stránky hotspotů

Za **silné stránky** považují pracovníci hotspotu zejména urychlení procesu registrace a evidenci nelegálních běženců. Dále dobře fungující zařízení na základě koordinace práce celého registračního týmu a dalších spolupůsobících pracovníků.

Velikost středisek a mnohdy malé prostory pro práci se řadí ke **slabým stránkám** současných hotspotů a to jak v Řecku, tak v Itálii.

Průběh spolupráce v rámci členských států na hotspotu - pomoc ze strany členů Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO), agentury pro ochranu vnějších hranic (Frontex), agentury EU pro policejní spolupráci (Europol) a agentury EU pro soudní spolupráci (Eurojust) v praxi

Navýšením počtu registračních úředníků ze strany členů EASO, EBCGT, Europol a dalších organizací EU je urychlen proces registrace tím, že zefektivňují práci místním přetíženým azylovým úředníkům, kteří již dostávají jednotlivé žádosti rozděleny podle zemí původu migrantů a podle dalších kritérií. Je bezpečně určena totožnost a národnost jednotlivých migrantů, rovněž tak jsou pro ně soustředěny veškeré dostupné informace, které jsou určující pro získání azylu v nějakém členském státě EU.

Provázanost a vzájemná informovanost na hotspotech o nelegálních migrantech.

Dotázaní shodně uvedli že, jelikož pracovníci jednotlivých úřadů pracují na jednom místě, je informovanost a provázanost, vzájemná koordinace a spolupráce na vysoké úrovni. O předávání informací se starají k tomu pověřeni pracovníci z jednotlivých zúčastněných úřadů a tito si následně podle vzniklé situace koordinují spolupráci a další postupy.

Způsob zjišťování nelegálních migrantů, padělaných dokladů a následného vyhoštění

Veškerá evidence migrantů je jak v Řecku, tak Itálii online vyhodnocována ve všech dostupných informačních systémech, tudíž je obratem zjištěno, zda je vedeno pátrání, zda již nebyl uprchlík registrován v jiném hotspotu nebo jiném členském státě. Rovněž jsou přítomni vyškolení experti na ověřování pravosti dokladů a předložených písemných dokumentů, rodilý mluvčí, kteří významně spolupracují se zainteresovanými úřady. V případě zjištění jakýchkoliv nesrovnalostí, jsou tyto obratem řešeny s příslušnými úřady. Následné vyhoštění je zajišťováno ze strany místní cizinecké policie. Součinnost jim poskytují rovněž složky EBCGT, které disponují potřebnými lidskými zdroji i technikou.

Doporučení pro lepší funkčnost hotspotů

Zatímco jeden dotazovaný odborný pracovník působící pouze v Itálii by na samotných hotspotech nic neměnil, zbylí čtyři odborní pracovníci vyzdvihli problém s nedostatečnou velikostí středisek a malých prostor pro práci. Hotspoty byly navíc zřizovány pomaleji, než se plánovalo, a jejich současná přijímací kapacita je stále nedostatečná. Hotspoty, zejména na Lesbu, Chíu a Samu, jsou značně přeplněné, neboť na řecké ostrovy přichází více migrantů, než z nich odchází. Materiální podmínky v táborech (kvalita jídla, nedostatek pokrývek a nedostatek soukromí, neodpovídající přístup k lékařské péči, nedostatek vody).

V zájmu zajištění větší efektivity navrhujeme na úrovni jednotlivých lokalit stanovit dosud rámec pro monitorování výkonnosti, aby bylo možno monitorovat efektivnost operací a využívání zdrojů (pracovníků a vybavení), rozpoznat a napravit potenciální nevyužitou anebo nedostatečnou kapacitu a usnadnit identifikaci osvědčených postupů, výměnu zkušeností a provedení případných změn.

6 DISKUZE

V této kapitole jsou diskutovány informace získané z empirické části práce v porovnání s na ně navazujícími daty z teoretické části práce se zaměřením na popis návrhů pro zefektivnění sil a přijetí opatření vedoucích k minimalizaci dopadů migračních vln velkého rozsahu pro ČR.

V první části diskuze jsou shrnuta data týkající se migrace a jejích dopadů na ČR, dále je provedena SWOT analýza bezpečnostního prostředí a východiska pro ČR v oblasti migrace v kontextu EU. Rovněž jsou přiblíženy prostředky EU pro boj s migrací s důrazem na výsledné údaje realizovaného dotazníkového šetření u pěti pracovníků hotspotu. Následuje shrnutí návrhu změn ke zlepšení současného stavu v zabezpečování možných úkolů AČR v oblasti zajišťování vnitřní bezpečnosti pomocí funkčních oblastí včetně návrhů pro zefektivnění sil a prostředků vedoucích k minimalizaci dopadů migračních vln velkého rozsahu pro ČR. Závěr diskuze se zabývá spoluprací ČR s vybranými státy EU v souvislosti s provedenými akcemi souvisejícími s řešením problémů s migrační krizí.

6.1 Migrace a její dopady na ČR

Migrace je zcela přirozeným a trvalým historickým jevem a příležitostí. Pro imigranta, pro přijímací zemi i zemi původu. Jak je blíže popsáno v teoretické části této diplomové práce, mezinárodní obchod, zahraniční investice, zahraniční studium, odborné mezinárodní stáže, vysoce kvalifikovaní zahraniční pracovníci, či naopak nízko kvalifikovaná pracovní síla, manažeři nadnárodních korporací, ale i kulturní či vědecká mezinárodní spolupráce, to vše je velmi úzce spojeno s migrací. Výrazné restriktce či snad dokonce vyloučení imigrace by se proto mohly stát ekonomickou hrozbou vedoucí nejen ke ztrátě konkurenceschopnosti, ale v rámci reciprocity by se velmi pravděpodobně tato imigrační politika dotkla svobody pohybu samotných občanů ČR. S migrací jsou však spojené i

bezpečnostní aspekty, kdy hrozbu mohou ve specifických případech představovat konkrétní imigranti anebo jejich masy. Tato dílčí hrozba může mít podobu terorismu, organizovaného zločinu, ale i šíření infekční nákazy, kulturních zvyklostí neslučitelných s právním pořádkem ČR nebo snížené ochoty k integraci. Vedle typu imigrace, resp. imigrantů, může svou roli v podobě migrační hrozby sehrát i objem migračních toků a bezpečnost může ohrozit masová neřízená imigrace, která by mohla vyústit ve společenské nepokoje či radikalismus, a to jak na straně minority, tak majority. Problematiku migrace nelze chápat odděleně od vývoje mezinárodní situace v nejbližším sousedství i zemích původu, ale je třeba zaměřit se primárně na zdroje migrace – politické řešení konfliktů v zemích původu migrace, boj proti terorismu, boj proti převaděčům, zajišťování podmínek pro návrat migrantů a jejich zapojení do rekonstrukce země. V této souvislosti je rovněž nutné poskytnout pomoc a asistenci zemím bezprostředně sousedícím s ohnisky konfliktů.

6.1.1 Nelegální migrace v ČR za rok 2016 a mezinárodní spolupráce v rámci zemí EU současný stav

Počet nelegálních migrantů klesl meziročně o 40 procent, přičemž v období od 1. 1. do 31. 12. 2016 bylo zjištěno na území ČR při nelegální migraci **celkem 5 261 osob**. Ve srovnání se stejným obdobím roku 2015 došlo k poklesu o 3 302 osob. Mimo rok 2015 se jedná o největší počet zadržovaných nelegálních migrantů za rok, a to od vstupu ČR do schengenského prostoru v roce 2008. Příčinou poklesu nelegální migrace v ČR je menší podíl tranzitujících nelegálních migrantů přes území ČR. Příčinou poklesu tranzitní migrace jsou zejména opatření států na hlavním směru tranzitní migrace (především přes Makedonii, Bulharsko, Maďarsko) technického a organizačního charakteru (ploty, kontroly u státních hranic) a dohoda mezi EU a Tureckem. *Při nelegálním pobytu* bylo zjištěno 5309 osob, z nichž se na prvním místě umístili občané Ukrajiny (1 552 osob, tj. 30,8 %) - vykázán nejvyšší meziroční nárůst (+328 osob, tj. +26,8 %), na druhém místě pak občané Ruska (402, tj. 8,0 %) a na třetím místě občané Kuvajtu (336, tj. 6,7 %), kdy

se jedná o lázeňské hosty. Následovali občané Vietnamu (269, tj. 5,3%) a občané Afghánistánu (155, tj. 3,1%), kteří jsou zjišťováni při tranzitní nelegální migraci. **Nejvíce zatíženým teritoriem je KŘP Praha**, kde bylo celkem zjištěno 1 613 osob při nelegálním pobytu (tj. 32,0 % z celkového počtu nelegálně pobývajících osob). Druhé místo ve statistice obsadily útvary Ředitelství SCP (ICP na mezinárodních letištích a přijímací středisko Zastávka u Brna) s 1 062 osobami (tj. 21,1 %). Na dalších místech jsou pak evidována KŘP Ústeckého (767 osob, tj. 15,2 %) a Jihomoravského kraje (492, tj. 9,8 %). Tyto čtyři útvary se na celkovém počtu zjištěných osob při nelegálním pobytu podílí z cca 80 %. Od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2016 bylo **při nelegální tranzitní migraci přes ČR** zjištěno 511 cizinců (2015 - 3294 cizinců). Z uvedeného počtu cizinců bylo 143 občanů Afghánistánu, 120 občanů Sýrie, 82 občanů Iráku a 31 občanů Pákistánu. Celkem 222 osob bylo odhaleno **při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici ČR** (5 mezinárodních letišť na území ČR). V meziročním porovnání došlo ke snížení o 18 osob (tj. -7,5 %). Z hlediska směru převládal směr do ČR (199 osob, tj. 89,6 %). Výčet státních příslušností zjištěných osob je rozmanitý (celkem 47 st. příslušností), kdy se nejvíce jednalo o uprchlíky dle Konvence 1951 (44 osob, osoby cestující z Velké Británie bez platných víz), Ukrajiny (15), Ázerbájdžánu (14), Albánie (14) a Ruska (12). V roce 2016 bylo řešeno celkem 56 osob, které **napomáhaly k nelegální migraci**, a to zejména formou převaděčství. Ve srovnání s rokem 2015 došlo k výraznému snížení počtu, a to o 112 osob (tj. -66,7 %). Důvodem tohoto poklesu je zejména nízký počet tranzitní nelegální migrace a tím minimální počet zjištěných převaděčů (meziroční pokles o 105 osob). Na odhalování trestné činnosti (převaděčství) je nadále kladen velký důraz, mimo jiné, z důvodu hrozby ohrožení života převáděných osob při převozu např. v cisternových železničních vagonech, což je nový trend ve způsobu přepravy nelegálních migrantů. [56]

Dle dostupných dat Ministerstva vnitra ČR vyplývá, že kapacity detenčních míst jsou prozatím, tedy k půlnoci z 9. na 10. dubna 2017 dostatečné, kdy zatímco v Bělé pod Bezdězem je z celkové možné provozní kapacity 90 míst obsazeno jen

33 z nich, tak v obci Vyšní Lhoty je ze 198 míst obsazeno pouze 15 míst. Nejvyšší obsazenost je pak v obci Balková, kdy z 200 míst je ke sledovanému datu 56 obsazených. [57]

6.2 Opatření EU při boji s migrací - hotspoty

Jedním ze základních opatření pro zvládnutí migrační krize ze strany unijních orgánů se stal tzv. ohniskový přístup (angl. hotspot approach). Tento koncept byl Komisí představen v Evropském programu pro migraci z května 2015 a v jeho rámci spolu měly na místě začat spolupracovat Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu (EASO), Frontex a Europol s členskými státy v přední linii na rychlé identifikaci, registraci a snímání otisků příchozích migrantů. Činnosti jednotlivých agentur se měly vzájemně doplňovat, kdy u osob žádajících o azyl mělo být možné okamžitě zahájit azylové řízení, kdy byly nápomocny podpůrné týmy EASO při co nejrychlejším vyřizování žádostí. Frontex pak měl u osob nepotřebujících ochranu pomáhat členským státům při koordinaci návratu nelegálních migrantů. Europol a Eurojust pak měly hostitelským členským státům asistovat při vyšetřování, jejichž cílem bylo rozbít sítě převaděčů a obchodníků s lidmi. Evropská rada schválila na zasedání 25. a 26. června 2015 záměr vytvoření zařízení pro přijímání a prvotní přijetí v členských státech čelících největšímu náporu migrantů, za aktivní podpory odborníků z členských států a Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO), agentury Frontex a Europolu, aby se zajistila rychlá identifikace, registrace a snímání otisků prstů s tím, že toto opatření umožní určit, kdo z migrantů potřebuje mezinárodní ochranu, a kdo nikoliv. Komise se v úzké spolupráci s hostitelskými členskými státy usnesla, že vypracuje do července 2015 plán právních, finančních a provozních aspektů těchto zařízení. Ohniskový přístup pak byl aplikován a zprovozněn do konce roku 2015 ve dvou nejvíce postižených zemích, tedy v Řecku a v Itálii. V Řecku mělo být zřízeno pět hotspotů: na ostrově Lesbos, Chios, Samos, Leros a Kos. Coby místo operačního ústředí byl určen přístav Pireus na pevnině. V Itálii pak mělo být zřízeno šest hotspotů: na ostrově

Lampedusa, v sicilských lokalitách Pozzallo, Porto Empedocle/Villa Sikania, Augusta a Trapani a v přístavu Taranto na jihu kontinentální Itálie. Jako místo operačního ústředí byl pak vybrán sicilský přístav Catania.

Pokud se týká nasazení jednotlivých agentur, tak nejintenzivněji je dlouhodobá účast Frontexu a EASO, kdy míra jejich angažovanosti v souvislosti se zajištěním lidských zdrojů a rozpočtu je u jednotlivých hotspotů odlišná viz Tabulka 12. Samotné zavedení hotspotů se v každém případě pozitivně projevilo v míře registrace migrantů a snímání otisků prstů, kdy podíl migrantů, jejichž otisky prstů jsou uloženy v databázi Eurodac, od září 2015 do ledna 2016 vzrostl v Řecku z 8 % na 78 % a v Itálii z 36 % na 87 %. K 30. 9. 2016 pak Komise informovala, že se jak v Itálii tak Řecku daří provádět registrace a sejmutí otisků u 100 % úřady odhalených migrantů. [40]

Tabulka 11 Hotspoty v Itálii a Řecku - přijímací kapacita a počet expertů vyslaných agenturami k 30. 9. 2016 [40, vlastní zpracování]

ITÁLIE	Přijímací kapacita	Frontex	EASO
Lampedusa	500	24	5
Pozzallo	300	23	4
Taranto	400	22	5
Trapani	400	21	5
ŘECKO	Přijímací kapacita	Frontex	EASO
Lesbos	1 500	175	28
Chios	1 100	106	33

Samos	850	71	17
Leros	1 000	40	18
Kos	1 000	50	19

Výsledky strukturovaných rozhovorů s pracovníky hotspotů

Právě zejména pracovní náplň a osobní zkušenost pracovníků hotspotů byla předmětem prováděných strukturovaných rozhovorů u pěti odborných pracovníků hotspotů, z nichž jeden působil pouze v Itálii, jeden pouze na území Řecka a tři z nich pak jak v Řecku tak v Itálii.

Jak uvedli dotázaní pracovníci hotspotu, tak hlavní podmínkou pro přijetí na pracoviště hotspotu, jsou dobrá komunikativní i písemná úroveň anglického jazyka, dále dobrý fyzický a zdravotní stav, rovněž i dobrá psychická odolnost, časová flexibilita a schopnost pracovat v týmu. Profesionální funkce jsou dle dotázaných pracovníků hotspotu nazývány profily, přičemž všech pět pracovníků hotspotu bylo vyškoleny ve dvou profilech a to registrační odborník a odborník na zjišťování totožnosti a státní příslušnosti migrantů. Pravomoci jsou zde srovnatelné s pravomocemi úředníků toho členského státu EU, ve kterém probíhá registrace. Povinnosti jsou takové, že pracovníci hotspotu musí svědomitě a řádně vykonávat svoji práci. Pokud se týká doby pobytu, tak z České republiky se jedná vždy o dvouměsíční pobyty. Technická vybavenost hotspotu v Itálii a v Řecku je dle provedeného dotazníkového šetření srovnatelná, přičemž hotpoty jsou vybavovány shodnou výpočetní technikou i technickým vybavením potřebným k registraci migrantů. Tato je zakupována z prostředků EU. Pracoviště jsou rovněž podobná, jelikož se jedná o mobilní kontejnery-pracovní domky, někdy je toto místo řešeno kanceláří, vždy záleží na konkrétním umístění registračního místa (přístavní doky, průmyslové objekty ve městě, komerční prostory). Každý hotspot

je uzavřené režimové pracoviště s nepřetržitým dohledem ozbrojených složek (policie a armáda), lékařskou službou a službou první pomoci. Jednotlivé prostory jsou rozděleny na několik částí a to místo pro registraci, oddělením pro delší pobyt imigrantů (tyto jsou rozděleny na mužskou a ženskou část, část pro mladistvé bez rodičů), společenská místnost-jídelna, herna, sociální zázemí (WC, prádelny). Dále se v registračním místě nachází kanceláře humanitárních organizací a dalších organizací starající se o dodržování lidských práv, dále pak organizace pro pomoc při vyřizování žádost o azyl. Pracoviště místních úřadů (cizinecká policie, migrační policie). Informovanost o pracovních povinnostech je zajišťována několikadenním školením před zahájením každého pracovníka v hotspotu. Věkové složení pracovníků je smíšené a to od 20 - 55 let. Většinou se jedná, podle velikosti registračního místa o 20 až 30-ti členné týmy.

Technické vybavení je ve všech registračních místech shodné a sestává ze záznamové techniky (fotoaparáty, videokamery), elektronických zařízení na snímání otisků rukou a prstů, počítačové techniky a internetového připojení. Při registraci je nutno nejprve zajistit prvotní lékařské vyšetření. Následuje bezpečnostní prohlídka, dále probíhá focení každého migranta s přiřazením pořadového čísla a označením registračního místa. Jako další v řadě, v případě, že imigrant nemá doklady, je zjišťována skutečná totožnost a národnost. Poté jsou jim vzaty otisky rukou a prstů a je vytvořena tzv. registrační karta, kde je spárována fotografiemi, otisky a osobními údaji každého migranta. Registrační místo je střežené režimové pracoviště, kde se nepřetržitě střídají směny zajišťující hladký průběh registrací příchozích. Podle toho kterého profilu zařazení každý jednotlivý pracovník plní úkoly a povinnosti dané mu jeho profilem.

Hotspoty jsou primárně zařízení, kde se nachází mezinárodní skupiny vyškolených expertů, kteří mají přetíženým úřadům v Itálii a Řecku pomáhat s rychlou identifikací, sejmutím otisků prstů a registrací tisíců přicházejících

migrantů. Azylové řízení neprobíhá přímo v hotspotu. Po registraci jsou migranti převáženi do azylových táborů, kde čekají na vyřízení žádosti.

Za **silné stránky** považují pracovníci hotspotu zejména urychlení procesu registrace a evidenci nelegálních běženců. Dále dobře fungující zařízení na základě koordinace práce celého registračního týmu a dalších spolupůsobících pracovníků. Velikost středisek a mnohdy malé prostory pro práci se řadí ke **slabým stránkám** současných hotspotů a to jak v Řecku, tak v Itálii.

Navýšením počtu registračních úředníků ze strany členů EASO, EBCGT, Europol a dalších organizací EU je urychlen proces registrace tím, že zefektivňují práci místním přetíženým azylovým úředníkům, kteří již dostávají jednotlivé žádosti rozděleny podle zemí původu migrantů a podle dalších kritérií. Je bezpečně určena totožnost a národnost jednotlivých migrantů, rovněž tak jsou pro ně soustředěny veškeré dostupné informace, které jsou určující pro získání azylu v nějakém členském státě EU. Dotázaní shodně uvedli že, jelikož pracovníci jednotlivých úřadů pracují na jednom místě, je informovanost a provázanost, vzájemná koordinace a spolupráce na vysoké úrovni. O předávání informací se starají k tomu pověřeni pracovníci z jednotlivých zúčastněných úřadů a tito si následně podle vzniklé situace koordinují spolupráci a další postupy. Veškerá evidence migrantů je jak v Řecku, tak Itálii online vyhodnocována ve všech dostupných informačních systémech, tudíž je obratem zjištěno, zda je vedeno pátrání, zda již nebyl uprchlík registrován v jiném hotspotu nebo jiném členském státě. Rovněž jsou přítomni vyškolení experti na ověřování pravosti dokladů a předložených písemných dokumentů, rodilý mluvčí, kteří významně spolupracují se zainteresovanými úřady. V případě zjištění jakýchkoliv nesrovnalostí, jsou tyto obratem řešeny s příslušnými úřady. Následné vyhoštění je zajišťováno ze strany místní cizinecké policie. Součinnost jim poskytují rovněž složky EBCGT, které disponují potřebnými lidskými zdroji i technikou.

Zatímco jeden dotazovaný odborný pracovník působící pouze v Itálii by na samotných hotspotech nic neměnil, zbylí čtyři odborní pracovníci vyzdvihli problém s nedostatečnou velikostí středisek a malých prostor pro práci. Hotspoty byly navíc zřizovány pomaleji, než se plánovalo, a jejich současná přijímací kapacita je stále nedostatečná. Hotspoty, zejména na Lesbu, Chíu a Samu, jsou značně přeplněné, neboť na řecké ostrovy přichází více migrantů, než z nich odchází. Materiální podmínky v táborech (kvalita jídla, nedostatek pokrývek a nedostatek soukromí, neodpovídající přístup k lékařské péči, nedostatek vody).

6.3 Návrhy změn ke zlepšení současného stavu PČR ve vztahu k migrační vlně velkého rozsahu na základě vyhotovené SWOT analýzy

V souvislosti s nízkou jazykovou vybaveností policistů ČR navrhujeme zajištění školení s rodilými mluvčími a časté vysílání policistů do zahraničí a využití možnosti účasti na zahraničních misích (ochrana hranic, práce na hotspotech).

Z důvodu neznalosti kultury a zvyků uprchlíků doporučujeme možnost zvýšené spolupráce a zapojení do procesu s vybranými neziskovými organizacemi např. ADRA, které mají zkušenosti ze zahraničí například v souvislosti s poskytováním humanitární pomoci.

Jsme toho názoru, že je nezbytné zajistit kompatibilitu komunikačních prostředků PČR a AČR při prováděných opatřeních v zájmu zefektivnění vzájemné spolupráce v rámci EU v souvislosti se zajišťováním bezpečnostní politiky

6.4 Návrh změn ke zlepšení současného stavu v zabezpečování možných úkolů AČR v oblasti zajišťování vnitřní bezpečnosti pomocí SWOT analýzy

Důvodem pro časté nasazování AČR je to, že vláda ČR disponuje touto vojenskou silou, která je v relativně krátké době připravena k nasazení (stanovené doby pohotovosti jednotlivých sil a prostředků). Dalším důležitým faktorem je, že stát nemusí vynakládat další značné finanční prostředky na jiné síly a prostředky. Trendem je využívat všechny dostupné schopnosti, přestože jde primárně o sféru využívání nevojenských schopností. Vojenské schopnosti jsou zpravidla určeny pro to, aby čelily vnějšímu vojenskému ohrožení, ale pokud jsou k dispozici, tak je racionální je využít. Hlavním úkolem AČR je „připravit se k obraně suverenity a územní celistvosti ČR a bránit ji před vnějším napadením“, přesto může být AČR nasazena také k záchranným pracím a na likvidaci živelních katastrof. Proto také jedna z rolí a funkcí, definovaná „Bílou knihou o obraně“, jednoznačně předpokládá podporu civilních orgánů. To umožňuje nasazení k podpoře integrovaného záchranného systému při záchranných a likvidačních pracích zejména mechanizovaných, motorizovaných, ženijních, chemických a zdravotních jednotek a pěších jednotek AZ. Úloha a význam činnosti AČR při řešení krizových situací na území ČR se bude s ohledem na negativní vývoj bezpečnostního prostředí i nadále zvyšovat a bude narůstat poptávka či požadavek na využívání jejich schopností. AČR musí být připravena k rychlému a efektivnímu poskytnutí svých schopností zejména ve prospěch PČR a IZS.

Pro zjištění návrhů a zlepšení pro efektivnější využití sil a prostředků AČR v souvislosti s hrozbou migrační vlna velkého rozsahu bylo postupováno pomocí metody SWOT analýzy, přičemž navrhuje níže uvedená doporučení v oblasti zákonů:

- Provést úpravu v Ústavě ČR, článku 43 - zrušit podmínky uvedené v odstavci (4) a, b, c.

- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky řeší povolávání vojáků, příslušníků Vězeňské služby ČR a Celní správy ČR k plnění úkolů policie - v tomto zákoně se v § 22 pojednává o vojácích, příslušnících Vězeňské služby ČR a Celní správy ČR. Navrhují sladit úroveň povolávaných sil v zákoně (institucionální rámec).
- Chybí vojenský předpis nebo manuál pro plnění úkolů ve prospěch PČR - doporučujeme proto, aby AČR v součinnosti s PČR zpracovala manuál popisující úkoly a činnost příslušníka AČR při posílení PČR a plnění úkolů PČR, který bude vycházet ze zákona o PČR, trestního zákona a trestního řádu a bude obsahovat základní informace.

V září roku 2015, kdy migrační vlna z arabských zemí přes Balkán a Rakousko do Německa dosahovala vrcholu, proběhlo na česko-rakouské hranici společné cvičení PČR a AČR s tematikou zabezpečení státní hranice a omezení migrace pod názvem „MIGRACE 2015“. Na toto společné cvičení navazovalo ve dnech 9. října 2015 – 13. října 2015 cvičení „UŽOVKA 2015“, které AČR provedla z důvodu provedení rekognoskace prostorů v Jihomoravském a Jihočeském kraji (příjezdových komunikací, pozorovacích stanovišť technických prostředků průzkumu) a logistického zabezpečení k plnění stanovených úkolů a systému velení a řízení. Dalším přípravným cvičením souvisejícím s "fiktivním" nařízením vlády ČR o dočasném znovuzavedení ochrany vnitřních hranic ve stupni 1 operačního odboru PP ČR pak bylo součinnostní cvičení Policie ČR a Celní správy ČR "VLNA". V průběhu cvičení byly zjištěny problémy s velením při přetížení elektroinstalace na velitelském stanovišti 3. řídicí úrovně; výpadky proudu při náhlém zatížení zásuvek; nedostatečné obsazení velitelského stanoviště řízení 3. úrovně; absence mobilních zařízení pro snímání daktyloskopických otisků, které dokážou na místě porovnat otisk prstu cizince s již existující databází. Dalším zjištěným problémem se ukázalo být propojení jednotlivých centrálních databází s koncovými stanicemi používanými v registračních místech. Při procesu registrace na vstupním shromaždišti osob bylo při cvičení zjištěn nedostatečný počet

hygienických zařízení a nedostatek zdravotního personálu. Obecně je pro optimalizaci procesu registrace možné navrhnout vytvoření RIS (evidence osobních údajů, průběhu registračního procesu, rodin, foto) v případě využití RIS vybavit každé pracoviště RM odpovídající výpočetní technikou s připojením k síti MV. Počítat s navýšením SaP (policisté - eskorty, ostraha, materiál - velkokapacitní stany, zábrany, mobilní WC, autobusy a odpadové hospodářství). Dále doplnit OCP KŘP Jčk čtyřmi kusy mobilních zařízení pro lustraci osob (PSION) pro účely RM. Registrační formulář by měl nahrazovat dokumenty tak, aby úkony byly co nejrychlejší a nedocházelo k duplikování informací, přičemž originál formuláře bude předáván s osobou příslušnému organizačnímu článku k dalšímu opatření a na RM zůstane jen jeho kopie.

AČR nedisponuje dostatečným množstvím materiálu k plnění úkolů ve prospěch PČR a IZS (spojovací prostředky, dalekohledy, přístroje pro noční vidění, donucovací prostředky, ženijní nářadí, ochranné pomůcky apod.), doporučujeme proto zabezpečit doplnění materiálem ve spolupráci se složkami IZS, s hejtmanem kraje, orgány státní správy a samosprávy, ostatními rezorty. PČR poskytne vojákům rukávové pásky, reflexní vesty s označením „POLICIE“, obušky, pouta, dozimetry, spojovací prostředky.

Nenaplněnost a nižší kvalita velitelského sboru u jednotek AZ by mohla lépe řešit doporučením, aby byla služební místa velitelského sboru u AZ prioritně obsazovat bývalými vojáky z povolání.

Pro zabezpečení systému vzdělávání personálu v oblasti bezpečnosti a krizového řízení (informace o měnící se bezpečnostní situaci ve světě, Evropě a České republice) přijmout opatření k systémové přípravě personálu. Provádět přednášky v součinnosti se složkami IZS a PČR zaměřené na bezpečnost, KŘ, základní činnosti, povinnosti a oprávnění policisty, použití donucovacích

prostředků a zbraně v souladu se zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

V souvislosti se zanedbanou a nedostačující infrastrukturou navrhujeme optimalizovat a provést rovnoměrné rozmístění SaP AČR na území ČR v závislosti na dostupnosti finančních prostředků. Chybějící přítomnost bojového útvaru AČR na teritoriu způsobuje nedoplněnost TP stávajících složek, nenaplněnost jednotky AZ, zdlouhavé nasazení SaP AČR při MaKS. Zpracovat projektovou dokumentaci a investovat do nemovité infrastruktury adekvátní finanční prostředky. V souvislosti s nedostatečnými ubytovacími a stravovacími kapacitami AČR bylo navrženo, že by ředitelé KVV měli úzce spolupracovat se složkami uvnitř rezortu (AS-PO, AHNM, VLRZ, SOVZ) a s hejtmany, KÚ, ORP, OÚ, KŘ PČR, HZS ČR, školami, restauracemi a penziony při zabezpečení ubytovacích a stravovacích kapacit. Ř KVV by mělo dále vést permanentně přehled o možných ubytovacích a stravovacích kapacitách na území kraje.

Doporučujeme zvýšit počet provádění součinnostních cvičení AČR se složkami IZS i PČR v masovějším měřítku s cílem lépe prověřit schopnost plnění úkolů společnými silami (velení a řízení, personál, technika, materiál). Dále navrhnout efektivní systém sdílení a výměny informací v rámci mezirezortní spolupráce a zpravodajských služeb. a doplnit nasazené SaP AČR spojovacími prostředky od AKIS, ve smíšených hlídkách využívat spojovací prostředky PČR, případně provést doplnění prostředků od HZS ČR.

V typovém plánu navrhujeme zejména dostatečné využití sil a prostředků a rozšířit tak roli armády, Hasičského záchranného sboru - např. rozvinutí táborů humanitární pomoci, státní správa hmotných rezerv - více materiálu a techniky. Dále doporučujeme zvýšit spolupráci s neziskovými organizacemi typu ADRA, neboť jejich zaměstnanci umí jazyk a disponují celou řadou zkušeností ze zahraničí. Rovněž navrhujeme soustředit se na zlepšení vybavenosti příslušníků

PČR - jazyk, technika, multikulturní příprava, mobilní prvky pro evidenci. Dále navrhujeme, aby obce a města zřizovala tábory pro imigranty, jako je tomu v zahraničí.

6.5 Nadnárodní spolupráce z důvodu migrační krize mezi ČR a vybranými státy a jejich postupy pro zvládnání migrační krize

Česko-německá spolupráce v oblasti migrace

Z důvodu migrační krize chtějí česká a německá strana personálně posílit kontaktní česko-německá policejní centra, která jsou v bavorském Schwandorfu a Petrovicích na Ústecku od roku 2007, kdy se součástí schengenského prostoru bez vnitřních hranic stala rovněž Česká republika. V centrech pracují desítky policistů z ČR. Centra jsou zásadní pro výměnu informací. Vyjádřil se tak policejní prezident Tomáš Tuhý, který se ve Zbirohu účastnil slavnostního otevření takticko-lezeckého výcvikového trenažéru. Při startu mělo kontaktní centrum ve Schwandorfu celkem 16 českých policistů, kteří kromě koordinace práce spolupracují například při pátrání po lidech a odcizených vozech. Kromě Schwandorfu a Petrovic, které komunikují se Saskem, fungují dvě česko-polská centra, jedno je česko-rakouské a česko-slovenské. Podle Tuhého jsou základním prostředkem pro komunikaci se zahraničím, především komunikace s Německem je vedena přes tato pracoviště. *"Jsou zcela zásadní ... Počítáme s rozšiřováním kapacit na mezinárodní problematiku. Centra mají v budoucnu potenciál, který bude využitelný pro řešení situací, které dnes vládnou Evropou a světem,"* uvedl Tuhý. Mezinárodní spolupráce patří mezi priority policie. Ve všech centrech je zatím dostatečný počet policistů. *"Ale říkáme, že s přibývajícím agendou, která souvisí například s migrační krizí, budou tato pracoviště posilovaná,"* uvedl Tuhý. Zvýší se počty českých i německých policistů. Loni v říjnu řekl bavorský ministr vnitra Joachim Herrmann na setkání s českým protějškem, že by chtěl centra posílit, protože přináší důležité informace, například o drogách. *"Budeme reagovat i v návaznosti na kroky německé policie. V tuto*

chvíli vnímáme, jak významně je vytižena kvůli zátěži uprchlíků," uvedl Tuhý. Proto existuje takzvaná česko-bavorská i česko-saská pracovní policejní skupina, které se při pravidelných setkáních účastní ředitelé jednotlivých krajů i zástupci Policejního prezidia. Centra, která financuje česká i německá strana, jsou začleněna do struktury kraje, kde působí. Schwandorfské spadá pod odbor mezinárodní spolupráce plzeňského ředitelství. *"Migrační krize povzbuzuje zájem českých mladých mužů a žen stát se policisty"*, řekl policejní prezident Tomáš Tuhý. Potvrdil, že v průběhu roku 2017 chce policie zvýšit stavy o 850 lidí. Nová tabulková místa jsou součástí již dříve zveřejněného plánu rozvoje činnosti policie. Nábor 850 lidí je rekordní za poslední roky. Pro rok 2017 plánuje policie podle něj přijmout více než tisícovku policistů. *"Takže celkem bychom chtěli, což je záměr, který prosazujeme společně s ministerstvem vnitra, aby do konce roku 2020 přibylo čtyři tisíce tabulkových míst,"* uvedl Tuhý. K polovině února 2017 bylo v policii 40 200 míst. Už na konci loňského roku, při řešení migrační krize, vláda schválila nové tabulkové pozice na problematiku migrace a 140 nově vytvořených míst bylo reakcí na problémy kolem muničních skladů po výbuchu ve Vrběticích. V Plzeňském kraji, který Tuhý navštívil, ale i v ostatních krajích by se měly podle policejního prezidenta letos zvýšit počty o desítky tabulkových míst, v průměru kolem 50 na kraj. Každý region si je bude moci rozdělit podle priorit a problematik, které ho trápí. Kraje dostaly z centra analýzy o dopadech drogové kriminality, hospodářské trestné činnosti, terorismu i migrace. Policie dále zvýšila o zhruba deset lidí stavy na odděleních v Plzeňském a Středočeském kraji v okolí bývalého vojenského prostoru Brdy, který byl od ledna 2016 zrušen. [59]

Spolupráce ČR s Makedonií a Maďarskem

V Maďarsku došlo v souvislosti s migrační krizí k veřejné politické diskusi i k legislativním změnám. Maďarsko schválilo po politické diskusi novelu zákona o ozbrojených silách na podzim roku 2015. Podle uvedené novely mohou být ozbrojené síly použity k řešení otázek vnitřní bezpečnosti způsobených migrační

krizí pro účely: ostrahy hranic a úkolů, které jsou standardně řešeny pohraniční stráží a policií, ke zvládnutí masových migračních toků a k obnově pořádku a zamezení násilí, které mohou narušit ochranu státních hranic Maďarska.

Ministr vnitra v červenci 2016 vládu informoval o žádosti Makedonie a Maďarska o vyslání dalších českých policistů, kteří by v těchto zemích pomáhali s ochranou hranic před nelegální migrační vlnou. Česká republika se žádostem rozhodla vyhovět. S ohledem na přání obou partnerů prodlouží současný kontingent 40 policistů svou pomoc v Makedonii až do 11. září 2016. Do Maďarska by pak během září 2016 mělo vyjet 50 příslušníků Policie ČR. *„Makedonie prokazuje ostrahou balkánské cesty Evropě výraznou službu, poskytnutí policejní podpory ČR proto beru jako automatickou pomoc partnerovi. Totéž platí i o Maďarsku. Mezinárodní spolupráce a pomoc pro nás má hluboký význam,“ uvedl ministr vnitra Milan Chovanec s tím, že v případě Makedonie půjde už o čtvrté, v případě Maďarska o druhé vyslání policistů. Kromě těchto států ČR obdobnou pomoc v regionu vloni i letos poskytla také Slovinsku. Hlavní náplní mise v Makedonii je dohled nad územím na hlavní balkánské migrační trase do EU, především u hranice mezi Makedonií a Řeckem. Čeští policisté poskytují makedonské policii pomoc také v uprchlickém táboře u města Gavgelija. V případě Maďarska jde o úzkou spolupráci v rámci zemí V4, společné maďarsko-české policejní hlídky pomáhaly s ostrahou schengenské hranice v Maďarsku už v roce 2015.“* ^[60]

Policejní mise v Maďarsku, Makedonii a Slovinsku

Slovinsko – březen až duben 2016 – 20 policistů

Makedonie – březen až duben 2016 27 policistů

Úkoly policistů na misích – ve společných hlídkách s policisty daných zemí dohled nad veřejným pořádkem v dočasných tranzitních táborech, střežení zelené hranice a provádění kontrolní činnosti v hraničním pásmu, bezpečnostní prohlídky osob a věcí, doprovody uprchlíků, pomoc při řešení bezpečnostních problémů

vyvolaných migrační vlnou. Při výkonu služby jsou čeští policisté ve služebním stejnokroji a se zbraní. Využití terénních vozidel, termovizí, a to jak ručních tak ve vozidlech.

Pracovní režim při ochraně schengenských hranic, konkrétně v Makedonii, na makedonsko-řeckých hranicích:

- mise vyslána na dva měsíce v počtu 40 policistů, z toho jeden vedoucí kontingentu a jeden jeho zástupce
- na místě 12-ti hodinové pracovní směny, vždy denní, noční a pak dva dny volna
- vždy trojčlenné hlídky, dva Češi a jeden makedonský pohraniční policista jako velitel hlídky
- výkon služby v pracovním stejnokroji vz. 92 s označením hodnosti, nápisem Policie, ale bez služebního čísla, ozbrojeni služební pistole, pouta, obušek a kasr, požívaná služební vozidla Policie ČR
- v nočních hlídkách používány ruční termovize
- před začátek každé směny provedena na místní policejní stanici instruktáž, rozdělení hlídek, určení typu služby

Typy služeb:

- zastavování vytipovaných vozidel a provádění jejich kontrol za nepřevážejí uprchlíky
kontrola železničního přechodu Makedonie - Řecko, kontrola vlaků (osobních i nákladních a to zevnitř i z venku)
motorizovaná kontrola příhraničních obcí (pohyb osob, kontrola opuštěných domů)
- nepravidelné kontroly státních hranic pěšími hlídkami v případě potřeby dohled nad veřejným pořádkem v uprchlickém táboře ve měst Gevgelia

Po skončení směny jsou nahlášeno vedoucímu kontingentu výsledky, ty jsou pak dále předávány do ČR. V případě záchytu uprchlíků v průběhu směny, povolána na místo makedonská pohraniční policie, která uprchlíky převzala a odvezla do zajišťovacího tábora ke zjištění identifikace a dalších úkonů. Čeští policisté žádné úkony se zajištěnými uprchlíky neprovádějí. Nutnost dodržovat postupy dle místních právních předpisů.

6.6 Možné návrhy moderních postupů pro zefektivnění sil a přijetí opatření vedoucích k minimalizaci dopadů migračních vln velkého rozsahu pro ČR

Jak vyplynulo z provedených strukturovaných rozhovorů, hotspoty jsou vybavovány shodnou výpočetní technikou i technickým vybavením potřebným k registraci migrantů, které sestává ze záznamové techniky (fotoaparáty, videokamery), elektronických zařízení na snímání otisků rukou a prstů, počítačové techniky a internetového připojení. Veškerá evidence migrantů je jak v Řecku, tak Itálii online vyhodnocována ve všech dostupných informačních systémech, a tudíž je obratem zjištěno, zda je vedeno pátrání, zda již nebyl uprchlík registrován v jiném hotspotu nebo jiném členském státě a jsou zde přítomni vyškolení experti na ověřování pravosti dokladů a předložených písemných dokumentů, rodilí mluvčí, kteří významně spolupracují se zainteresovanými úřady. Naopak při prováděných cvičeních v ČR byly i přes využití nejmodernější techniky zjištěny nedostatky spojené s problémy s velením při přetížení elektroinstalace na velitelském stanovišti 3. řídicí úrovně; výpadky proudu při náhlém zatížení zásuvek a absence mobilních zařízení pro snímání daktyloskopických otisků, které dokážou na místě porovnat otisk prstu cizince s již existující databází. Dalším zjištěným problémem se ukázalo být propojení jednotlivých centrálních databází s koncovými stanicemi používanými v registračních místech.

Obecně je pro modernizaci procesu registrace možné navrhnout vytvoření registračního informačního systému s možností jednotné evidence osobních údajů,

průběhu registračního procesu, rodin a fotografií. Pokud by takovýto systém byl využit, je pak nutné vybavit každé pracoviště registračního místa odpovídající výpočetní technikou s připojením k síti MV, jinak by registrační místa postrádala svůj význam, neboť by mohlo docházet k nelegální migraci nebezpečných osob. Zcela nezbytná je tedy provázanost registračního procesu v nadnárodní úrovni, aby bylo možné sledovat pohyby nelegálního migrantů bez možnosti jejich opakované registrace na neregulérní doklady a listiny.

V souvislosti s technickým vybavením PČR doporučujeme vzhledem k rychlému vývoji technologií vybavit PČR drony pro možné monitorování pohybu migrantů např. v těžko přístupném terénu. Drony jsou velmi prospěšné z důvodu možnosti nést kameru, termovizi nebo systém pro noční vidění.

6.7 Zodpovězení výzkumných otázek

V práci byly formulovány dvě výzkumné otázky:

1. Je Česká republika na krizovou situaci migrační vlna velkého rozsahu z pohledu současných sil, prostředků a dodržovaných postupů činností dostatečně připravena?

2. Existují určité rezervy, které by mohly současnou připravenost České republiky na krizovou situaci migrační vlna velkého rozsahu zefektivnit?

Ad 1. Česká republika se na krizovou situaci migrační vlna velkého rozsahu soustavně připravuje a pracuje na svých zlepšeních. Je třeba zvýšit počet nácvikových akcí, kdy je nutná součinnost PČR, AČR a CS ČR, aby se ještě vyladily dosavadní problémy. Z provedených nácvikových akcí vyplynulo, že ČR je na bezpečnostní situaci migrační vlna velkého rozsahu připravena, nicméně by pro její rychlejší zvládnutí by bylo vhodné provést několik zlepšovacích opatření.

Ad 2. Z práce vyplývá celá řada doporučení, která umožní lepší zvládnutí vzniklé krizové situace migrační vlna velkého rozsahu:

Doporučujeme navýšit personální zdroje, zajistit velkokapacitní stany, zabezpečit odpadové hospodářství a zdravotní personál; dovybavit pracovišť o vlastní PC a vytvořit jednotný registrační informační systém a zajistit dostatek prostředků výpočetní techniky a multifunkčních zařízení. Za slabé stránky je rovněž považována omezená schopnost efektivního vymáhání práva zranitelnost správního procesu legální migrace a souvisejících oblastí (snížená schopnost efektivní identifikace migranta bez dokladů popř. s padělanými doklady) - otázka možnosti vyloučení individuálních žádostí s ohledem na bezpečnostní důvody; omezená schopnost zajistit integraci cizinců pobývajících na území (vymahatelnost a monitoring povinné školní docházky); zneužívání a zneužitelnost azylového systému pro nelegální migraci do ČR/EU a nejednotné a nesystematické ukládání trestu vyhoštění soudy; nedůsledné navrhování uložení trestu vyhoštění státními zástupci.

7 ZÁVĚR

Na migraci je třeba se dívat komplexně, neboť představuje dynamický proces, který má společenské a ekonomické dopady celosvětového rozsahu. Česká republika prozatím migrační vlnou nebyla příliš zasažena, neznamená to však, že se jí netýká. Vstup, pobyt a integrace cizinců na našem území jsou procesy s možnými pozitivními i negativními důsledky pro českou společnost, které jsou do značné míry závislé na aktivním a flexibilním přístupu České republiky.

Z důvodu nestálého politického prostředí na Blízkém východě a stále probíhající četné migrace napříč Evropou je třeba se dostatečně připravit na možnost vzniku bezpečnostní situace migrační vlna velkého rozsahu, která je předmětem této práce právě pro svou aktuálnost a reálnou hrozbu. V teoretické části tak byly nejprve popsány zásadní pojmy s migrací a jejím vývojem na území České republiky související, byly blíže analyzovány příčiny migrace a její dopady na současnou tvář Evropy a jejích členských států a v souvislosti s vlastním cílem práce byla podrobně popsána bezpečnostní hrozba migrační vlna velkého rozsahu v rámci České republiky včetně rozboru platné legislativy v návaznosti na migrační evropskou migrační politiku a migrační politiku České republiky. Praktická část práce řešila pomocí dotazníkového šetření problematiku hotspotů a dále síly a prostředky České republiky v souvislosti se zvládnutím krizové situace migrační vlna velkého rozsahu, které byly následně vyhodnoceny pomocí SWOT analýzy. Důraz byl kladen na zjištění připravenosti České republiky a příslušných odpovědných orgánů na řešení této situace a navržení zefektivnění pomocí přijetí opatření, které povedou k minimalizaci dopadů migračních vln velkého rozsahu pro Českou republiku se zaměřením na PČR a AČR.

Cílem práce tak bylo v teoretické části analyzovat současnou problematiku související s migrační vlnou velkého rozsahu v České republice se zaměřením na zhodnocení současných sil a prostředků využitelných pro bezpečnostní opatření při krizové situaci migrační vlna velkého rozsahu a navržení konkrétních opatření, která povedou k jejich zefektivnění. V praktické části práce měly být analyzovány postupy pro využití sil a prostředků při realizaci opatření při krizové situaci

migrační vlna velkého rozsahu, přičemž byly tyto postupy pomocí SWOT analýzy doplněny o dosavadní policejní praxí vybraných států EU. Výsledkem práce měl být návrh pro zefektivnění použití sil a prostředků a také přijetí opatření vedoucích k minimalizaci dopadů migračních vln velkého rozsahu pro Českou republiku. Obě formulované otázky byly na základě získaných a analyzovaných informací zodpovězeny, cíl práce byl tedy naplněn.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Zkratka	Její význam
AČR	Armáda České republiky
BIS	Bezpečnostní informační služba
BRK	Bezpečnostní rada kraje
BRO	Bezpečnostní rada obce
BRS	Bezpečnostní rada státu
CPIC	Centra na podporu integraci cizinců
ČR	Česká republika
EASO	Evropský podpůrný azylový úřad
ECDC	Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí
EKO	Ekonomický odbor Ministerstva vnitra
EU	Evropská unie
FRONTEX	Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie
HZS ČR	Hasičské záchranné sbory České republiky
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci

KS	krizová situace
KŠ	krizový štáb
MF	Ministerstvo financí
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MO	Ministerstvo obrany
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MV	Ministerstvo vnitra
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
NNO	Nevládní neziskové organizace
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky MV
OP	Odbor personální MV
OPF	Odbor programového financování MV
OPITK	Odbor provozu informačních technologií a komunikací MV
OT PR	Odbor tisku a public relations MV
OZZ	Odbor zdravotnického zabezpečení MV
PČR	Policie České republiky

PHM	pohonné hmoty
PoS	pobytové středisko
PřS	přijímací středisko
ŘSCP	Ředitelství služby ciznické policie
SBS	soukromá bezpečnostní služba
SCP	Služba cizinecké policie
SIC MV	Situační a informační centrum MV
SOC	Společné operační centrum
SSHM	Státní správa hmotných rezerv
SUZ	Správa uprchlických zařízení MV
TP	typový plán
ÚKŠ	Ústřední krizový štáb
ÚOOZ	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu
ÚZSI	Úřad pro zahraniční styky a informace
WHO	Světová zdravotnická organizace
ZS MV	Zařízení služeb MV
ZÚ	zastupitelský úřad

ZZ MV zdravotnické zabezpečení MV

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Migrace. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/>
- [2] DRBOHLAV, Dušan a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku*. Praha, 2010. ISBN 978-80-7419-039-1.
- [3] BARŠOVÁ, A., P. BARŠA. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3875-6.
- [4] KUČERA, M. *Populace České republiky 1918-1991*. Praha, Česká demografická společnost, 1994. ISBN 80-901674-7-0.
- [5] KUBŮ, E., J. PÁTEK. *Mýtus a realita hospodářské vyspělosti Československa mezi světovými válkami*. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-71847-16-X.
- [6] SRB, V. *1000 let obyvatelstva v českých zemích*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0712-3.
- [7] Zpráva výboru sociálně-politického k usnesení poslanecké sněmovny o vládním návrhu zákona o ochraně domácího trhu práce. 1928. *Senát Národního shromáždění R. Čs.*, tisk 590. [online]. [cit. 2017-02-14]. Dostupné z: http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/2vo/tisky/T0590_00.htm
- [8] Usnesení poslanecké sněmovny o vládním návrhu zákona (tisk 2842) o pobytu cizinců (tisk 2848). 1935. *Senát Národního shromáždění R. Čs.*, tisk 1464. [online]. [cit. 2017-02-14]. Dostupné z: http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/tisky/T1464_00.htm
- [9] HORÁKOVÁ, M. *Legal and illegal Labour Migration in the Czech Republic: Background and Current Trends*. *International Migration Papers*, č. 32. 2000. Geneva: International Labour Organization.

- [10] JANSKÁ, E., D. DRBOHLAV. Re-emigration and Integration of Volhynian and "Chernobyl" Czechs in the Czech Republic. 2000. *Acta universitatis Carolinae Geographica* 34 (1): 123-134.
- [11] PAVELČÍKOVÁ, N. Romové v českých zemích v letech 1945-1989. 2004. Praha: ÚDV. ISBN 80-86621-07-3.
- [12] OTČENÁŠEK, J. Řekové a řečtí etničtí Makedonci v České republice. 2003. Pp. 273-292 in Z. Uherek (ed.) *Integrace cizinců na území České republiky. Výzkumné zprávy a studie vytvořené na pracovišti Akademie věd České republiky na základě usnesení vlády České republiky č. 1266/2000 a 1360/2001.* Praha: Akademie věd České republiky
- [13] FIALA, T., J. KUNC, V. TOUŠEK. Aktuální trendy v zaměstnávání cizinců na trhu práce v ČR. 1999. Pp. 45-50 in D. Borecký (ed.). *Geografie XI. Část A. Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, svazek 145, řada přírodních věd č. 22.* Brno: Masarykova univerzita.
- [14] PROKOP, R., O. ŠRAJEROVÁ, K. SOMMER, E. GÍMEŠ. Slováci v České republice po roce 1945. 1998. Praha: GAC, *Aplikovaná sociologie*
- [15] HOLÁ, B. Cizinci v ČR - regionalizace dat a další problémy a výzvy. 2007. Příspěvek prezentovaný na XXXVII. konferenci České demografické společnosti, Olomouc, 23.-24.5., 2007. [online]. [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cizinci_v_cr/\\$File/bohdana_hola.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cizinci_v_cr/$File/bohdana_hola.pdf)
- [16] Migrace - historický přehled. *European Commission*. [online]. Praha, 2016 [online]. [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/czech-republic/node/22_en
- [17] Příčina imigrační krize? Evropa bez hranic. Tvrdí britská ministryně vnitra. *Securitymagazin.cz* [online]. 2015 [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://www.securitymagazin.cz/zpravy/pricina-imigracni-krize-evropa-bez-hranic-tvrdi-britska-ministryne-vnitra-1404046273.html>

- [18] Zaorálek: Zeman i Klaus příčiny migrační vlny silně zjednodušují. *Česká televize* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017- 02-19]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1650145-zaoralek-zeman-i-klaus-priciny-migracni-vlny-silne-zjednodusuji>
- [19] NEČÁSKOVÁ, P. Británie chce zamezit zneužívání sociálních dávek migranty z EU, řekl premiér Cameron. *Český rozhlas* [online]. Praha, 2014 [cit. 2017- 02- 19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/britanie-chce-zamezit-zneuzivani-socialnich-davek-migranty-z-eu-rekl-premier-cameron--1425978
- [20] UZEL, R. SVĚT: Demografické příčiny současné migrace. *Neviditelný pes - Lidovky.cz* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017- 02- 19]. Dostupné z: http://neviditelnypes.lidovky.cz/svet-demograficke-priciny-soucasne-migrace-fk9-/p_zahranici.aspx?c=A150905_215926_p_zahranici_wag
- [21] PEHE, J. Uprchlíci: hledá se viník - Jiří Pehe. *Novinky.cz* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017- 02- 19]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/komentare/368166-komentar-uprchlici-hleda-se-vinik-jiri-pehe.html>
- [22] Německé tajné služby varují: "Rusko chce destabilizovat Evropu a zneužívá uprchlickou krizi". *Securitymagazin.cz* [online]. 2016 [cit. 2017- 02-19]. Dostupné z: <http://www.securitymagazin.cz/zpravy/nemecke-tajne-sluzby-varuji-rusko-chce-destabilizaci-v-evrope-a-zneuziva-uprchlickou-krizi-1404049514.html>
- [23] PUŠKÁŠ, Š. Fico si umývá ruky: Za situáciu v Líbyi, Iraku a Sýrii vraj zodpovednosť nenesieme. *Aktualne.atlas.sk* [online]. Bratislava, 2015 [cit. 2017- 02- 19]. Dostupné z: <https://aktualne.atlas.sk/fico-si-umyva-ruky-za-situaci-u-v-libyi-iraku-a-syrii-vraj-zodpovednost-nenesieme/slovensko/politika/>
- [24] Zuma blames European bombing for Libyan refugee crisis. *Timeslive.co.za* [online]. 2015 [cit. 2017- 02- 19]. Dostupné z:

- <http://www.timeslive.co.za/politics/2015/09/15/Zuma-blames-European-bombing-for-Libyan-refugee-crisis1>
- [25] BRADFORD, R. Rand Paul blames Hillary for refugee crisis. *Thehill.com* [online]. 2015 [cit. 2017- 02- 19]. Dostupné z: <http://thehill.com/blogs/ballot-box/presidential-races/254321-rand-paul-blames-hillary-for-refugee-crisis>
- [26] Komunisti hledali příčiny uprchlické krize. Obviňují velmoci. *Týden.cz* [online]. 2015 [cit. 2017- 02- 19]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/komunisti-hledali-priciny-uprchlicke-krize-obvinuji-velmoci_346776.html
- [27] SVĚTNIČKA, L. Proč NATO neudeří v Sýrii? Nikdo nestřelí do sudu s dynamitem. *Zpravy.idnes.cz* [online]. 2012 [cit. 2017- 02- 19]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/proc-nato-neude-ri-v-syrii-nikdo-nestrel-i-do-sudu-s-dynamitem-plh-/zpr_nato.aspx?c=A120222_155728_zpr_nato_inc
- [28] KOLLER, M., Malá válka s možnými velkými dopady, *Vojenské rozhledy*, roč. 22 (54), č. 2, ISSN 1210-3292 [online]. 2013 [cit. 2017- 02- 19]. Dostupné z: <http://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie/mala-valka-s-moznymi-velkymi-dopady>
- [29] Frustrování a zoufalí uprchlíci dávají vinu USA. *Týden.cz* [online]. 2015 [cit. 2017- 02- 19]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/frustrovani-migranti-davaji-vinu-usa_355574.html
- [30] GROHMANN, J. Islám, skutečný problém Evropy. *Týden.cz* [online]. 2014 [cit. 2017- 02- 19]. Dostupné z: <http://nazory.ihned.cz/komentare/c1-63025770-islam-skutecny-problem-evropy>
- [31] Proč také chtějí muslimové do Německa? Nejen pro sociální dávky ... *Pravyprostor.cz* [online]. 2015 [cit. 2017- 02- 19]. Dostupné z

<http://pravyprostor.cz/proc-take-chteji-muslimove-do-nemecka-nejen-pro-socialni-davky/>

- [32] Migrace od A do Z. *European Commission* [online]. Praha, 2016 [online]. [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/czech-republic/news/focus/migrace/migrace_od_a_do_z_cs
- [33] Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2015. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-02-22]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>
- [34] JELÍNKOVÁ, M. Regularizace nelegální migrace. *Migraceonline.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-02-22]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/temata/regularizace>
- [35] Mezinárodní spolupráce. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha, 2014 [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/mezinarodni-spoluprace-843025.aspx>
- [36] Migrace a problematika uprchlíků. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-02-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/mission.geneva/cz/humanitarni_pomoc/migrace_a_problematika_uprchliku/index.html
- the Migration Policy Institute for the Department of International Development.
- [37] Strategie migrační politiky České republiky. *Ministerstvo vnitra České republiky*. Praha, 2015 [cit. 2017-01-21]. ISBN 978-80-86466-83-5.
- [38] AWAD. I. The global economic crisis and migrant workers: Impact and response. International Labour Organization. [online] 2009 [cit. 2017-02-22]. Dostupné z: http://ilo.org/jobspact/resources/WCMS_126183/lang-en/index.htm

- [39] HORÁKOVÁ, M. Vývoj pracovních migrací v České republice v období hospodářské recese. 2010. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.
- [40] BŘICHÁČEK, T. Unie ve víru migrační krize. 2016. Publikace č. 31/2016. Institut Václava Klause. ISBN 978-80-7542-023-7.
- [41] Základní informace o schengenské spolupráci. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-informace-o-schengenske-spolupraci.aspx>
- [42] Risk analysis for 2016. FRONTEX [online]. Warsaw, 2016 [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annula_Risk_Analysis_2016.pdf
- [43] Flüchtlings-Kriminalität 2015: Der BKA-Bericht [online]. 2016 [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: <http://www.bild.de>
- [44] Krizové situace. *Portál krizového řízení JMK* [online]. 2016 [cit. 2017-01-21]. Dostupné z: <http://krizport.firebrno.cz/ohrozeni/krizove-situace>
- [45] Usnesení vlády České republiky ze dne 25. února 2008 č. 165. *Vláda České republiky* [online]. Praha, 2008 [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: https://www.zlin.eu/data/dataupload/okr/krizove_situace/37__konceptce_ochrany_obyvatel_v_cr_o_2020.pdf
- [46] Audit národní bezpečnosti. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>
- [47] Migrační a azylová politika České republiky - Legislativní rámec. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

- [48] Fond pro vnější hranice víceletý program (2007 - 2013). *Ministerstvo vnitra České Republiky* [online]. Praha, 2007 [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/vicelety-program-2007-2013-pdf.aspx
- [49] Národní schengenský plán 2014 (NSP 2014). *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha, 2014 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/narodni-schengensky-plan-2014.pdf
- [50] Zákon o ochraně státních hranic České republiky a o změně souvisejících zákonů (zákon o ochraně státních hranic) č. 191/2016 Sb. *Česko*, 2016 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/16-191.htm>
- [51] Policie cvičila, jak třídit migranty. Ověřila při tom i novou techniku. *Zpravy.idnes.cz* [online]. 2016 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/policie-cviceni-hranice-rakousko-celnici-uprchlici-fxi-domaci.aspx?c=A160308_083048_domaci_fer
- [52] Chovanec: Cvičení dopadlo dobře, u hranic ale musíme být rychleji. *Zpravy.idnes.cz* [online]. 2015 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/policie-a-aramada-cvicne-uzavrou-hranici-s-rakouskem-fx7-/domaci.aspx?c=A150930_085541_domaci_san
- [53] Cvičení složek integrovaného záchranného systému - MIGRACE. *Policie.cz* [online]. 2016 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/cviceni-slozek-integrovaneho-zachranneho-systemu-migrace.aspx>
- [54] Typový plán v působnosti Ministerstva vnitra ČR - odbor azylové a migrační politiky. *Ministerstvo vnitra České republiky*. Praha, 2014
- [55] HALAŠKA, J., J. SEDLÁK. Síly a schopnosti AČR pro řešení krizové situace spojené s migrací velkého rozsahu. 2015. Praha: Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva, Fakulta biomedicínského inženýrství Českého vysokého učení technického v Praze.

- [56] Nelegální migrace za rok 2016. Policie České republiky - služba cizinecké policie. [online]. Praha, 2017 [cit. 2017- 04-20]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/nelegalni-migrace-v-cr-za-rok-2016.aspx>
- [57] Aktuální statistiky. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Praha, 2017 [cit. 2017- 04-22]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/aktualni-statistiky.aspx>
- [58] TUČKOVÁ, P. 6 opatření, kterými chce EU bojovat s migrací. 2015. Euractiv.cz [online]. 2015 [cit. 2017- 03-06]. Dostupné z: <http://euractiv.cz/clanky/evropska-unie-a-svet/6-opatreni-kterymi-chce-eu-bojovat-s-migraci-012970/>
- [59] NĚMEČEK, P. ČR i Německo chtějí kvůli migraci posílit společná centra policie. Tyden.cz [online]. Praha, 2017 [cit. 2017- 04-20]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/cr-i-nemecko-chteji-kvuli-migraci-posilit-spolecna-centra-policie_372818.html
- [60] ČR vyšle do Makedonie a Maďarska celkem 90 policistů k ochraně hranic před migrační vlnou. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017- 01-20]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/cr-vysle-do-makedonie-a-madarska-celkem-90-policistu-k-ochrane-hranic-pred-migracni-vlnou.aspx>
- [61] Reakce EU na uprchlickou krizi: přístup založený na hotspotech. *Evropský účetní dvůr* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017- 04-20]. Dostupné z: http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_6/SR_MIGRATION_HOTSPOTS_CS.pdf

10 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 2 Vývoj nelegální migrace na území České republiky v letech 2005-2015	
[33].....	30
Obrázek 3 Vývoj nelegální migrace na území České republiky v letech 2013-2015	
[33].....	31

11 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1 Migrační saldo Českých zemí, 1850-1914 [2].....	13
Tabulka 2 Mezinárodní migrace v Českých zemích, 1920-1939 [6].....	15
Tabulka 3 Mezinárodní migrace v Českých zemích, 1945-1947 [9].....	18
Tabulka 4 Migrační ztráty Českých zemí [9, vlastní zpracování]	19
Tabulka 5 Nelegální migrace v České republice – rok 2015 – TOP 10 dle kategorií [33].....	31
Tabulka 6 Nelegální migrace v České republice - TOP 10 - porovnání roku 2014/2015 [33].....	32
Tabulka 7 Počet cizinců s povolením k pobytu v Česku, 2004-2009 [39, vlastní zpracování].....	39
Tabulka 8 Zaměstnanost cizinců v Česku, 2003-2009[39, vlastní zpracování]	40
Tabulka 9 SWOT analýza PČR [vlastní zpracování]	64
Tabulka 10 SWOT analýza AČR ve vztahu k řešení krizové situace Migrační vlna velkého rozsahu	78
Tabulka 11 Hotspoty v Itálii a Řecku - přijímací kapacita a počet expertů vyslaných agenturami k 30. 9. 2016 [40, vlastní zpracování].....	92

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Legislativní rámec migrační a azylové politiky	České republiky
[47]	I
Příloha 2: Podklad pro strukturovaný rozhovor na téma "Silné a slabé stránky hotspotů.....	VIII
Příloha 3: Přístup založený na hotspotech ^[61]	XII

Příloha 1: Legislativní rámec migrační a azylové politiky České republiky [47]

"Obecné normy:

- *Listina základních práv a svobod (usnesení předsednictva České národní rady č.2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.)*
- *Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.*
- *Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů*
- *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Sdělení FMZV č. 209/1992 Sb.)*
- *Úmluva o právech dítěte (Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb.)*
- *Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a na ni navazující Newyorský protokol z roku 1967 (publikováno pod č. 208/1993 Sb.), tzv. Ženevská úmluva*

Podmínky vstupu a pobytu cizinců na území České republiky:

- *Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, ve znění pozdějších úprav*
- *Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni, ve znění pozdějších předpisů*
- *Nařízení Rady (ES) č. 1030/2002 ze dne 13. června 2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, ve znění nařízení Rady (ES) č. 380/2008*
- *Nařízení Rady (ES) č. 2252/2004 dne 13. prosince 2004 o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních dokladech vydávaných členskými státy*

- *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex).*
- *Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex)*
- *Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 310/1999 Sb., o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně některých zákonů (zákon o ochraně státních hranic)*
- *Směrnice Rady 2001/40/ES ze dne 28. května 2001 o vzájemném uznávání rozhodnutí o vyhoštění státních příslušníků třetích zemí*
- *Směrnice Rady 2002/90/ES ze dne 28. listopadu 2002, kterou se definuje napomáhání k nepovolenému vstupu, přechodu a pobytu*
- *Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny*
- *Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty*
- *Směrnice Rady 2003/110/ES ze dne 25. listopadu 2003 o pomoci při tranzitu za účelem vyhoštění leteckou cestou*
- *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států*
- *Směrnice Rady 2004/81/ES ze dne 29. dubna 2004 o povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou oběťmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví a kteří spolupracují s příslušnými orgány*
- *Směrnice Rady 2004/82/ES ze dne 29. dubna 2004 o povinnosti dopravců předávat údaje o cestujících*

- *Směrnice Rady 2004/114/ES ze dne 13. prosince 2004 o podmínkách přijímání státních příslušníků třetích zemí za účelem studia, výměnných pobytů žáků, neplacené odborné přípravy nebo dobrovolné služby*
- *Směrnice Rady 2005/71/ES ze dne 12. října 2005 o zvláštním postupu pro přijímání státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu*
- *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008. o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí*
- *Směrnice Rady 2009/50/ES ze dne 25. května 2009 o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci*
- *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES ze dne 18. června 2009 o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí*
- *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/98/EU ze dne 13. prosince 2011 o jednotném postupu vyřizování žádostí o jednotné povolení k pobytu a práci na území členského státu pro státní příslušníky třetích zemí a o společném souboru práv pracovníků ze třetích zemí oprávněně pobývajících v některém členském státě*
- *Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/36/EU ze dne 26. února 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem zaměstnání jako sezónní pracovníci*
- *Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/66/EU ze dne 15. května 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí na základě převedení v rámci společnosti*
- *Vyhláška č.368/1999 Sb., kterou se stanoví náležitosti a počty fotografií vyžadovaných podle zákona o pobytu cizinců, ve znění pozdějších předpisů*
- *Vyhláška č. 274/2004 Sb., kterou se stanoví seznam nemocí, které by mohly ohrozit veřejné zdraví, a seznam nemocí a postižení, které by mohly závažným způsobem ohrozit veřejný pořádek*

- *Vyhláška č. 447/2005 Sb., kterou se stanoví výše nákladů na ubytování, stravování a přepravu po území České republiky cizince zajištěného za účelem správního vyhoštění*
- *Vyhláška č. 415/2006 Sb., kterou se stanoví technické podmínky a postup při pořizování a dalším zpracovávání biometrických údajů obsažených v nosiči dat cestovního dokladu, ve znění vyhlášky č. 75/2009 Sb.*
- *Vyhláška č. 348/2008 Sb., o výuce a zkouškách znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu na území České republiky*
- *Vyhláška č. 428/2010 Sb., stanovící okruh cizinců, kteří mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území České republiky pouze na základě uděleného letištního průjezdního víza, ve znění vyhlášky č. 20/2014 Sb.*
- *Vyhláška č. 429/2010 Sb., stanovící výjimky z povinnosti cizince požádat o vízum nebo povolení k pobytu na místně příslušném zastupitelském úřadu*
- *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 93/2005 Sb.m.s., o sjednání Dohody o programu pracovní dovolené mezi vládou České republiky a vládou Nového Zélandu a Ujednání mezi vládou České republiky a vládou Nového Zélandu k Dohodě o programu pracovní dovolené mezi vládou České republiky a vládou Nového Zélandu, a sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 75/2006 Sb.m.s., ve znění pozdějších změn*
- *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 74/2007 Sb.m.s., o sjednání Dohody mezi Českou republikou a Kanadou o usnadňování dočasných pracovních pobytů mládeže, a sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 84/2007 Sb.m.s., ve znění pozdějších změn*
- *Sdělení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 158/2014 Sb., o vyhlášení aktualizovaného seznamu výzkumných organizací schválených pro přijímání výzkumných pracovníků ze třetích zemí*
- *Přehled readmisních dohod - stav k 13. srpnu 2014*

Mezinárodní ochrana a dočasná ochrana:

- *čl. 43 Listiny základních práv a svobod (ústavní zákon č.2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů)*
- *Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů*
- *Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (přepracované znění).*
- *Nařízení Rady (ES) č. 2725/2000 ze dne 11. prosince 2000 o zřízení systému "Eurodac" pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování Dublinské úmluvy*
- *Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů*
- *Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími*
- *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/51/EU ze dne 11. května 2011, kterou se rozšiřuje oblast působnosti směrnice Rady 2003/109/ES na osoby požívající mezinárodní ochrany*
- *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany.(kvalifikační směrnice)*
- *Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepracované znění) (procedurální směrnice)*

- *Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (přepřacované znění). (přijímací směrnice).*
- *Pokyn MŠMT č. 21153/2000-35 k zajištění kurzů českého jazyka pro azylanty*
- *Některé další související normy:*
- *Zákon č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 133/2000 Sb. o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 365/2000 Sb. o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 18/2004 Sb. o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů*

- *Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník*
- *Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních*
- *Vyhláška č. 326/2000 Sb., o způsobu označování ulic a ostatních veřejných prostranství názvy, o způsobu použití a umístění čísel k označení budov, o náležitostech ohlášení o přečíslování budov a o postupu a oznamování přidělení čísel a dokladech potřebných k přidělení čísel, ve znění pozdějších předpisů".^[81]*

**Příloha 2: Podklad pro strukturovaný rozhovor na téma
"Silné a slabé stránky hotspotů"**

Strukturovaný rozhovor na téma

" Silné a slabé stránky hotspotů"

A/ Obecné informace:

1. Jaký je Váš věk a nejvyšší dosažené vzdělání?

.....

.....

*2. Musel jste splnit některé specifické podmínky nutné pro Vaše přijetí na
pracovníka hotspotu (jazyková vybavenost, odolnost vůči stresu, apod.)?*

.....

.....

.....

*3. Jaká je Vaše funkce a jaké Vám z ní plynou pravomoci a povinnosti
související s Vaším působením v "hotspotu"?*

.....

.....

4. Popište jednotlivá místa a dobu Vašeho působení, tedy konkrétní hotspoty, v kterých jste dosud působil a uveďte případné rozdíly (celkový přístup, technická vybavenost, množství a věkové složení pracovníků - zda dostatečné či podhodnocené, množství migrantů versus kapacita hotspotu, zajištění lékařské pomoci v rámci hotspotu a dodržování základních práv a svobod, apod., jasnost pravomocí a dostatečná informovanost o pracovních povinnostech)Řecko x Itálie - jsou zde nějaké rozdíly, pokud ano, jaké?

.....

.....

.....

.....

Jaké je technické vybavení a jaké jsou nutné úkony při kontrole migrantů?

.....

.....

.....

5. Popište typický den na hotspotu:

.....

.....

.....

.....

6. V čem konkrétně pomáhají efektivněji řešit azylové řízení?

.....

.....

.....

7. Co byste s ohledem na vlastní zkušenost v jednotlivých hotspotech změnil?

.....

.....

.....

.....

8. Jaké jsou dle Vaší osobní zkušenosti silné a naopak slabé stránky hotspotů?

SILNÉ STRÁNKY

.....

.....

.....

SLABÉ STRÁNKY

.....

.....

9. Jak skutečně na hotspotu funguje a jak se projevuje v rámci členských států na hotspotu pomoc ze strany členů Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO), agentury pro ochranu vnějších hranic (Frontex), agentury EU pro policejní spolupráci (Europol) a agentury EU pro soudní spolupráci (Eurojust)?

.....

.....

10. Jak funguje provázanost a vzájemná informovanost na hotspotech o nelegálních migrantech? Jakým způsobem se při kontrole zjistí, že daný uprchlík má chybné doklady/je po něm vyhlášeno pátrání v jiné zemi/má být vyhoštěn/.... a jak probíhá následné vyhoštění/nabádání migranta k návratu (pokud se jedná o ekonomického migranta) v rámci hotspotu?

.....

.....

Případně máte představu, jak by bylo ještě lépe proveditelné? Uveďte

.....

.....

Velmi Vám děkuji za Váš čas při vyplnění tohoto dotazníku!!!

Příloha 3: Přístup založený na hotspots^[61]

